

Susret svjetova : sv. 1 : Hrvatska - Australija

Bezić Filipović, Branka

Authored book / Autorska knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2004**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:270:001598>

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Croatian Emigrant Press - Repository](#)

plaćena u gotovu.

PUČKA PROSVJETA

MJESEČNIK

Br. 12. Go
SPLIT, 1. Decembra 1
UREDNIK: FRANO IVANIŠ

PUČKE NOVINE

Branška Bezić Filipović

SUSRET SVJETOVA HRVATSKA - AUSTRALIJA

ISELJENIK

SLUŽBENO GLASILO ORGANIZACIJE ISELJENIKA U ZAGREBU

ZAGREB, ponedjeljak 25. svibnja 1925.

Jugoslavije - Paraguay

PUČKI LIST

U ovom broju stoji:
1. Ljuba Kraljevića Marka. - 3. Glas iz Nov-Zelande. - 4. Kokot pemeo račune. - 6. Ručki za badava. - 7. Čudnovato ozdravlje kovanja. - 9. Ato je nova po svijetu. - 10. Sumarstvo. II. Nove knjige. - odgovori.

Naši oglasi.

NOVI ISELJENIK

GLASILO SVEZA ORGANIZACIJA ISELJENIKA

Splicanin Marko Marulić
prvi hrvatski pisnik.

II - 85.846 sv. 1

Branka Bezić Filipović

Branka Bezić Filipović

Susret svjetova

Hrvatska - Australija

Urednik:

Branka Bezić Filipović

NAKLADA BOŠKOVIC

Za nakladnika

Zoran Bošković

Objavnik:

Marijo Jurić

Susret svjetova

Hrvatska - Australija

UDC 97.322.31-1(943).189(194)0
 BEZIC Filipovic Branka
 Susret svjetova / Branka Bezić Filipović. - Split : Naklada Bošković, 2004. - 96 str. : 30 cm.
 ISBN 953-7090-23-1 (cijena)
 Sr. 1 : Hrvatska - Australija - 2004. - 101 str.
 ISBN 953-7090-23-1 (cijena)

NAKLADA BOŠKOVIC

© NAKLADA BOŠKOVIC

Štampa: Tiskara "Sloboda" - Zagreb. Uredništvo: Branka Bezić Filipović. Dizajn: Marijo Jurić. Fotografije: Branka Bezić Filipović. Ilustracije: Branka Bezić Filipović. Sve slike su autorske. Tiskanje: Tiskara "Sloboda" - Zagreb. Uredništvo: Branka Bezić Filipović. Dizajn: Marijo Jurić. Fotografije: Branka Bezić Filipović. Ilustracije: Branka Bezić Filipović. Sve slike su autorske.

SUSRET SVJETOVA

1

Urednica:

Branka Bezić Filipović

NAKLADA BOŠKOVIĆ

Za nakladnika:

Zoran Bošković

Oblikovanje:

Marino Jurić

Design korice:

Grafotext, Split

Tisak:

Redak, Split

CIP-Katalogizacija u publikaciji
Sveučilišna knjižnica u Splitu

UDK 07:325.2(=163.42)"1890/1940"

BEZIĆ Filipović, Branka

Susret svjetova / Branka Bezić Filipović. – Split : Naklada Bošković,
2004- . - sv. ; 30 cm

ISBN 953-7090-53-1 (cjelina)

Sv. 1 : Hrvatska - Australija. – 2004. – 101 str.

ISBN 953-7090-55-8 (sv. 1)

ISBN 953-7090-53-1 (cjelina)

© NAKLADA BOŠKOVIĆ

Sva autorska prava nakladnika zakonom su zaštićena. Pretisak, umnožavanje ili prenošenje tekstova, grafika i slikovnog materijala u cijelosti ili djelimično nije dopušteno bez suglasnosti nakladnika.

Branka Bezić Filipović

Već u devetnaestom stoljeću Hrvati su se počeli iseljavati na druge kontinente u potrazi za poslom. Siromaštvo ih je potjeralo u sušni novim svjetovima na dalekim oceanima, gdje su odnijeli sjećanja na rodni kraj s kojim većina nije imala izgubiti veza. Pisma su pisala drago i u njima nije pisalo sve ono što ih je zanimalo. Njihovu želju da saznaju koja je bila rodna godina u Dalmaciji, kako su se kretale cijene na splitskoj tržnici, kakva je bila politička situacija, mogle su zadovoljiti još samo govine kao jedino sredstvo javne komunikacije.

U Splitu je 1891. počeo izlaziti *Pački list*, na čelici i zakavici da bi ga puk srednje Dalmacije, kojemu je bio namijenjen, što bolje razumio. Nedugo zatim list je dobio brojne pretplatnike u svijetu. Na pitanje o tome gdje sve ide *Pački list*, urednik Juraj Kapić je odgovorio: "Ide po svim hrvatskim zemljama. Pače, leti čak do Carigrada i Sibirne jer istame ima naših ljudi koji ga primaju. Još ide jedno 800 komada u Novi Zelandu, a u Ameriku dvaput toliko."

Hrvat iz Australije... Hrvati su se počeli iseljavati na druge kontinente u potrazi za poslom. Siromaštvo ih je potjeralo u sušni novim svjetovima na dalekim oceanima, gdje su odnijeli sjećanja na rodni kraj s kojim većina nije imala izgubiti veza. Pisma su pisala drago i u njima nije pisalo sve ono što ih je zanimalo. Njihovu želju da saznaju koja je bila rodna godina u Dalmaciji, kako su se kretale cijene na splitskoj tržnici, kakva je bila politička situacija, mogle su zadovoljiti još samo govine kao jedino sredstvo javne komunikacije.

Susret svjetova

Hrvatska - Australija

Od pretplatnika... Hrvati su se počeli iseljavati na druge kontinente u potrazi za poslom. Siromaštvo ih je potjeralo u sušni novim svjetovima na dalekim oceanima, gdje su odnijeli sjećanja na rodni kraj s kojim većina nije imala izgubiti veza. Pisma su pisala drago i u njima nije pisalo sve ono što ih je zanimalo. Njihovu želju da saznaju koja je bila rodna godina u Dalmaciji, kako su se kretale cijene na splitskoj tržnici, kakva je bila politička situacija, mogle su zadovoljiti još samo govine kao jedino sredstvo javne komunikacije.

U *Pačkom listu*, *Pačkim novinama*, *Zeljeznic*, *Pačkoj provinciji*... Hrvati su se počeli iseljavati na druge kontinente u potrazi za poslom. Siromaštvo ih je potjeralo u sušni novim svjetovima na dalekim oceanima, gdje su odnijeli sjećanja na rodni kraj s kojim većina nije imala izgubiti veza. Pisma su pisala drago i u njima nije pisalo sve ono što ih je zanimalo. Njihovu želju da saznaju koja je bila rodna godina u Dalmaciji, kako su se kretale cijene na splitskoj tržnici, kakva je bila politička situacija, mogle su zadovoljiti još samo govine kao jedino sredstvo javne komunikacije.

Teme vezane za iseljeničtvo u novinama postaju rjeđe u vrijeme prvog svjetskog rata, da bi se između dva rata ponovo pojavile u izdanjima splitskog *Novog doba* gdje vidimo da prijevoz iseljenika postaje organizirani posao raznih agencija koje su imale predstavništva u svim većim hrvatskim gradovima. Također se počinje voditi evidencija o tome koliko je osoba kroz određeno krug razdoblje isšlo iz Dalmacije i na koju stranu svijeta, ali i koliko ih se vratilo.

1891. godina Milomir Barutica pokreće iseljeničke novine, namijenjene isključivo iseljenicima, njihovim temama te događajima vezanim za njihova društva i države u kojima su živjeli, a sadržavale su i rubriku *Pački list*. Izdale su se u Zagrebu do Drugog svjetskog rata pod nazivom *Iseljenik*, *Iseljenički glasnik*, *Novi iseljenik* i *Hrvatski iseljenik*.

U prvom dijelu ove knjige su objavljeni članci iz splitskih i iseljeničkih novina vezani za iseljavanje u Novi Zeland i u drugom dijelu će se objaviti oni koji se odnose na iseljavanje u Novi Zeland. Obuhvaćaju razdoblje od 1890. do 1940. godine, a iskani su onako kako su bili iskani u tadašnjim novinama, ne samo jezikom kojim su novine bile pisane, već su i engleski nazivi, koje su kupa napisali hrvatski iseljenici i novinari, doslovno prepisani. U knjizi su također objavljeni oglasi i članci koji su se odnosili na događaje u domovini, jer su ih Hrvati na drugim stranama svijeta čitali, a predstavljaju i sliku tog vremena.

Zahvaljujući Hrvatskoj matrici iseljenika, Mostu u Splitu, Državnom arhivu Split, fotokopirnici Jelenc, gospodi Jasni Čabalić se grupi Nikši Šušić i Vedran... na pomoći, završio bih sa citatom Ivana Lučića, koji je upozorio i Frano Rutar u knjizi *Sve što se može*: "Ljudi li Demovini, i son tražej za starim ispravama. Nade li ih nie na to je moze pila dani...".

NAKLADA BOŠKOVIĆ

Split
2004.

Branka Bezić Filipović

Branka Bezić Filipović

Urednik
Branka Bezić Filipović

NAKLADA BOŠKOVIC

Za redakciju
Zoran Bošković

Članovi
Miroslav Jurić

Susret svijetova Hrvatska - Australija

*Petri, Fili
mojoj familiji Bezić/Roje
i barba Zani*

ČIP: Branka Bezić Filipović
ISBN: 953-7090-50-1
NAKLADA BOŠKOVIC
ZAGREB

© NAKLADA BOŠKOVIC

NAKLADA BOŠKOVIC

Sve prava su zadržana. Nije dopušteno ni djelomično ni cjelovito preuzimanje ovog djela bez izdavačke dozvole. Izdavač: Naklada Bošković, Zagreb.

Predgovor

Već u devetnaestom stoljeću Hrvati su se počeli iseljavati na druge kontinente u potrazi za poslom. Siromaštvo ih je potjeralo u susret novim svjetovima na dalekim oceanima, gdje su odnijeli sjećanja na rodni kraj s kojim većina nije željela izgubiti vezu. Pisma su putovala dugo i u njima nije pisalo sve ono što ih je zanimalo. Njihovu želju da saznaju je li bila rodna godina u Dalmaciji, kako su se kretale cijene na splitskoj tržnici, kakva je bila politička situacija, mogle su zadovoljiti još samo novine kao jedino sredstvo javne komunikacije.

U Splitu je 1891. počeo izlaziti *Pučki list*, na ikavici i čakavici da bi ga puk srednje Dalmacije, kojemu je bio namijenjen, što bolje razumio. Nedugo zatim list je dobio brojne pretplatnike u svijetu. Na pitanje o tome gdje sve ide *Pučki list*, urednik Juraj Kapić je odgovorio: "Ide po svim hrvatskim zemljama. Pače, leti čak do Carigrada i Smirne jer i tamo ima naših ljudi koji ga primaju. Još ide jedno 300 komada u Novu Zelandu, a u Ameriku dvaput toliko."

Hrvati iz Australije i Novog Zelanda su pisali Kapiću, a on je njihova pisma objavljivao skoro u svakom drugom broju, odnosno jedanput mjesečno. Miješali su se pojmovi Australije i Novog Zelanda, ne samo u Splitu već i među iseljenicima, vjerojatno zato što ih je veliki broj u to vrijeme boravio i u jednoj i u drugoj zemlji, ovisno o tome gdje je postojala potreba za radnom snagom.

Od pretplatnika iz Hrvatske urednik Kapić je primao pisma u kojima su ga pitali savjetuje li im, da odu u Argentinu, jer su čuli da tamo ima posla zbog bogate žetve, ili da odu negdje drugdje. Kapić je bio veoma upućen u te stvari i davao je razumne savjete, ali bi svaki put napomenuo da se jako protivi iseljavanju i da ga ne želi poticati.

U *Pučkom listu*, *Pučkim novinama*, *Željeznici*, *Pučkoj prosvjeti*... čitatelji u domovini imali su prilike dobiti savjete svojih sunarodnjaka ili domorodaca, kako su se sami nazivali, o tome ima li smisla odlaziti u daleke krajeve, upoznavali su njihove probleme, a iseljenici su čitali o događajima u hrvatskim zemljama, o "cinama na pazaru" i sl., pa se susret svjetova događao i preko novina. Brojna izdanja su bila značajna za mali grad poput tadašnjeg Splita, a da je za njih postojalo zanimanje među iseljenicima, vidi se i po tome što je na nekima bila istaknuta cijena, osim za domaće pretplatnike, također i za one u Novom Zelandu, Australiji ili Americi.

Teme vezane za iseljeničtvo u novinama postaju rjeđe u vrijeme prvog svjetskog rata, da bi se između dva rata ponovo pojavile u izdanjima splitskog *Novog doba* gdje vidimo da prijevoz iseljenika postaje organizirani posao raznih agencija koje su imale predstavništva u svim većim hrvatskim gradovima. Također se počinje voditi evidencija o tome koliko je osoba kroz određeno kraće razdoblje iselilo iz Dalmacije i na koju stranu svijeta, ali i koliko ih se vratilo.

Istih godina Milostislav Bartulica pokreće iseljeničke novine, namijenjene isključivo iseljenicima, njihovim temama te događajima vezanim za njihova društva i države u kojima su živjeli, a sadržavale su i rubriku *Što je nova kod kuće?*. Izdavale su se u Zagrebu do Drugog svjetskog rata pod nazivom *Iseljenik*, *Iseljenički muzej*, *Novi iseljenik* i *Hrvatski iseljenik*.

U prvom dijelu ove knjige su objavljeni članci iz splitskih i iseljeničkih novina vezani za iseljavanje u Australiju, a u drugom dijelu će se objaviti oni koji se odnose na iseljavanje u Novi Zeland. Obuhvaćaju razdoblje od 1890. do 1940. godine, a tiskani su onako kako su bili tiskani u tadašnjim novinama, ne samo jezikom kojim su novine bile pisane, već su i engleski nazivi, koje su krivo napisali hrvatski iseljenici i novinari, doslovno prepisani. U knjizi su također objavljeni oglasi i članci koji su se odnosili na događaje u domovini, jer su ih Hrvati na drugim stranama svijeta čitali, a predstavljaju i sliku tog vremena.

Zahvaljujući Hrvatskoj matici iseljenika, Muzeju grada Splita, Državnom arhivu Split, fotokopirnici *Ježinac*, gospođi Jasni Čubelici te gospođi Nikši Šustiću i Vedranu Plazoniću na pomoći, završila bih sa citatom Ivana Lučića, koji je upotrijebio i Frano Baras u knjizi *Staro zrcalo splitsko: "Ljubiš li Domovinu, i sam tragaj za starim ispravama. Nadeš li ih više no što je meni bilo dano vidjeti, moći ćeš više i pouzdanije pisati Domovini na čast."*

Pučki list 1893. god.; br. 23.; str. 182

Iz dalekih strana

(Zelandije – Australije)

Častni Gospodine Uredniče!

Na Vašu želju i pitanje, da Vam pišemo, što je od amošnjih Hrvata, kako se podnose i živu, evo nas spravni da Vam odpišemo i kažemo njihovo ponašanje i življenje, a suviše njihovo čustveno srce za milom domovinom.

Što se tiče stanja naših ljudi moremo Vam reći, da svi živu u pustinji kao pokornici, u teškom trudu od rana jutra do kasne večeri, samo da mogu dobiti komad kruha i pošteno priživiti u ovim dalekim stranam. Od ovdešnjeg svita, to jest od Inglezkog jezika gledani su dobro i zlo. Dobro su gledani od trgovaca, s kojima trguju, a to radi poštenja, koje se svitli na čelu svakog našeg čovika. Ime našeg naroda u velikoj je cini i pouzdanju amo, tako da kada naš čovik novak dodje amo nije mu se bojati, on će naći sve što je od potrebe za kuću, alate i hranu. Ljudima od drugih naroda ne daje se tako, ni Inglezu, a najgrdje Talijancu. S toga kada dodje Talijanac u ovu zemlju i kada ga trgovac upita: odkle si? on odgovori: "Ja sam Auštrijak iz Dalmacije." Kada kaže to ime eto mu sve potrebe. Dali u zadnju što se dogodi? Izide, uteče, ne plati, a medju radnicima ove zemlje nosi vazda ono ime i tako stavlja svoju sramotu na poštenog Hrvata. Zlo su naši gledani od ljudi radnika Ingleza, a to prvo: radi njihovog poštenja i vire, koju ima naš čovik u rečenog trgovca, drugo: radi štednje, jer se neopija kao oni, što bi oni najvolili viditi. Ali da mimogred rečemo to za našeg čovika i nije, jer iz doma tira ga silimice ugovor s Italijom, a kada bi amo trošio novac bezpotribno kud bi onda? Nigdi. Gdje si, tuj stoj!- Još da Vam i ovu rečemo. Naše življenje nije onako kao što se čini na vašim tamo stranam; jer kako čujemo po onima koji amo dolaze, što se tamo govori o ovim stranam, rek bi da amo vise kolači o drači. To čudo najviše čine oni, koji dolaze iz ove zemlje. Stoga naš narod čujući to ugrije uši, navrvi amo; pa kad tamo mnogi se pokaju kada dodju amo, a niki bi se rado odma i povratili u svoju domovinu, ali zaludu, meko pod nogam, more veliko a Nimac neće da vodi parobrodom mukte. Ne mislite dakle, da ni amo sve cvatu ruže. Pri svršetku da Vam kažemo i ovo, gospodine Uredniče, kako je naše srce zanešeno za milom nam domovinom Hrvatskom. Neka smo u pustinji, kao pokornici, ali kada se okrenemo, što vidimo? što čujemo? Vidimo gdi se milo vije naša hrvatska trobojnica, a uz njezino milo vijanje čujemo glas naše gusle (u armonike) čujemo pivanje naše hrvatske pisme, izmedju kojih najviše čuti je: Oj Hrvati jošte živi! Živila Hrvatska!

Eto, gospodine Uredniče, prikazali smo Vam po Vašoj želji naše stanje i življenje u ovim dalekim stranam svita, te pri svršetku ostajemo sa dubokim počitanjem mili Vam Hrvati, koji vam šalju pozdrav i kliču u jedan glas: Živila Hrvatska! Živili Hrvati!

Pošaljite nam, molimo Vas, Kačića i Babića, kao smo pisali javite koliko je potroška. Živili! Živili! *Dargaville* na dan Svetog Jerolima našega zemljaka

Domorodci iz Šućurja.

Pučki list 1894. god.

Novo vatrogasno vižbalište.- Iza kuće kotarskog poglavarstva uz Karamanovu baštu na obćinskom tlu naše valjano vatrogasno društvo podiglo od drveta kulu na visinu od 15 metara na četiri tavana. To će se vatrogasna momčad penjati i vižbati sa svim spravam. Čast neka je kapetanu Beziću, koji dokućitim okom znao i ovoj potrebi društva višto doskočiti!

Pučki list 1895. god.; str. 32

Što je nova po svitu.

U Australiji vlada strašna vrućina, od koje je do sada zaglavilo 35 čeljadi.

Pučki list 1897. god.; br. 1 str. 6

Kako je rodilo žito god. 1896.

Računa se, da se je našlo žita manje od lani u svem svijetu jedno 57 milijuna stolitara. Žetva je ovako ljetos iznijela žitom:

	milijuna	stolitara
U Rusiji.....	124	
“ Francuskoj.....	119	“
“ Ugarskoj.....	51	“
“ Austriji.....	14	“
“ Italiji.....	42	“ i 300.000
“ Njemačkoj.....	39	“
“ Španji.....	27	“
“ Rumuniji.....	25	“
“ Ingleškoj.....	22	“
“ Turskoj evropejskoj.....	16	“ i 500.000
“ Bugarskoj.....	15	“
“ Belgiji.....	7	“
“ Rumelii.....	4	“ i 400.000
“ Srbiji.....	3	“ i 400.000
“ Portugalu.....	2	“ i 200.000
“ Grčkoj.....	1	“ i 900.000
“ Olandi.....	1	“ i 800.000
“ Danskoj.....	1	“ i 700.000
“ Švedskoj.....	1	“ i 600.000
“ Švajcarskoj.....	1	“ i 500.000
“ Norveškoj.....	-	900.000
“ Americi.....	199	“
“ Indijama.....	86	“ 100.000
“ Africi.....	15	“ 100.000
“ Australiji.....	8	“ i 400.000

Od Azije, koja ragja najvećom kolikoćom, nije naznačen nego samo rod Indija, jer za ostale azijske predjele još se točno ne zna kolik je bio ovogodišnji rod žita.

Pučki list 1897. god.; br. 1 str. 8.

Molimo naše domorodce u Americi i u Australiji, da nas obznane, ako znadu za Vicka Šubašića iz Primoštena kod Šibenika, koji je zanatom kovač, te je natrag 27 godina pošao u svijet, pa nikad od njega ni traga ni glasa.

Uredništvo “P. LISTA”

Kočije i kola po našoj obali voze se odveć naglo, te smo baš skoro na svoje oči vidjeli, gdje su jedna kola oborila na zemlju nekog dječaka i za dlaku, da ga nijesu pogazila. Do koga je neka providi, da se ovaj nered ukloni.

Pučki list 1897. god.; br. 3 str. 24.

Braći u dalekom svijetu.

Molimo naše domorodce po Americi, Australiji i Novoj Zelandi, da nas obznane, ako znadu za *Luku Brbića iz Tučepi kod Makarske* zanatom težaka, koji se je otrag 8 godina odijelo od kuće, pa od njeg nikakova glasa.

Takogjer molimo, da nam piše, ako ko znade za *Nikolu Matošina iz Primoštena kod Šibenika*, koji se nije javio svojim ukućanima ima već obilate dvije godine. Molimo jošter naše domorodce, da nas obznane ako po sreći saznadu za *Jakova Vrnogu iz Vidonja u Neretvi*, koji je krenuo u dalek svijet nazad jedno 40 godina.

Uredništvo "PUČKOGA LISTA"

Pučki list 1898. god.; br. 5 str. 39.

Čujemo, da spljetska općina misli početi sada na proljeće gradnju puta oko Marjana. To bi bilo puno pohvalno i dično.

Pučki list 1898. god.; br. 18 str. 148.

Naši okorjeli dužnici

Nižetiću J. na Selcima. – Kad nam mislite isplatiti obilata 132 forinta?

Latincu A. na Trilju. – A vi for. 23.40?

A Buškariolu u Blatu. – Primali ste kao povjerenik tolike brojeve za više godina. Kamo naša for. 202 i 76 novčića?

Kukulju J. Vrhgorska Krajina. – Čudimo vam se! Na našoj knjigi ubilježen je i vaš stari dug od for. 14 i 18 novč.

Škarici Don. P. Omiška Okolica. – I na vama su for. 23 i 60 novč.

Poruke i odgovori

Jurjević Antonu Australija. Primili for. 4.20 čime je podmireno sve do 31/12 1899.

Pučki list 1899. god.; br. 20 str. 158.

Po našim stranama.

U Banovini. – U Zagrebu nastoje da osnuju društvo hrvatskih književnika. Ta im je pametna. Ako se svaki stališi druže, jer ne bi i književnici, tim više što je njima jača potreba megjusobnog sporazumljivanja nego li drugima.

U Istriji. – Za siromašne djake hrvatske gimnazije u Pazinu darovao je dični slovenski rodoljub Fran Kalister iz Trsta 2000 for. Čast mu!

Koliko vriedi čovjek? Na to pitanje neki Inglez odgovorio je sljedeće. U čovjeku ima bjelankovine koliko je ima u 1200 jaja. Iz fosfora, koji je u čovjeku, može se načiniti 835,000 žigica, a iz uglja, što je u čovjeku, 9.500 olovaka. Iz sala, što je u čovjeku, moglo bi se načiniti 5 kilograma svieća. Izim toga ima u čovjeku za 3 novčića soli, za 6 novčića šećera i 90 litara vode. Svega materijala našlo bi se u čovjeku za 26 forinti. Eto toliko čovjek vriedi.

Pučki list 1900. god.; br. 20 str..164.

Ponutkovanje.

Štioci "Pučkog Lista", spomenite se svoje dužnosti, te pošaljite isplatu! Nikomu ne visi kolač o češmini, pa ni nama. Za uzdržavanje "Pučkog Lista" hoće se troška, a taj valja podmiriti.

UPRAVA.

Putovanja iz Napulja put Australije, Sud Afrike i Sud i Nord Amerike.

Ovim obznanjujem gospodu putnike, koji imaju putovati za Australiju ili Ameriku, da mi moraju poslat pismo barem petnaest dana prije njihova odlazka sa svoje kuće. U pismu treba naznačiti dan, kad se od kuće put Napulja odlazi, tako da ih mogu ja ili moj zastupnik na željezničkoj stanici dočekati. U pismu putnici treba nadalje da naznače svoje ime i prezime, i koliko koji ima godina.

Svaki putnik treba da pošalje kaparu od 10 forinti unaprijed; a ne učini li to, i nenajavi li svoj dolazak 15 dana prije, tad mi ne uzimamo na se odgovornost, ako parobrod izgube i drugoga moraju čekati.

Može se takogjer prije svog odlazka od kuće brzojaviti nam i u brzojavu reći koliko putnika ima.

Kad god je putnicima potreba kakovo razjašnjenje neka se obrate na nas, i odma će dobiti odgovor za sve imformacije koje žele.

Kad se brzojavlja, stavlja se ovako: Maghakian Napoli.

A kad pišete, pišite na našu adresu kako sliedi:

Giacomo Maghakian
Napoli, via marina 121 Italia.

Željeznica, 9. II. 1901. god.

Uzroci izselivanja

(Napisao Ivan Andrović.)

Već više godina motrim pisanje našeg službenog, poluslužbenog i opozicijskoga novinstva o seobi naroda. Pročita li trijezan i etički nadahnut čovjek službene orakule i poluslužbene trabante, oni bulazne istim tonom o seobi, dočim opozicijske korabljice prekuvavaju istu hiselicu samo malko po svom kalupu drugačije.

Nu kao u svakoj drugoj stvari, tako ću i u ovoj slijediti otce moderne empiričke filozofije Verulauskoga i Kanta, koji rekoše: samo je u iskustvu istina, pak ću reći ono što sam iskusio.

Da je materijalna bijeda pokrenula seobu naroda, povjesnički je dokazana istina, jer čovječanstvo namnoživ se u prvobitnom raju pod pupkom svieta - - sklopom gora Himalaja, Pamira, Tijaušana, niti je imalo mjesta niti sredstava životnog obstanka, moralo je krenuti preko rijeka Oksa i Jaksarta ispod Urala put Europe, a niz vrleti Iranske put prednje Azije i onoga mosta Suezke prevlake put Misira i pustinja Afrike. Da je opet čovječanstvo vodilo između sebe krvav boj i potiskivao narod jedan drugog, da dobije bolje i obilnije životne uvjete i sredstva, o tomu za stalno nema dvojbe, jer ta nam se prastina i dan danas zrcali u bajonetama i topovima modernih kršćanskih država.

Osnovanjem stalnih poljodjelskih država prestala je dakako velika seoba naroda, nu u manjim čoporima ne prestade ona sve do dana današnjega. Ne može se poreći, da u staromu vijeku nijesu bile najkulturnije država Helada i Rim, pak

i tamo neprestano vidimo raseljivanje, koje se u sebi bitno razlikuje. Sirena je moru iz dubine mamila grčkoga pastira s obale, da se baci njoj u naručaj i talasa njezinog sinjeg i debelog vječnoga pristaništa, što je on i učinio i posijao svoje naseobine oko Sredozemnog mora i u južnoj Italiji satvorio novu Grčku. Ove grčke naseljbine bile su slobodne i po tomu nezavisne od matere domovine, dočim rimske su bile vojničke i orudje slijepe pokornosti.

Nama, kojima se nad sve ino mili povijest umovanja i kritičnoga izraživanja možemo stalno reći, da svim obretnicima i pomorcima počamši od Marka Pola preko Kolumba do Stanleya, Prževalskoga, Holuba i Nansena bila je ponajviše pred očima materijalna svrha onoga naroda, koji ih je porodio ili onih država, kojima su takovi velikani bili u službi.

Odkrićem pomorskih puteva u Ameriku, Aziju i Australiju osnivaju države Europe moderne naseljbine preko sva tri okeana.

Nu rekosmo, da su stare grčke naseljbine bile podpuno slobodne i živjele ponajprije od pluga i motike, poslije su se dale na iscrpljivanje mora i zakrilile trgovinom sve do kopna njegove talase. Kolosalno to djelovanje Helenà zrcali nam se u tom, da njihovi tada naseljeni nekotji gradovi još i dan danas, kao n. pr. Aleksandrija, spadaju medju najveće gradove svijeta. I rimske naseljbine bavile su se obradivanjem zemljišta, ali najviše vojništvom, jer im je glavni cilj bila politika Rima t. j. njegova gospodstva u turjim zemljama. Te se naseljbine nijesu mogle oteti Rimu, već su sa tim velikim stablom, kao njegovi ogranci, dielile sreću i nesreću, s njim su rasle i padale.

Moderne države lakome za materijalnim bogatstvom, iscrpljuju svoje naseljbine od početka sve do dana današnjega.

Portugalci su ponamjestili na dalekom iztoku i zapadu lih svoje trgovačke agente, da gule urodjenike; ustanovili su dakle skladišta pliena' a ne stalna sela i gradove napučene sa svojim radnim življem, koje bi k sebi privuklo i stegnulo sa svojom kulturom starosjedioca.

Španjolci sile svoje naseoce na kopanje ponajviše dragih kovina, a Englezi i Francuzi uveli su plantaže, gdje će mali broj zemljišnih gavana iscrpljivati milijone robova, pa će svi tim nečovječnim postupanjem morati drhćući pred osvetom jadne raje neprestance tražiti vojničku silu od mamice Europe.

Pojedini su gradovi dobili povlasti od država i preuzeli su zamorsku trgovinu i osnovali trgovačka društva u Lisabonu, Sevili, Londonu, Parizu, Genovi, koji su gradovi i društva postali riznica i ključ, gospodari života i smrti novoodkrivenih dielova svijeta.

Guljenjem naseobina poradja se u njima i kod kuće buna, jer gomile novaca u rukama nekoličine strašan su jaz izmedju sretnika i nesretnika, obogaćenih i oguljenih. Tim su se načinom odcijepile južna i srednja Amerika od Španjolske i Portugalske, Savezne Države od Englezke, kao što će u svoje doba, za isti uzrok, poći tragom Kuba i Filipine; Indija, Australija i Kanada.

Ovo sam naveo, da označim povod velikih novčanih glavnica ili kapitalizma tog anonimnoga bogatstva ili moderne poluge, koja čim je imala veći zamašaj, tim je izsisavala jače narode, razbaštinjavala ili pretvarala u proletarce, koji da održe svoje biće morali su, uslijed bijede i nevolje, razseljivati.

Istina je i ne smijemo zaboraviti, da je bilo seobe čitavih plemena za vrieme vjerskih i političkih progonestava i nasilja, kao što je bježanje Hrvata uslied turskog zuluma u Magjarsku, Australiju i Italiju; Srba u Bačku i Banat, Rumunjsku i Rusiju; čeških Husita u Njemačku i Poljsku; Francuza u Njemačku, e Iraca u Ameriku, kao što danas Armena u Rusiju i duhoboraca na otok Cipar. Nu nit ove vjersko.političke seobe niesu nikada posve lih samo o vjeri i slobodi ovisne, već im je temeljem materijalna bieda, kao ono kod stradanja Albigenza i Valdenza, ter Hugenota u Francuskoj, a kod Maura i Židova u Španjolskoj, kojima su bila materijalna dobra zaplijenjena. Oni su se morali razbjeći uslied toga od nemila do nedraga iz svoje domovine, ma da su mnogi htjeli državnu vjeru poprimiti. Povratkom imetka vraćaju se mnogi bjegunci izseljenici opet na svoje ognjište, kao ono radnici iz tudjine, ako im se otvore vrela privrede na rodjenoj si grudi.

Po poviesti i današnjemu izkustvu vidimo, da su državne naseobine išle i idu za obogaćenjem svoje matice ili pravo rekući družbe, koja kormirali državnom ladjom, dočim uzroci, koji sile pojedince, obitelji, sela i čitave predjele da se izseljuju jest isključivo materijalna bieda. Uzroci pak, što materijalnu biedu medju narodom radjaju, jest kapitalističko i državno izsisavanje, te glupost samoga naroda.

Moderne države sa barbarskim rimskim pravom temelje se na privatnomu vlasništvu pojedinaca. To je vlasništvo, u glavnomu negibivo i gibivo (zemljište, kuće, zgrade, marve), koje opet pomoću zlatnoga – novca ide od ruke do ruke.

Novac je dakle sredstvo ili poluga, kojom se jedni obogaćuju, a drugi propadaju. I zato je glasovita Montecuccoli-jeva, izreka, tisuća pute navedena, o trima stvarima neobhodno potrebitim za rat: “novac, novac i još novac”. (“Ausgewählte Schriften” des Feldmarschalls Raimond Fuersten Montecuccoli sv. II. Pogl. V. naslovom: “O novcu”).

Reći će se možda: ne novac, već rad jest vrela bogatstva!

Da vidimo. Oni baš koji najviše rade produktivne poslove u najvećoj su biedi i daju najveći kontigent biedi i izseljivanju. Novčani je sistem tako daleko dotjerao, da već umiraju od gladi, koji imadu kruha, a ne raspolazu novcem.

Uzmimo konkretan primjer.

U Slavoniji gdje zemlja obilno žitom rodi seljak mora namiriti sve obćinske, državne i kućne potrebe u jesen. On je dakle zanatom žitni proizvajdač; on ga mora u jesen i da prodade. A čim više – što on kaže kapitalistički Zevs Skoćanin Adam Smith – robe na tržištu, a manje kupaca, tim joj ciena više i pada. Uzmemo li, da, primjerice, u Brodu Gradiški, Mitrovici i Zemunu nema mnogo žitnih glavničara, već sami lihvari ili kajšari to tà dobro organizirana špekulantska banda pokupuje narodni prirod u bezcienu, odašilje ga dalje u velegrade ili preko granice, a taj isti seljak u proljeće kupujući od istih gulikoža svoju muku kroz devetu ruku, postao je razbaštinjen i bježi, da se, kao što Ovid pjeva u zatočju Dobruče, pod nebom, pod drugim suncem za korom kruha potuca preko oba okeana, po pustinjama i močvarama Amerika i Australije.

Ja sam na svoje vlastite oči motrio u Hrvatskoj život naroda; motrio sam argatovanje jernih naseljenika u tvornicama i pustinjama Amerike, pak sam uvidio istinitost razgovora Guataminog, vrane i gravrana, koji kraljevski sin i plemeniti vjerovjetsnik u plodnoj Aziji stavlja tim niemima bićima u kljun “Najveći je pakao siromaštvo”.

Sa patnja i bieda naroda okrenuo je taj plemeniti knjaz ledja kraljevskim dvorovima svog otca: a što bi on tek radio, kada bi, recimo, motrio, gdje seljak prodade meterski cent pšenice čiste kao zlato gulikoži za 14 kr. dok njegov brat tu istu pšenicu kupuje za sjeme u isti čas za gotove 22 krune? Motrio sam, gdje se siromahu nadničaru daje 20 kr. glavnice i taj rob, taj helot mora da plati na nedjelju od svake krune 5 para kamata. Tako harač iznaša godimice 104 krune ili 200 kruna glavnice, te sa takovim kamatama daje lihvaru 1400 kruna.

Kritična poviest iz vremena Nerona, Kaligule, Karakale i Heliogabala jasno nam kaže, po Duruy-u i Mommsenu, da rimski lihvari niesu smjeli uzimati više, nit u najgoremu slučaju, na 100 sesteraca glavnice toliko kamata, dočim mi u kršćanskoj i civilizovanoj Hrvatskoj nakon 19. stoljeća, stojimo u tomu pogledu iza povjesničkih rimskih plašila 5 ½ puta!

Odgovorite mi sada: kako da taj narod podignemo, kako da ga oduševimo u borbi do skrajnosti za obranu jezika, za neodvisnost domovine?

Tu narod liječimo; u tomu ga obranimo, u toj ga obrani podignimo, te ga podižući osviestimo, pa će tako i naš narod biti voljan postati muževnim, odlučnim, požrtvovnim narodom.

Pučki list 1902. god.; br. 1 , str. 114.

Savjeti Roditeljima. Izišla je pod ovim natpisom odveć znamenita knjiga, što ju je napisao *Krsto Ćurković*, učitelj u Makarskoj. U toj knjigi pisac uči roditelje, kako će uzgajati svoj porod. Žalibože dandanašnji više se ljudi brinu za svoju mazgu ili vola nego li za uzgoj svoga djeteta, pa je ovakova knjižica bila potrebita našim ocim i materima kao krug svagdanji. *Savjeti Roditeljima* naručuju se samo kod spomenutog pisca u Makarskoj.

Pučki list 1902. god.; br. 14, str. 124.

Otrov za čimavice.

Čimavice su najstramotniji smrad u poštenim kućama. Evo otrov proti čimavicam i svakoj drugoj gamadi po kući.

Rastopi se modroga kamena koliko je komu treba: komu po kg. komu 1 kg. komu i 2 kg. Učini se snažno dobro; ulije se ta rastopina u vrijuću vodu, pak se izmješa. Time polivaj krevete i tavan; nalievaj one pukotine i sva će gamad pocrkati. Ne će se na onaj otrov više povratiti.

Starac samouk.

——
Pučki list 1902. god.; br. 23, str. 188.

Ivan Tolić Antin iz Vrgorca u Dalmaciji bio je u Kaledoniji nazad dvie godine, a sad ima godina i po, da se za njega ne znade.

Šime Ratković (Gjiorleka) iz Arbanasa kod Zadra u Dalmaciji ima 21 godina, otkad je iselio od kuće, pa nikad od njega ni glasa ni priglasa.

Molimo naše ljude u Americi, Africi i Australiji, da jave na uredništvo "Pučkoga Lista", ako znadu za gori spomenutu dvojicu.

——
Tko nagje 20 novih družinara "Pučkom Listu", primiti će na dar jedan liepi koledar za novu godinu.

Uprava "PUČKOG LISTA".

——
Pučki list 1902. god.; br. 140, str. 17.

Poruke i odgovori.

Gosp. Bumbak Šimun – Australia. : Po isti način. Drago nam je što, i ako ste odaljeni od kuće, ipak velikom ljubavlju pratite sve što se dogagja amo kod nas, gdje se se rodili. Čast Vam i dika!

Gosp. Mate Turina – Australia. – Upisali smo Vas. "Pučki List" zapada for. 2 za te strane.

Gosp. Ivan Rakić – Australia. – Stigao je novac. Vi ste podmirili do svrhe ove godine.

Gosp. Jakov Jerićević – Australia. - Podmireno do svršetka 1902.

——
Pučki list 1903. god.; br. 3, str. 36.

Gosp. Šimunu Bumbaku u Australiji. – Društvo izvozne trgovine baš će se ovih dana urediti i započeti svoj rad. Ovo društvo može biti od velike pomoći našoj siromašnoj Dalmaciji, jer će ono nastojati da prodaje sve naše domaće proizvode, kojima je sada slaba cijena, jer ih svijet malo poznaje. Amo su se upisali svi vigijeniji u ovo društvo i mnogi dobrostojeći težaci, pa nam je uprav milo gdje nam pišete, da i Vi su nekoliko svojih drugova mislite upisati se u ovo društvo. Svaka dionica zapada 60 kruna. Živili i veselili se!

Pilule

od željeza, reveda i kine "CRVENE" od ljekarnika SALVI – Drniš.

nagragjene na izložbam u Londonu, Parizu i Karlsbadu sa Zlatnim medaljam i počasnim diplomam – prodaju se kod svih ljekarna u kutijam od 100 pilula po kr. 5 i od 60 po kr. 3:50. Knjižice pouke, kao i liječničke i privatne svjedočbe o vrsnoći pilula šalju se svakomu na odnosni upit, gratis.

Pučki list 1903. god.; br.7, str. 77.

Za zdravlje.

Dječiju posmažnost za slatkišem dobro je poznata, a jer mnogi slatkiši kvare im želudac, to se oda svih strana više: "ne djeci slatko" – A ipak mladomu tielu treba – kako liječnici uče – slatke hrane za rast, dakle i šećerne i medene. Med i cukar, ali nada sve med, preporučuju neka se ne uskrađuje djeci, navlastito kad to hlepe. – Ova je hlepnja veća u njih

zimi, kada manje jedu slatkog avoća, a to, jer ih med i slador grije, pa im i disala jača. – Eto stara pravda izmegju matera i djece pukla je: dobila su djeca; pa im, vi roditelji, pogodite i pomazite medom gdjekad komad kruha, ili im dajte po koji komadić cukra, ne će im naškoditi.

Koga legja bole, da od boli ne može mirno spavati, neka svrući vrećicu sitna pieska i neka ga podloži, kad ide u postelju, ispod boleće strane, pa tako neka spava; bol će ga minuti.

Pučki list 1903. god.; br. 8, str. 96.

Laki način

Ingleski bez učitelja u kratko vrijeme naučiti razumievati i govoriti. Vježbe, razgovori i rječnik sa točnim izgovorom svake rieči. – Ciena kr. 2.40, s poštom kr. 2.60.

Uz naručbu neka se šalje i novac

Knjižari Sjemeništa u Split.

Pučki list 1903. god.; br. 16, str. 187.

Što je nova po svietu.

U Australiji.

Zavlada je u Broken Hell velika nevolja zbog kiše, koja nije pala u onim mjestima imadu tri godine dana. Dvadeset je hiljada naroda u teškoj nevolji bez vode i novca. Sve su *mine* zaustavile radnju zbog pomanjkanja vode. Onamo se je narod obratio na svoju Vladu, koja je puku priskočila u pomoć, dajuć na sedmicu 5 šilinga svakoj osobi bez obzira je li Talijan, Španjolac ili Inglez. Djeci daju po 2 šilinga i 6 pena.

Eto tako radi Vlada u Australiji, a austrijska Vlada nameće *glavarinu* gladujućemu narodu u Dalmaciji....

Pučki list 1904. god.

Iz zapadne Australije piše nam naš domorodac Šimun Bumbak, da je onamo sad odveć teško po naše ljude. Inglezi ih progone na svaki način. Ne dadu više Inglezi inostranim ljudima ragje, a, tko ju je prije dobio, gledaju ga oni istjerati. Tako su Inglezi postali joguni, da se i zalieću na naše ljude. Ne bi ih se naši bojali prsi a prsi, ali njih imade mnoštvo, a naših malina. Pa opet u njihovim je rukama vlast. Tko te tuži? kadija! Tko te sudi? kadija! Najbolje bi dakle bilo, da Dalmatinci ne sele od kuće ko ćoravi, jer je danas svugdje došlo na tanko. Može i kod svoje kuće živjeti tko hoće da radi i štedi, a, ako baš koga svrne nevolja, eno mu Bosne i Hercegovine; eno ravne Slavonije. Onamo neka Dalmatinci idu u svoje hrvatske zemlje, megju svoju jednokrvenu braću. Bosna bi mogla hraniti još peterostruko onoliko naroda koliko ga sada hrani. U hrvatske se zemlje naseljuju Niemci i Madžari, a naši bježe u daleke tugje krajeve. Kažu neki: tko će nas naputiti, gdje ćemo naći zemlje u Bosni? A tko vas napućuje gdje ćete naći ragje u Americi i Australiji? – pitamo mi. Hajdete, pa ćete naći. Tko traži, taj nalazi!

Grad Split.

Najveći grad u Dalmaciji jest Split. Broji 21.246 duša, od kojih 164 židije, 80 grčkoistočne vjere, svi ostali kršćani katolici. Sastoji od grada, u kojemu je 7400 duša, župe Velikog Varoša sa 8500 i Lučca 5346 duša. Po narodnosti Split je hrvatski grad, ima ih 1049, koji su izjavili da govore talijanski — O školam, trgovini, velikoj važnosti i budućnosti ovoga grada pišaćemo na dulje u dojučem broju, danas smo uski prostorom.

SAPHO

Najbolji prašak za čišćenje zubova

u kutijama po 45 novčića.

Može se dobiti u

Drogariji Aljinović & Marić
u Spljetu.

Predavanja o Moralu

zove se nova veoma zgodna knjiga, što ju je s njemačkoga preveo u hrvatski gosp. Lovro Matagić. Knjiga je izišla u Petrinji, a ne zapada nego samih 50 novč.

Dužnici! spomenite se svoje dužnosti, te pošaljite isplatu za „Pučki List“.

Uprava.

Poduzeće

mrtvačkih sprovoda

Potpisani preuzimlje opremanje sprovoda i pogrebâ u mjestu i vani za prvi, drugi, treći i četvrti razred, kao i urešavanje mrtvačkih soba, te ima uvijek na razpoložjenje potrebitu opremu, kao finih sanduka od kovine, sandukâ zingani urešenih i prostih, vrpca, vienaca i t. d. Osim toga preuzimlje pod svoj račun i tisak osmrtnica i drugo, pozivlje sveštenstvo, glazbu, imade raspoloživih ljudi u uniformi ili u narodnoj nošnji, u jednu rječ preuzimlje sve, što je potrebno za kojimu drago sprovod, a sve uz veoma umjerenu cieniu, da se ne boji nikakove utakmice.

Naručbe se primaju i u kafani ZORA. —

Split, mjeseca listopada 1899.

Ivan Gašpić.

Č u j!

Ako želiš imati, te hraniti krmka baš dobre pasmine, zamoli putujućeg učitelja poljodjelstva, neka ti ga dobavi od Namjesništva iz Zadra. — Upamti, da krmka, što ti dadu, valja da držiš u suhu i da ga valjano gojiš; potla on ostaje za te. Do svrhe tekućeg mjeseca Srpnja traje rok, kroz koji možeš se obratiti Namjesništvu za krmka. Kašnje ne će biti na vrijeme.

U smrćenje**štakora**

po načlnu BÖTTGER'S

kojim se potpuno uništavaju svi štakori bez da se škodi osobama i domaćim životinjama.

Može se dobiti kod

Ljekarne POHUSTA — Split.

Ciena 60 para i kr. 1.20.

Uplivom Vašeg sredstva za uništenje štakora bio sam veoma zadovoljan. Posle prvog pokušaja našao sam 18 ubivenih štakora i mogu svakome ovo Vaše sredstvo osobito preporučiti.

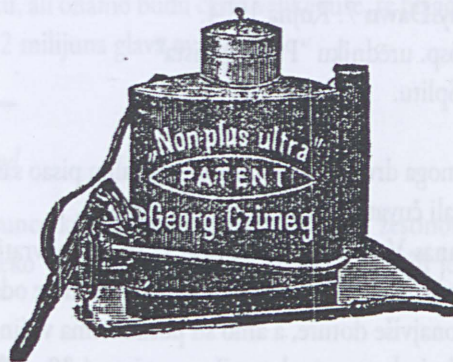
Schweinfurt, 11. Veljače 1899.

646

L. KRESS. MOLKEREI

Nikole Demarki

Voštarnica

U Splitu.

sa osobito bogatim skladištem

štraljaká za peronosporu

sustav Heller i Czimek — Non plus ultra, sa izključivim pravom za prodaju ovih zadnjih, podijeljenim od Tvornice Ferdinand Körösi u Gracu, za politički kotar Split, sa podpruzim za štraljke, pipeim sviju sustava baš po najnovim izumim, kao takodjer i Vermorel itd. itd.

Pamti! Kad ko kupi ovu štraljku, odma mu se kaže, kako ju može sam u jedan čas napraviti, ako mu se po čem pokvari. — Ciena štraljke »Non plus ultra« iz Graca jest for. 14, a štraljke Ig. Heller iz Beča for.

11. Franko u Spljetu.

Pri prodaji štraljaká slieti pokušaj.

Klythia: Prah

za njegovanje kože, za poljepšanje i ugladjenje lica
elegantni prah za toilette, plesove i salone

bieli, ružičasti ili žuti.

Analiziran kemično i ispitan od D.ra J. J. Pohl, c. k. profesora u Beču.

Pisma priznanja od najboljih krugova priložena su svakoj škatulji.

Gottlieb Taussig

tvornica finih toilett sapuna i parfimerija u Beču.

Glavno Skladište: Beč I Wollzeile 3.

Ciena po škatulji K. 2.40. Šalje pouzećem ili uz predplatu iznosa. — Može se dobiti kod većeg broja parfimerijá, drogarija i ljekarna.

Pučki list 1904. god.

Pismo iz Australije.

Day Dawn 7. Rujna 1904.
Gosp. uredniku "Pučkog Lista"
u Splitu.

S moga drugog putovanja u Australiju pisao sam Vam, kako su me lopovi htjeli orobiti u Napulju, neka se naši ljudi budu znali čuvati, kad putuju u tugji svijet.

Danas Vam javljam, da sam se sretno povratio u ovu zemlju. Na mom povratku našao sam ovdje mnoge stvari nove. Između ostalog, amo su se kroz doba moje odsutnosti obavili saborski izbori. Tamo u našoj Dalmaciji za poslanike biraju ponajviše doture, a amo su poslanicima većinom zemljodjelci, zanatlije i obrtnici. Promislite, da je zadnjih izbora ovdje bilo izabrano u sabor ništa manje već 30 poslanika radničke ruke. Imadem ja jednoga prijatelja, koji je 2 godine sa mnom radio u rudokopu. Kad sam ja pošao kući, on je takogjer ostao u rudokopu, a kad sam se amo povratio, našao sam ga narodnim poslanikom. Nije se on s toga poholio, već svejedno radi, a kad je saborsko doba, ide u parlamenat i brani radnička prava. Tko će bolje brinuti za naše dobro nego mi sami?

Nu valja Vam znati, gosp. uredniče, da je ovdje svaki radnik izobražen. Ovdje svak ide u školu, pa ne ima žive duše da ne zna čitati i pisati. Najviše amo štiju učitelje, jer oni siju sjeme prosvjete u puku. Svak amo čita Listove. Jutrom kad radnici idu na posao, svaki čita svoje novine putem, a u novinama se sve znade. Ovdje sve državne velike i male blagajne svakog mjeseca valja da dadu račune, a ti se računi tiskaju u novinama, pa se znade svaki novčić u što se je potrošio.

Ako nije u redu; ako se u ludo troški pučki novac, odma se narod ozivlje. Ako guverner, načelnik ili kojimudrugo drugi službovnik ne ore uprav, brzo ga promjene. Sviet je ovdje miran i uljudan; ne ima psovke; ne ima kavge, ali se strogo pazi na poštenje i na red. Svaka valja da idu točno ko ure. Ovdje je malo činovnika, a svi rade kao crvi od jutra do večera. Činovnik radi onoliko sati koliko i radnik, ali je za to i pošteno plaćen. Ne imadu amo činovnici mirovine, jer je ne imadu ni radnici. Kad su dobro plaćeni, neka činovnici uštede za starost i za svoje obitelji, jer nije pravedno da nitko bere plaću tko ne radi. Taki Vam je ovdje zakon.

I amo se nagje gdje koji činovnik, koji se obljenjuje. Toga izagnu iz službe, pa imade ih, koji su lani pisali u uredu, a danas kopaju u rudokopu.

Ovako Vam je, gosp. uredniče, u ovoj prosvietljenoj i naprednoj zemlji, a kako je tamo u Dalmaciji? Tamo činovnici zapovjedaju, a puk mora da pokorno sluša. Ovdje su činovnici da služe narodu, a tamo je narod, da služi njima. Tamo je zakon: plati i muči! a ovje, kad što platiš, znadeš u što se troši i kako se troši. U Dalmaciji puk plaća zemljarinu, kućarinu, travarinu i toliko drugih nameta; u općinske hazne sasiplje se pučki novac, a slabe se vidi koristi. Ne ima u nas reda; ne ima točnosti; ne ima škole, ne ima prosvjete, ne ima izobrazbe, pa za to i kuka našem težaku u Dalmaciji svegjer crna kukavica.

U Dalmaciji sabor je sve same gospode, dočim Dalmacija je težačka zemlja, a gospoda se, uz riedke iznimke, slabo brinu za težačke potrebe. Kako će braniti i brinuti se za težaka, poslanik, koji ne ima ni pedlja svoje zemlje, koji nije nikada zavirio u selo, koji se nije nikada oznojio i umorio, koji nije nikada stupio ni u vinograd ni u oranicu, koji nije nikada stupio ni u vinograd ni u oranicu, koji ne živi s pukom, te ne zna za njegove patnje, već se gradom šeta i gospoduje, očekujući da slegne slijeпа raja sa sela i donese mu zadnji novčić što ga ima. Tko se u čem ne bavi, naravno je, da za to nemože imati ni ljubavi. U Dalmaciji imalo bi se birati za poslanike, načelnike i druge narodne poglavice samo one između gospode, što se jate s narodom, što su s njime u radosti i žalosti, što gore ljubavlju za puk. Ovo Vam pišem gosp. uredniče, da tiskate u "Pučki list", ne bi li i naš puk u Dalmaciji jednom rastvorio oči. – Javiti ću Vam se opet brzo.

——
Pučki list 1905. broj 3; str. 34

U Australiji.

U dalekoj zemlji Australiji goje marvu, kako malo gdje na svijetu, ali onamo budu često velike suše, te blago pocrka. U razmaku od zadnjih 10 godina poginulo je u Australiji od žegje 12 milijuna glava ovnova.

——
Pučki list 1906. god.

Žega u Australiji. Sada je u nas zima, a u Australiji pripriče sunce kô glavnjom. Onamo svojom žestinom sunce zapaljiva šume i sijanice. Računa se, da je prošlih dana izgorilo preko 1000 četvornih milja sijanica, što ih je zažeglo sunce. I mnogo je ljudi palo mrtvih od sunčane žege.

——
Pučki list, 1909. god.

Jednoj gospojici, od infekcije krvi, otekla je ruka i rame tako, da joj je ista poprimila raznovrsne boje sa strašnim bolovima. Raznovrsne uporabe bijahu bezuspješne, dočim dvodnevna uporaba splitske mineralne vode potpuno je pomogla, te je ista gospojica sasvim ozdravila na opće začugjenje.

Split, 20. srpnja 1908.
Profesor Antun Roje, s.r.

Pučki list, 1909. god.; br. 22.; str. 1/6.

Što je nova po svijetu.

U Australiji.

Dne 27. Rujna nekoliko naših Dalmatinaca sjekli su drva u jednoj australijanskoj šumi. Odjednom naoblače se nebo. Iz oblaka orila se grmljavina, što je bila strahota slušati. udari pljusak; naši Dalmatinci zakloniše se u baraku. U neke mahe zapali u nje grom i ubi na mrtvo druga im **Petra Županovića Dujina** iz Rogoznice šibenske. Braća su ga liepo pokopala, izmolili nad njim molitve za pokoj njegove duše i usadili mu križ na grobnicu. Tužnome Županoviću tek bijaše 26 godina. on sam pogibe, a svi drugi, što su u za nj sjedili, ostadoše čitovati.

——
Pučki list 1910. br. 3; str. 31.

Poruke i odgovori.

J. Joviću u Australiji – “Puč. List” ide ti redovito. Za novac, što veliš da si poslao, reklamaj na pošti, jer nama nije stigao.

Gos. Kalin Grisogon Australia. – Mi nismo ništa primili ni za vas ni za Mišu Juričeva. Pošaljite dakle!

Pučka Štedionica – Trilj.

Preporuča se svakome tko želi korisno i sigurno uložiti svoj novac, osobito se preporučuje našim zemljacima u tugjem svijetu. Oni svoje prištednje neka šalju na naslov:

– “Pučka Štedionica Trilj” –

Tu će imati dobru dobit.

——

Pučki list, 1910. god.; br. 3.; str. 31.

Poruke i odgovori

J. Joviću u Australji – “Puč. List” ide ti redovito. Za novac, što veliš da si poslao, reklamaj na pošti, jer nama nije stigao.

Pučke list, 1910. god.; br. 3

Što je nova po svietu.

U Australiji.

Dne 27 Rujna nekoliko naših Dalmatinaca sjekli su drva u jednoj australijanskoj šumi. Odjednom naoblaci se nebo. Iz oblaka orila se grmljavina, što je bila strahota slušati. Udari pljusak; naši Dalmatinci zakloniše se u baraku. U neke mahe zapali u nje grom i ubi na mrtvo druga im **Petra Županovića Dujina** iz Rogoznice šibenske. Braća su ga liepo pokopala, izmolili nad njim molitve za pokoj njegove duše i usadili mu križ na grobnicu. Tužnome Županoviću tek bijaše 26 godina. On sam pogibe, a svi drugi, što su u za nj sjedili, ostadoše čitovati.

Pučke novine, str. 141. i 142; br. 16

Iz dalekih krajeva

Kurovany (W. Austr.) 12/6 1911.

Molim, uredniče “Pučkih Novina” da javite ova dva redka što Vam šaljem. Amo je nesretno stanje. Naši ljudi u Dalmaciji nepametni su, kada šalju amo nejaku djecu na rad i dobitak. Amo se sjeku drva, a nije ka’ u Zelandiji, da mogu dobiti hranu. Teška je radja oko drva. Kada se vidi jedan gom od 7 i 8 negu debelo, valja ga okolo sjeći po kvarat robe, pak opet pila, koja je duga 5-6 nogu. Teško je i za jače ljude, a kamo li za djecu. Jadna mladost upropasti se u zdravlju, a jadni oci u stanju propadaju jer se uduže. Molim javite ovo u “Novinam” neka se naš narod ne vara. Ima ih koji su došli po 10 mjeseci šetaju i nemaju radje. Jednomu smo skupili koletu i šaljemo ga kući. To vas puno molimo javite, da ne šalju amo djecu. Suviše Vas molim, da mi pošaljete dva broja “P. Novina”. Sada svak trče u mene, pita i štije i kažu da će ih se više upisati. Ljubezni pozdrav.

Jure Dean.

Pučki list, 1912. str. 38 i 39; br.3

Dva glasa iz Australije.

Kurravang 26 Prosinca 1911.

Čitali smo u broju 20 omiljelog “Pučkog Lista” o dičnom nadučitelju **Stjepanu Roci**, koji u slobodno vrieme, mjesto da planduje kao mnogi drugi, podučava odraslu mladost i ljude u čitanju i pisanju. To je pravi narodni prijatelj, te i mi iz ove daleke zemlje želimo mu od Boga zdravlje, da bude mogao i dalje narod učiti i prosvjetljivati.

Što je nauk i prosvjeta, to najbolje znademo mi iseljenici. Tko znade štiti i pisati, i tko je prosvjetljen u svojoj pameti, tomu su svugdje vrata otvorena, a neuk je čovjek uvijek najzadnji i uvijek on mora najteži posao da radi. Nas nekoliko, što Vam ovo pišemo, rodom smo iz Vrgorske krajine. U našem selu bila je škola još kad smo mi bili djeca, ali naši oci nisu nas htjeli slati na nauk, već za blagom. Oni su nosili dara predsjedniku mjesnoga školskog vieća, da nas izvadi iz škole, pa je tako i bilo. Potla smo sami po sebi naučili nešto mrčiti i potezati po slovima, ali koliko bismo bolje znali, da budemo redovito išli u školu?

Čujemo, da će sada u Dalmaciji povećati plaće učiteljima. To je pravедno i dostojno! Neka bude blagoslovljen svaki novčić, što se daje učiteljima, jer oni su narodu potla Boga najveći dobročinci.

Ovamo u ovoj zemlji i najgori siromašak odkida zalogaj od svojih ustiju, da kupi djetetu školske knjige i da ga pristojno odjevena šalje na nauk.

Što naš narod u Dalmaciji i po drugim zemljama mile nam Hrvatske domovine tlače sileni Niemci i Magjari, tomu je najviše krivo naše neznanstvo. U nas su vlade kako hoće drugi, dočim amo su vlade, kako hoće narod. Gdje je puk prosvietljen, ne smi vlada krivo činiti narodu, a neuka i luda lako je zabeušiti.

Vama, gosp. uredniče, koji užigate zublju prosvjete u puku; cienjenomu Stjepanu Roci i svim drugima, što otvarate oči našem narodu, neka Bog naplati!

Milo vas pozdravljamo mi

Vrgorski iseljenici u Kurravangu.

Kellerberin 29 Prosinca 1911.

Imade već blizu 7 godina, odkada sam došao u ovu zemlju (Western Australia) i netom sam u nju prispio, odma sam počeo rabotati o ratarstvu, biva paliti divlju goru i čistiti zemlju, pa onda sijati pšenicu, zob, ječam i. t.d. S početka našega rada u ratarstvu imali smo prilično dobre godine i dobar dohodak, jer su bile ugodile kiše, ali na žalost ove godine bilo je slabo mokrine, te smo dočekali sasvim rgjavu žetvu. Mnogo i mnogo naroda nije moglo izvaditi ni sjeme, što ga je bilo posijalo. Džaba, što nije bilo natopa za usjeve, ali nismo imali vode ni za napoj marve, a i čeljad je trpila žegju. Morao je čovjek ići s konjem, karom i željeznom bačvom na dvadeset milja dalečine za dognati vode. Radi pomanjkanja vode narod odavle bježi i ostavlja svoje trude, te traži rada na rudokopu, da dobije koju *penu* za prihraniti sebe i svoju obitelj.

Ipak neprestano amo dolazi mnoštvo naroda. Svi misle: idem u Australiju; stati ću ondje dvie, tri godine, pa ću nagrnuti novca, a onda ću se povratiti doma i živiti ću kao beg, nu, kada prispiju ovamo, tada ih progju te misli a obujme ih žalost i tuga.

Mi iseljenici, što amo dolazimo, izvijemo i lomimo svoju snagu na tugjem tegu i svojim znojem hranimo tugji narod. Kad bi naši Dalmatinci kod svoje kuće radili, kao što se radi ovamo, liepo bi mogli živiti i doma, ali, kad ljeti zapeče sunce, onda Dalmatinac bježi u hlad a kad ujeđa zima, onda se grije uz ognjište i ispije rumeniku vino, dočim amo ne mari se ni za led ni za vrućinu, nego se neprestance smrtimice radi.

Ovo Vam šaljem dragi kume uredniče, da uvrstite u Vaš "Pučki List" i ljubezno Vas pozdravljam.

Vaš kum i mješćanin

Viktor Tomić

Pučki list, 1912.

Pokop domoroča. U mjestu Kalgorlie, australijanske zemlje, umri dne 5 Studenoga 1911. naš iseljenik Hrvat *Marijan Družijanić*, kojemu njegova narodna braća učiniše liep sprovod u onom tugjem svijetu i sagradiše liepu grobnicu. Doprinieli su za tu plemenitu svrhu:

Ivan Panžić kr. 24, Marin Soko kr. 12, Andrija Belaić kr. 12, Andrija Pavlinović kr. 12, Ivan Kovačević kr. 12, Jure Erceg kr. 12, Petar Nuić kr. 12, Ivan Ožić Grgin kr. 12, Jure Peković kr. 12, Grgo Prgomet kr. 2.40, Mirko Ožić kr. 12, Ante Erceg kr. 6, Filip Ožić kr. 3.60, Mate Sumić pok. Ivana kr. 12, Toma Prlač kr. 2.40, Ivan Berić kr. 6, Ivan Divić kr. 6, Mijo Pavić kr. 2.40, Mijo Vuičić kr. 1.80, Kišćević kr. 1.20, Luka Jović kr. 2.40, Mate Lemić kr. 2.60, Pivac kr. 2.40, Ante Grušić kr. 6, Marijan Ljubičić kr. 1.20, Martin Sap kr. 2.40, Joze Roglić kr. 2.40, Stipa Ožić kr. 6.

RŽNE CIJENE U SPLITU.

Na pazaru. — Par tukaca K 14—18; kokoši 6—7; duzina jaja para 60—80; par jarebica 3 kr.

Na mesarnici. — Govedina K 2, janjetina 2.40, teletina 3, bravljatina 1.40, svinjetina 2.

Na ribarnici. — Lubin i zubatac 1.60—1.80, moli 1.40 lignje 90 p., girice 60 p., raža 80 p., tunjevina K 2, cipli 1.70. bukve K 1, landovina 40—48.

Na trgu voća i zeleni: jabuke 40—60 para, maruni 64 para, krumpira 18—20 para, naranče 4—6 p. komad, rogači 40 p. kg. šljive 74 p., datule 1'20, limuni 4—6. kapula 24 p. kg.

Kruh 28, 32, 36 i 40 para prama vrsti.

Vino na litre 80—96 para.

ODI KOVAHA TVORNICA TARGANJA

A. LUNAZZI & F.**SPLIT** (ULICA GRIPPI)

BOJADISANJE ODJELA U NAJFINIJIM DELIKATNIM I MODERNIM BOJAM.

IZVRSNO ČIŠĆENJE I PRA-
NJE ODJELA KEMICNO NA
SUVO.

➤ Ko nagje u Americi, Novoj Zelandi i Australiji dva nova pretplatnika »Pučkomo Listu«, darovati ćemo mu pjesmaricu o ratu na Balkanu, a ko nagje amo u našim stranama četiri nova pretplatnika »Pučkomo Listu«, darovati ćemo i njemu pjesmaricu o ratu na Balkanu.

Uprava »Pučkoga Lista«.

GRAND HOTEL BELLEVUE

SPLIT

Hotel I. klase, opskrbljen sa najmodernijim konfortom.
Krasan vidik na more.

Najljepša kafana u gradu sa biljarom. Restaurant
i pivara.

Moderno uredjene sobe od Kr. 2.50 unapred.

Kod ovlaštenog agenta prekooceanskih putovanja

JOSIP RIBOLI u SPLITU

CIJENE ZA PREVOZ:

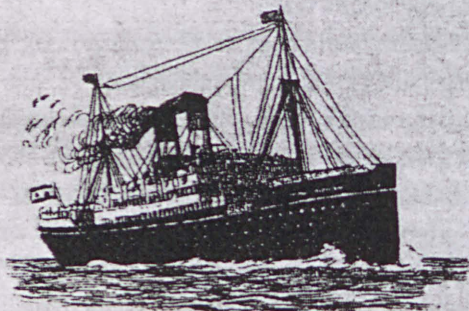
iz Splita do New-Yorka	}	Kruna 145
ili New-Orleanasa		
„ „ „ Punta Arenas	„	335
„ „ „ Buenos Airesa	„	165
„ „ „ Antofagaste	„	425
„ „ „ Australije	„	420
„ „ „ Auklanda (Nova Zeland.)	„	450

U ovim je cijenama uključena opskrba od luke, iz koje polazi dotični prekooceanski parobrod.

Tko želi na kojemu drugo mjesto Amerike, Australije itd. putovati, neka se svakako obrati na rečenog agenta, koji najsavjesnije i najbolje opremljuje iseljenike.

➤ Polazak iz Splita za Ameriku koncem svake nedjelje; za Australiju svake druge srijede počamši od 12. veljače t. g.

dobivaju se svi nužni naputci, također najjeftinije prevozne karte sa najbržim i najboljim parobrodima i sa američkim željeznicama.

Kaštelanska Plovitba. Vozni red parobroda „Kozjak“ od 11 veljače 1909 unapred.

Pon.	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota				Pon.	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota
8.—	7.30	8.15	8.—	8.15	7.30	dol.	Split	odl.	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—
		7.40		7.40		odl.	Sućurac	{dol.			1.50		1.50	
		7.35		7.35		dol.		{odl.			1.55		1.55	
7.25	6.55	7.25	7.25	7.25	6.55	odl.	Kambelovac	{dol.	1.45	1.45	2.15	1.45	2.15	1.45
7.20	6.50	7.20	7.20	7.20	6.50	dol.		{odl.	1.50	1.50	2.20	1.50	2.20	1.50
7.10	6.40	7.10	7.10	7.10	6.40	odl.	Kušić	{dol.	2.—	2.—	2.30	2.—	2.30	2.—
7.05	6.35	7.05	7.05	7.05	6.35	dol.		{odl.	2.05	2.05	2.35	2.05	2.35	2.05
6.55	6.25	6.55	6.55	6.55	6.35	odl.	Stari	{dol.	2.15	2.15	2.45	2.15	2.45	2.15
6.50	6.20	6.50	6.50	6.50	6.20	dol.		{odl.	2.20	2.20	2.50	2.20	2.50	2.20
6.45	6.15	6.45	6.45	6.45	6.15	odl.	Novi	{dol.	2.30	2.30	3.—	2.30	3.—	2.30
6.40	6.10	6.40	6.40	6.40	6.10	dol.		{odl.	2.35	2.35	3.05	2.35	3.05	2.35
6.—	5.30	6.—	6.—	6.—	5.30	odl.	Trogir	{dol.	3.15	3.15	3.45	3.15	3.45	3.15
5.45		5.45				dol.		{odl.	3.20		4.45	3.20		
4.45			4.45			odl.	Marina	{dol.	4.20		5.45	4.20		
4.30						dol.		{odl.	4.30			4.30		
3.30						odl.	Trogir	dol.	5.30			5.30		

Opaske: 1. Noćni satovi, od 6.00 na večer do 5.59 u jutro, označeni su jačim tiskom minuta.

2. U slučaju lijepa vremena parobrod pristaje u srijedu i petak u Gomilici.

3. Ne jamči se prama putnicima za tačno održanje ovog voznog reda.

Pučke novine, 15. svibnja 1912. br. 20. str. 1.

Naša braća u tudjini.

Našega naroda u Hrvatskoj, Slavoniji, Bosni, Hercegovini, Istri i Dalmaciji ima ravnih 5 milijuna duša. Jedna desetina od toga – 500.000 duša – ne boravi na domaćem topragu, pošla je u tudjinu, u daleke krajeve Amerike, Afrike i Australije. Od svih jedna je petina 100.000 naših Dalmatinaca odselilo u tudjinu. Sneke je dobro a s neke ne dobro ovo iseljivanje. Od malena naroda otkinuti jednu desetinu, nije to valaj malen otpadak, slabi se snaga naroda. Krvav naporni trud u tudjem svijetu ubiva našu mladost. U tvornicam dobivaju naši iseljenici vrića novca, ali satareni od umora vraćaju se kući, a da više nisu kadri za nikakv rad. Svi u jedan glas oni govore: da se radi kod nas onako naporno kao u Americi, bolje bi stali amo nego tamo. Nauče se tamo raditi, ali ljudske kosti i mišice nisu od čelika, istroše se, gubi se život, kojega ne mogu naplatiti svi dolari američanski.

Pošli naši ljudi u tudje daleke strane svijeta, da krvavo zasluže koricu kruha. Neki išli i povratili se a drugi ostali tamo, okučili se, ojasprili i našli drugu pomajku domovinu. Oni su odijeljeni tijelom od svoje prave domovine, ali srcem i pameću uvijek su uzanju. Veli se, da Bog ne može zaboraviti svoje stvorenje, ni majka svoje rodjenje, Naša braća u tudjini jesu sinovi jedne domovine, jedne majke Hrvatske. Što je njezin sin dalje od nje to više nju steže ljubav za svojom majkom domovinom. Između nas amo i njih tamo mora da bude trajna sveza ljubavi, brige i spominjanja, ta oni su list naše gore, braća po krvi i jeziku, rođena i odgojena na jednom srcu majke nam Hrvatske.

Naši ljudi, kada opremaju svoje mladje u tudjinu, ne misle na drugo nego na novac, kad će doći, koliko će poslati, ko da ga oni tamo lopatom zgrću, a kad tamo svaka para okupa se jadnicim u krvavom znoju umorna njihova lica. Da ništa drugo nego pregaziti na ružnu moru onu daleku i duboku lokvu oceana. Kad se je ovih čulo za onu strašnu nesreću parobroda "Titanik" mnoga je hrvatska majka teško uzdahnula i suze prolila: i moj sin odplovio tamo, učuvaj mi ga, Bože, od dubine sinjega mora!

Osim glave na ramenu i zdravlja u životu naša braća u tudjini neimaju ono što su kod svoje rodne kuće imali za uzgoj svoga srca i pameti, za utjehu svoje duše. Hrvatskih škola i crkava malo se je do sada podiglo u Americi. U saveznom državama gornje Amerike bit će preko 300.000 Hrvata a neima u sve nego samih 14 hrvatskih župa rastrkanih na nedoglednim dalečinam od Atlantika do Pacifika. Hrvatski biskupi, kojima je moguće, neka opreme redovnike u te krajeve, da se propovjeda riječ božja u hrvatskom jeziku, učinit će dobro djelo pred Bogom i narodom. Naš čovjek u tudjini kada za više vremena ne čuje glasa Božjega, ne čuje jezika hrvatskoga, ohladi mu se srce, malo po malo zamire u njemu čustvo za vjerom i domovinom.

Stoga je naša dužnost, da se brigamo za našu braću u tudjini, da im pružimo pomoći tjelesne i duševne. Naš list nosi u današnjem broju dopise od raznih strana Amerike i Zelandije, otvara dragovoljno svoje stupce našoj braći, neka nam iz dalekih krajeva piše o svojim tegobam i potrebam, a da dodju do znanja i njihovim kod kuće i visokoj vladi na višem, da se za svoje podanike malo bolje postara.

Ovih dana vraća se iz južne Amerike hrvatski zastupnik Zagorac, koji je boravio dva mjeseca dana u Argentini, da vidi na svoje oči kako naš narod tamo živi. Na čast budi njemu i družini koja ga je pratila. Neka bude za izgled drugim rodoljubima, da bace svoje oko i svrnu svoju pamet tamo preko oceana na našu braću u tudjini.

Velika je glavica novca, uma i srca uložena u 500.000 naših iseljenika radnika na tudjoj njivi, pazimo, da ne budemo na gubitku već na dobitku.

Pučki list, 1913.; br. 9.; str. 78.

Poruke i odgovori

Gosp. Juraj Vuletić, West Australija. - Primili smo poslatih od Vas kr. 38.40, su čime ste podmirili 15 opremljenih Vam pjesmarica našega urednika i suviše za se, za Bartula Ilijića i Krista Jakšića "Pučki List" do svrhe godine 1913. Ilijiću smo popravili adresu. Živili svikolic!

Pučki list, 1914.; br. 12.; str. 93.

Dopis

Boulder City u Australiji na dan 9 Svibnja 1914.

Cijenjeni gosp. uredniče!

Najljubeznije Vas molim, da mi ustupite malo prostora u Vašem cienjenom listu za ovaj moj dopis 1).

Dne 28 Travnja na 3 sata i 40 časa po podne dogodila se je nesreća našem zemljaku, Hrvat Remondu Lučevu, rodod iz Prvić – Luke. Mladoljetan je; tek od 18 godina. Radio je siromah u rudniku, kad, u spomenuto doba, odvali se ogromni kamen i skotrlja se k Lučevu, te mu satra desnu nogu povrh gljezna, a lievu mu teško ozledi. Bude odma prenešen u bolnicu. Lječnici kažu, da će izgubiti desnu nogu, a posve lako i lievu. Lučev je članom ovdješnjeg hrvatskog slovinskog potpornog društva. On je takogjer članom sokolskog i tamburaškog društva, pa ga mi, njegova braća, pazimo bolje nego li bi ga pazili doma kod kuće. Ja sam knjižničarom spomenutih naših triju hrvatskih društava, pa idem često u bolnicu da pohodim druga Lučeva.

Ponesem mu koju knjigu za čitanje, ali on najvoli štiti Vaš "Pučki list" koji mu amo dolazi.

Evo dokaza našem narodu, od koliko mu je koristi upisati se u svoje hrvatsko društvo. U nesreći braća ga pripomognu i paze ga, a hoće li tako tugjinci?

Neki naši zalupanci upisuju se u Irska i druga Engleška društva. Vole tugjincu nego li svomu, na svoju sramotu i štetu. Stide se nazivati se Hrvatima, (Bog im prostio!) nego kažu, da su austriaki.

Šibajte, gosp. uredniče, ove odrode svoga plemena i jezika. Mi ćemo Vam, ako li se ne poprave, poslati njihova imena, pa ih proglasite kroz novine, neka ih svak znade kakovi su.

A sad, zdravi mi i veseli bili!

Čedomir Bušelić

Pučki list, 1914.; br. 14.; str. 106

Boulder City 15 Lipnja 1914.

Na 10 Lipnja ove godine bila je u ovom gradu velika radnička svečanost što su stjerali rabotu od 10 na 8 sati na dan. I mi Hrvati dragovoljno smo se pridružili toj svečanosti, jer nismo htjeli ni mi da izostanemo iza drugoga radnoga naroda i da se ne pokažemo s njime složni. Mi znademo dobro onu našu poslovicu: *koja ptica pticu jede, onoj ptici jata nije!*

U ovom gradu od god. 1912 opstoji Hrvatsko-Slovensko društvo, iz kojega su se porodila dva druga naša društva: *Tamburaški Zbor i Hrvatski Sokol župe Zrinsko-Frankopanske*. Sva su ova naša društva učestvovala u veličanstvenoj radničkoj povorci, koja je na 10 Lipnja prošla kroza glavne ulice ovoga grada. Preko četrdeset hiljada naroda nabiveno s jedne i druge strane gledalo je onu radničku povorku. U povorci je bilo ljudi mnogih narodnosti i različitih jezika. Od naših prvi su išli naši hrvatski sokolaši, momci, kao gromi, u crvenim košuljama; dika ih je bilo pogledati; svačije su se oči za njima otimale. Iza sokolaša stupali su naši glazbari sa hrvatskim tamburicama, te su prstima u žice udarali i iz žica mamili krasne hrvatske pjesme i popjevke. Najviše se je svidila: *Oj Hrvati, oj junaci!* Mnoštvo je pljeskalo našim tamburašima i ljubezno ih pozdravljalo. Za tamburašima u krasnoj kočiji, zakićenom velikom hrvatskom trobojnicom, sjedili su upravitelji našeg "Hrvatskog-Slovenskog Društva". U ovoj slobodnoj zemlji lepršala je slobodno naša hrvatska trobojnica i svi su narodi govorili, da ne ima ljepšega barjaka do našega hrvatskoga. Takogjer mi smo amo puno pohvaljeni, što smo svi složni, te imamo naša društva i svoju glazbu, što nema ni jedan drugi narod.

Bilo bi potrebito, da se i tamo u domovini braća skladuju kao što se skladujemo mi evo u tugjem svetu. Tamo neki tugjinski špijuni diele naš narod po vjeri i odvrćaju kršćane od hrišćana, Hrvate od Srba, dočim mi smo svi jedni, što istim jezikom govorimo, a svak neka drži svoju vjeru.

Baška je vjera, a baška je narodnost! Tko mješa jedno s drugim, taj služi tugjinstvu; taj truje našu narodnu sreću i njegovu će ime ostati crno u narodu.

Bio je kod nas prošlih dana brat Srbin Milan Rajčević, koji sa svojom gospogjom putuje za okladu oko celoga svieta. Kupili smo se oko njega kao pilići oko kvočke i slušali pričanje njegova putovanja preko divlje Azije, ravnoga Egipta, Tripola, Maroka i tako dalje. Milan Rajčević učestvovao je u svetom ratu za oslobogjenje raje iz turskog ropstva. On je sudjelovao u više bitaka. Pri zauzeću Skadra ranjen je u lievu nogu, u kojoj i sada nosi pušcano zrno, jer nije dao da mu kidaju živo meso.

Njegovo pričanje bilo nam je duši poslastica, te smo se više dana veselili skupa s njime i njegovom čestitom gospogjom, živom domorodkom, koja je svog muža vierno pratila od bitke do bitke, a sada ga prati preko celoga bieloga svieta. Skupa smo s njima uz gusle pjevali naše narodne pjesme i nazdravljali miloj nam domovini.

U ime našeg "Hrvatskog-Slovenskog Društva" vruć pozdrav našoj miloj Hrvatskoj domovini uz poklik: zdravo majko! dušmani ti pod nogama stali kao konju potkove i čavli!

Čedomir Bušelić

Novo doba, 9. III 1920. god. br. 57.; str. 3

Izložba Stipana Bakovića. Ovaj mladi slikar sa sela, o kojemu smo pisali u našem listu, prispio je sada ovdje. U četvrtak priređuje izložbu u prostorijama Nar. Ženske Zadruga. Izložiti će oko 80 radnja. Svrćamo pozornost čitalaca na ovu izložbu darovitog umjetnika, koji mnogo daje i mnogo obećaje.

Novo doba, 21. VI 1920. god. br. 139.; str. 3

Bass-ball. Ova američka igra odigrala se jučer između "Marjana" i "Hajduka" sa rezultatom 8:6. Čudnovato, da se kod nas svaki šport presadjen iz tudjine udomi, dok onaj, na kog smo geografskim položajem upućeni – veslački – ne nailazi na nikakav odaziv kod mladeži.

Novo doba, 7. VIII 1920. god. br. 176.; str. 3

Naši emigranti za našu siročad. Naši iseljenici iz Zapadne Australije, članovi Jugoslavenskoga Odbora Grana br. 2, koji su za vrijeme rata poklonili lijepe svote novca za našu narodnu stvar, sakupili su nedavno između sebe funti sterlinga 46:2:3 (oko 12.000 K našega novca) za ratnu siročad iz Splita i okolice. Blagajnik odbora, koji se ovih dana bavio u Splitu, predao je taj novac narodnom poslaniku, dr. Josipu Smodlaku, a ovaj ga je dao u pohranu općinskom načelniku dr. I. Tartaglia, te će ga njih dvojica sporazumno porazdijeliti po namjeni darovatelja. Evala našim svijesnim iseljenicima.

Novo doba, 27. VIII 1920. god. br. 193.; str. 3

Nadjena koza. Našla se je 1 koza, pak stoga se pozivlje oštećenika, da se prijavi kod kr. policijskog komesarijata u Splitu soba br. 10, gdje će mu biti izručena, kada se ustanovi vlasnost prijavitelja.

Novo Doba, 20. I 1921.; br. 15; str. 1

D'Annunzio htio umrijeti ali se predomislio!

Prekjučer se je D'Annunzio "službeno" oprostio s Rijekom u "svečanoj" sjednici provizorne vlade. Izmjenjeni su veliki govori D'Annunzio je proplakao i suza je kanula i na dugu Grosichevu bradu. Bio je prizor općega ganuća.

S Rijeke javljaju, da se je D'Annunzio spremao, da jučer krene na put. Zasad će mimoći neharu Domovinu, ide u Pariz, u predgradje Arcachon, gdje je živio prije rata. Posvetit će se ponovno – literaturi!

Prigodom polaska novine javljaju, da je D'Annunzio bio odlučio da počini samoubojstvo, tako da redovita tal. vojska stupi na osvojeno tlo Rijeke – preko njegova trupla! U tu svrhu bio je posegao za bočicom žestoka otrova, koji je nosio sobom pri njegovim aviačarskim raid-ima za vrijeme rata. On je tu bočicu nazivao "farmaco liberatore". Ali kad je D'Annunzio vidio, kako je u njegovoj blizini pao mrtav jedan granatier, pogodjen hitcem s ratne ladje "Andrea Doria" razumio je da smrt nije baš tako "lijepa", kako ju je on zamišljao, zaboravio je na bočicu otrova i isprsi se i kazao: "Ja sam živ i nepokolebiv". Doduše i ta "nepokolebivost" trajala je samo 24 sata. D'Annunzio je, čim se je uvjerio, da general Caviglia misli ozbiljno, kapitulirao.

I tako se danas živ povlači u Arcachon, ostavljajući za sobom trag smiješnosti.

Novo Doba, 25. VI 1921.; br. 144; str. 4

Automobilska nezgoda. Jučer poslije podne poštanski automobil, na putu između Zagvozda i Župe kod Imotskoga, skrenuo je s puta. Putnici su se poplašili, pa su neki vrlo neoprezno poskakali iz automobila. Pri tom je jedan putnik teže, a jedan laganije ranjen. Pošt. uprava poslala je odmah u susret drugi automobil, da preuzme ranjene i prenese u bolnicu u Vrgorac.

Novo Doba, 3. VIII 1921.; br. 174; str. 3

Djevojka u gaćama. Ovih dana čudnim slučajem otkrili su policijski organi da u gradu već dulje vremena boravi osamnaestogodišnja Ruskinja odjevena u muške haljine. Jučer je bila predvedena na policiju, gdje se liječničkom pregledbom ustanovilo da pripada krasnom spolu. Djevojci je zabranjeno nošenje muškog odijela, pa će danas biti presvučena i odjevena u djevojačko odijelo.

Novo Doba, 20. III 1922. br. 65, str. 3

Novi vaguni. Naša je željeznička uprava primila šest potpuno restauriranih vagona za prugu Split-Sinj, i to pet putničkih II. i III. r. i jedan poštarski. Vaguni su vrlo lijepo uređeni te izgledaju sasvim novi i opskrbljeni su potrebnim confortom. No nažalost lokomotiva nema: one kojima danas raspolaže naša željeznička uprava takove su da će do ne dugo vremena uopće morati prestati željeznički promet između Splita i Knina, dotično Sinja.

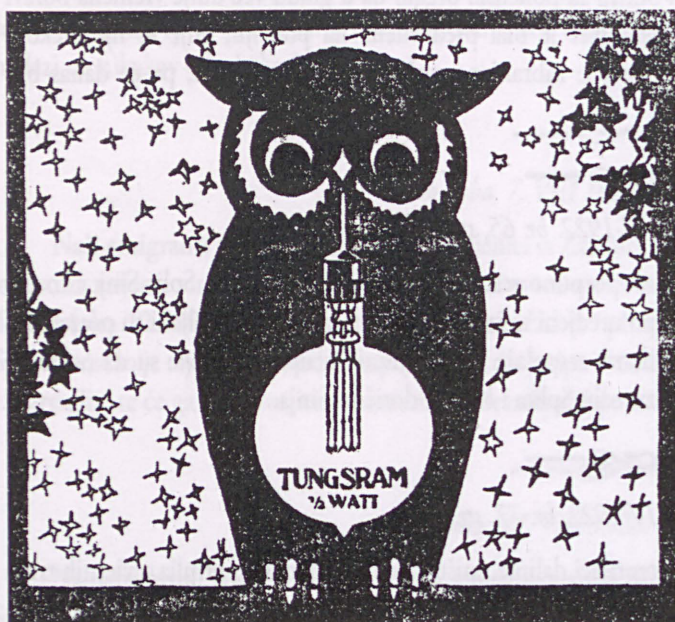

Novo Doba, 3. IV 1922. br. 77, str. 2

Zabranjen ugon koza na Marjan. U svrhu da se sprema daljnje uništavanje raznovrstnog grmlja, cvjetnih trava i drugih biljaka na Marjanu i njegovoj okolici kr. kotarsko poglavarstvo zabranjuje svaki ugon kao i podržavanje koza na cijelom području Marjana i njegovom području i baš između slijedećih medjaša : od Juga desno novog puta Sustipana – Pension Split pak uz obalu mora do punte Marjana, sjeverno od rta Marjana uz obalu mora Tolovice, vojne streljane do Poljuda, istočno od Poljuda ravnim pravcem u Aleksandrov podrum. Svaki prestupak ove zabrane bit će kažnjen globom od Din. 100 ili surazmjernim zatvorom.

STOLNO MASLINOVO ULJE
TJESTENINE I SVE VRSTE BRAŠNA
 nudja na veliko uz povoljne cijene
PROTOKOLIRANA IMPORTNA I EXPORTNA TURTKA
I V A N O Z R E T I Ć
 Lučac, Zvonimirova ul. 6 **SPLIT** Lučac, Zvonimirova ul. 6
 Brzojavni naslov: IMPEX, Split - Giro račun: Gradska Štedionica, Split - Na zahtjev šalje uzorke.
 ZASTUPSTVO EXPORTNE FABRIKE SALAMA
J. Klefisch-Jagodina (Srbija)
 Proizvodi: Svinjsku mast, šumke, plečke, soljenu slaninu, mortadellu, bondiole, gotechini i salamu,

TUNGSRAM

ZAGREB.

Gajeva ul. 32. - Telefon 14-65.

Tisuće ljudi u svim zemljama svijeta upotrebljavaju kroz 25 godina miomirisni

Fellerov „Elsa-Fluid“ kao KOSMETIKUM

za njegu zubi, zubnog mesa, glave, kao pridoatak vodi za umivanje, jer je od najboljeg učinka, radi svog antiseptičnog, čistećeg i osvježujućeg djelovanja. Isto tako obiljubljen je kao krijevko, blago djelujuće i

**Vrlo prijatno
sredstvo za trljanje**

hrbta, ruku, nogu i cijelog tijela. Mnogo je jače i djelotvornije nego Francuska vinovica i najbolje je sredstvo ove vrsti. Tisuće priznanica! Zajedno sa zamotom i poštarinom stoji za svakoga: 3 dvostruke boce ili 1 specijalna boca 48 kruna.

Za preprodavače:

12 dvostruk. ili 4 spec. boca . . . 168 K
 24 " " 8 " " . . . 280 K
 36 " " 12 " " . . . 394 K

FRANKO na Vašu poštu. Tko novac unapred pošalje dobiva popust u naravi.

PRIMOT: Elsa melen za kurje oči 5 Kr. i Kr. 7-50; Elsa mentolni klinčić 12 Kr.; Elsa posip 11 Kr.; Pravo Elsa riblje ulje 25 Kr.; Elsa vodica za usta 36 Kr.; Elsa kolonijaska vodica 41 Kr.; Elsa šumski miomiris za sobe 41 Kr.; Glycerin 6 i 30 Kr.; Lysol, Lys. form 30 Kr.; Kineski čaj 3 Kr.; Elsa prašak protiv gamadi 16 Kr.; Otvor za miševe i štakore 8 i 12 Kr.

EUGEN V. FELLER. lječarna
STUBICA donja Hrvatska
 Elsatrg br. 359.

1540

poznat
po celom
svijetu kao
najtrajnjiji
obruč

Generalno zastupstvo
MUNJA D. D.

ZAGREB
Šenoina ul. 28. 528

POZOR!

Ko želi kupiti dobrih solidnih postola iz vlastite izradbe, svake vrsti, neka se svrati u trgovinu koža i vlastite izradbe postola.

Eljene umjerene

Blaža Asića Split
Šubićeva ul. Br. 3
507 Telef 227.

Kafana Bellevue

-- Split - Poljana Regenta Aleksandra --

Chic-kafana

bogato opskrbljena novinama i ilustracijama.

Uzorna posługa. **P. Prezzi.**

VIKTOR M. ALTARAS
Skladište manufakturne robe

SPLIT

Na veliko
Marulićeva
ulica br.4.

Na malo
Marulićeva
ulica br.1.

Continental
GUMENE-PETE

„SU IZVRSNE KAO I „CONTINENTAL“ GUME ZA AUTOMOBILE“. Osobite prednosti: izvanredno dobra vrst gume, pa su zato zbilja elastične. Forme su prilagodljive i tijesno se sljubljuju s kožom. Troše se polako i jeduomjerno.

Generalno zastupstvo „MUNJA“ d. d. Zagreb
Šenoina ulica broj 28.

Tražim sina

zove se

NOE

koji je partija naza' dva miseca iz Splita priko Bakra u Zagreb.

Morast je, basetan, jema kratki kaputić, kratke gaće i jema modru špančeru.

Jema običaj sidit u kafu na tri katride, tišči uvik ruke u žep i čini ovako prstimani. Niman o njemu nikakva glasa, pa molim ako kogod o njemu čakod zna, da mi javi.

Dobit će nagradu.

Mandina ud. Matošić,
Split, Kaptolska ulica.

Novo Doba, 3. VII 1922.; str. 1

◆◆◆◆ Iseljenički pogledi na naše domaće prilike.

Skrećemo pažnju čitalaca na ovo pismo koje smo primili od jednog našeg zemljaka iz Vodica kod Šibenika koji se više godina nalazi u zapadnoj Australiji.
Fremantle, Western Australia, maja 1922.

Sa interesom koji lako možete da pojmite, čitamo mi amo, emigranti, novine iz naše domovine. Radujemo se veselim vijestima, žalostimo radi neugodnih. Nije u našoj mladoj narodnoj državi sve onako kako bi trebalo da bude, a moglo bi da bude, pa nas to i rastužuje i boli. Pročitao sam s naročitim interesom prekrasna predavanja g. Luja Vojnovića, održana u Splitu i u Šibeniku, o "jugoslavenskom nacijonalizmu"; u njima je toliko istine i toliko bistrovidnosti da se ja samo moram čuditi kako tisuće drugih u našoj državi ili ne mogu ili ne će da vide ono što je tako jasno i očito. Naša država ne će moći da kroči nesmetano svome napretku i svome pozivu dok se ne izvrši sve ono kako je g. Vojnović u svome predavanju iznio. Zgodno on reče: "Mi ne moramo da vodimo politiku ptice noja nego da junački sa slobodnim duhom, svi zajedno, jednako u svim teškoćama, krčimo napred". Ima pravo on kad kaže da nam je najpotrebnija stvar: jedno i zajedničko ime – Jugoslavija.

Ugledajmo se u Englesku! To je bila jedanput malena Engleska (England), pa je slogom i jedinstvom stvorila jednu od najjačih i prvih država na svijetu kojoj je dala zajedničko ime Britain. A ipak u toj Velikoj Britaniji ima različitih država i više vrsti naroda i narodnosti, dok je naša Jugoslavija jedna jedinstvena prirodna država, te jedan i jedinstven narod: krv jedna, jezik jedan i jedna nas je majka rodila i svi smo jedno mlijeko sisali.

U vašem sam listu pročitao i vrlo lijepi člank praške "Tribune" o našem problemu. Treba se čuditi kako drugi izvanjski narodi (dakako, u prvom redu naša braća Čehoslovaci) bolje vide i shvaćaju naše unutarnje stvari i potrebe nego li naši prvaci.

Razveselio me je naročito opis u "Novom Dobu" večere priredjene u počast američkog admirala g. Nieblacka i govori izrečeni u onoj prigodi. Kad je g. admiral govorio ono o jadranskom problemu, da mi je bilo vidjeti lice prisutnog talijanskog konsula!

To su sve bile radosne vijesti, ali onda dolaze žalosne: bolno nas se je dojmio izvještaj iz Zagreba o demonstracijama prigodom izbora i krvavi događaji božićni u Šibeniku. Mi amo ne možemo da pojмимо za čim idu narodni vodje u Hrvatskoj. Ta, i oni su sami dugo čeznuli i borili se za slobodu i ujedinjenje, pa eto sada kad smo sve to postigli, zar da opet sve to porušimo i smrvimo? Za miloga Boga, kome onda da se opet utičemo? Zar Austriji !!! Ja g. Radića lično ne poznam, ali g. dr. Matu Drinkovića poznam lično, i dobro ga poznam, jer je živio više godina u Vodicama. Dr. Drinković je pošten i pravedan čovjek. Pa kad se on onako tuži, znači da će imati i nekog povoda. Kad netko viče, znači da ga boli. Ako je tu rana, onda je treba liječiti, dati joj brzo prvu pomoć i njegovati je, a ne pregoniti strančarstvom. Naša država treba da bude svima majka jednaka.

Dr. M. Drinković rekao je poslije izbora da su Hrvati današnjim danom počeli borbu za svoju suverenu državu u granicama sadašnje države; a Stj. Radić je kazao, da se hrvatska stvar nema bojati za svoju pobjedu, jer da ako Beograd ne će sa Hrvatima, da će onda oni ne samo mimo nego i protiv Beograda! Ove riječi toli jednog koli drugog gospodina izazivlju zaprepašćenje.

Ali, vjerujte, ne djeluje ništa bolje ni ono što se u nekim beogradskim novinama čita, kad se na onakav način izrugava jugoslavenska ideja. Mi se samo pitamo, zar su neki u Zagrebu i u Beogradu tako zaboravili kako je bilo cijelom našem narodu prije 27. listopada 1918., zar su se prezrela utanačenja u Krfskoj deklaraciji?

Božićni događaji u Šibeniku, vidimo, uzrujali su čitav jugoslavenski narod, prave Srbe, prave Hrvate i Slovence, ali, za Boga miloga, kako ne će da nas dušmani napadaju, kad vide da je mržnja medju nama, da sloge nema, da se cijepamo. Ne bi Italija tako lako ni pogledala na drugu stranu Jadrana, da smo svi iskreni i zanosni Jugoslaveni; ali Italija vidi da se u Jugoslaviji hoće da stvaraju tri posebna naroda, pa ona napada na onoga koji joj je najbliži i za čijim teritorijem najviše vreb.

Sve ovo teško pada na srce nama u emigraciji, nama koji smo dušom svom pomagali da se sagradi ova naša Jugoslavija, nama koji smo u teškim časovima pomogli svojoj domovini i dobrovoljcima i prinosima.

Utjeha nam još u novim rodoljubnim institucijama koje se uzdižu iznad partijskih borba sa samim svjetlim domovinskim idealom pred očima. Takova je eto i Jugoslavenska Matica. Koliko mi sile dopuštaju, šaljem vam doprinos za Jugoslavensku Maticu koji izvolite izručiti upravi.

Uz bratski jugoslavenski pozdrav, bilježim se vaš domorodac

Nikola Šprljan iz Vodica

Novo Doba, 13. VII 1922. br. 156. str 3

Sa kupališta. Primamo iz roditeljskih krugova slijedeće retke: Općina je bila hvalevrijedno odredila tri platoa za sunčanje, jedan za muškarce, drugi za ženske, a treći zajednički. Medjutim to je trajalo samo nekoliko dana, i sada je već takav nered, da je na ženskom platou sve vazda puno muškaraca. Tome bi trebalo staviti reda, jer ima žena i djevojaka, koje dolaze na kupanje iz higijenskih razloga, a ne da se sa muškarcima zabavljaju. One ženskinje, koje žele zabave neka idu ili na mušku ili na zajedničku stranu, a neka žensku stranu prepuste onima, za koje je to određeno: Ovakovo je stanje vrlo neodgojno, a do česa dovodi pokazao je najbolje nekidašnji žalosni slučaj. Valjda će taj slučaj potaknuti i općinsku vlast da poduzme potrebite korake.

Novo Doba, 9. VIII 1922. br. 179. str 3

Pasji dani. Ima par dana da je kod nas zavladała jaka vrućina. 30 C u hladu. Ipak preko dana naš "maistral" ponešto osvježuje uzduh. Kupališta, i uopće cijela obala vrvi kupaocima.

Preporučamo općini da posveti više pažnje palmama koje trpe od silne prašine. Treba ih dnevno zalijevati i to dobro.

Novo Doba, 14. VIII 1922. br. 183. str 3

Nabava cipela. Direkcija pošta i telegrafa u Splitu potrebuje za područne služitelje 360 pari cipela. Oni obrtnici koji reflektiraju na izradu, dotično nabavu tih cipela, nek se radi potrebitih informacija obrate direkciji pošta u Splitu (IV. otsjek) ili upravnicu pošte u Šibeniku i Dubrovniku.

Novo Doba, 1. IX 1922. br. 198; str. 5

Pitanje iseljeničkog komesara.

L. Beograd, 30. Prema iseljeničkom zakonu ima što prije da se riješi pitanje iseljeničkog komesara. Vjerojatno je da će kao takav otići podanik Etbin Kristan. Zajedno s njim imao bi otputovati jedan komesar koji bi se imao zadržati dok bi se Kristan upoznao s prilikama. Kristan će se u tu svrhu sastati s ministrom socijalne politike. Oko 15 septembra imao bi Kristan da otputuje.

Treba istaknuti da je to vrlo važno s razloga što se naši konsuli nisu prikazali dovoljni da rukovode čitav posao. Naši ljudi bili su pljačkani na sve načine. Novac im je na granici bio oduziman, jer nisu poznavali propisa, i jer ne postoji nikakova veza između države i iseljenika.

Novo Doba, 22. IX 1922. br. 216. str 3

Matejuška i higijena. U više navrata uprli smo prstom u nezdrav običaj naših ribara da peru ribu na Matejuški, tik do gradskih kanala, i naveli smo, osim toga što je stvar gadna, da i pored toga što se riba kuha, ljudi mogu njome da

se okuže. Sve to nije koristilo ništa. Riba se pere i dalje. Uobičajeno je još jedan nehigijenski običaj: da se u moru na Matejuški ispiru bačve iz kojih poslije gradjanstvo pije vino. Alkoholno vrijenje ne će ubiti sve klice ni svu nečist unesenu morem, nego naprotiv može da se dogodi da ove klice obvladaju klicama alkoholnog vrijenja i tako oslabe ili zaustave vrijenje u vinu. Možda je i ovo jedan razlog da se splitska vina lako kvare?

Osim jednog enologa, koji se zgražao nad ovim nehigijenskim običajem, upozorava nas na ovo i jedan gradjanin. Pošto liječničke preporuke i predavanja nisu pomogle, kako bi bilo da se anatemise Matejuška barem s istom energijom kao tu nedavno kupalište Polo, a da enolozi započnu poučavanjem?

Novo Doba, 15. II 1924. br. 38; str. 3

Iseljenicima za Australiju, Srednju Ameriku, Peru, Boliviju i Chile. Čast nam je upozoriti iseljenike iz Dalmacije, koji se opremaju u koju od pomenutih država, da će parobrod našeg Društva "Cità di Genova" krenuti iz Genove za glavne luke Australije na dan 15. marta o. god. Na njemu su uređena sa najvećom brigom mjesta III. razreda za iseljenike. Drugi naš parobrod "Venezuela" krenuti će takodjer iz Genove dne 20. marta ov. godine i to za Srednju Ameriku i preko konala Panama za glavne luke Južnog Pacifika: Guayaquil, Callao, Mollendo, Arica, Iquique, Antofogasta, Valparaiso. Molimo putnike, koji se žele okoristiti ovom prilikom, da se čim prije prijave dalmatinskim Ispostavama Jadranske Banke. Putnički Ured Jadranske Banke Zagreb.

Novo Doba, 27. V 1924. br. 124; str. 3

Tužbe naših iseljenika za Australiju.

Iz Port Saida primili smo jedno pismo sa potpisima 42 naših iseljenika koji su na putu za Australiju. U pismu, datirano na 6. ov. mj., tuže se ovi putnici na agenturne tvrtke koje su ih uputile i to na tvrtku Mitar Ivančević u Korčuli, Jozo Jović u Dragljanima, Ante Franić u Vrgorcu te na glavnu agenturnu tvrtku Rusko Banac u Dubrovniku. Prema pismu agenti su uzeli od svakoga putnika najprije kapare po 10 engleskih Lira za jedan engleski parobrod kojim su im obećali da će putovati do Australije. Medjutim su im kasnije saopćili da im nema mjesta na engleskom parobrodu koji je imao da otputuje iz Napulja 4 maja, pa su ih uputili na jedan francuski parobrod koji je putovao 30 aprila iz Marsilje. Istodobno su ih uvjerali da je to francusko društvo još bolje i da će se na parobrodu vrlo dobro naći, te da će parobrod stići istodobno sa engleskim parobrodima i da je to parobrod putnički. Putnici su agenciji u Dubrovniku platili pri odlasku 30. engl. lira za čitav put III. razreda od Baria do Australije. Kad su stigli u Marsilju, tu ih je dočekaao jedan Arapin i odveo ih u neki francuski hotel gdje nisu mogli s nikim da se razumiju, jer se govorilo samo francuski i arapski. Da se govorilo engleski, neki od njih poznaju taj jezik pa bi se bili sporazumili. Na polasku iz Marsilje agenat im je zadnji čas predao kartu koja je takodjer bila na francuskom jeziku pa nisu znali kako ona glasi. Medjutim kad su se urkali u ladju "Ville de Strasbourg", vidjeli su da to najprije nije putnički već teretni parobrod i da nisu stavljeni u III. nego zapravo u IV. razred i to u štvu koja nije određena za putnike nego za životinje. Za prevoz agenti nisu platili 30 lira nego samo 23 lire pa bi se prema tome bili okoristili na svakome putniku sa 7 lira sterlina. Hrana na parobrodu je vrlo hrdjava. Putnici nam u pismu opisuju tu hranu i dijeljenja hrane sa najdrastičnijim izrazima. Na parobrodu su bez ikakve poslužbe, pa čak i bez dovoljno vode a parobrod putuje do Australije mnogo dulje nego engleski parobrod za koji su se oni bili pogodili.

Pišu nam medju ostalim: "Ovdje nam je gore nego da smo robovi, a ne putnici. Nema sluge, moramo sami čistiti, mesti; nema ni dovoljno vode da se napijemo i operemo, nemamo gdje oprati robu već u moru. Dali su nam svakom tanjur od lima za ono malo nevoljne hrane što nam daju. Jedan prima za deset pa dijelimo između sebe. Poslije jela svak mora da svoj tanjur opere u moru. Trpimo glad i mnogo nevolju..."

Putnici nam se, kao što je shvatljivo, tuže najviše na agente. Mi nismo u stanju da ispitamo stvar, ali svakako upozoravamo vlasti da se pripazi na pitanje naših iseljenika te da ne budu izloženi izrabljivanjima i da na putovanju ne trpe ovakovih neprilika kakove nam opisuju ovi putnici za Australiju.

Potpisani su: Ivan Unković iz Račišća, Kuzma Tomić iz Čare, Antun Lozica iz Lumbarde, Ivan Poša iz Pupnata, Milina Donke iz Lumbarde, Donko Tvrdević iz Žrnova, Anton Tvrdeić iz Kčare, Petar Curač iz Žrnova, Ivna Stanišić iz Pupnata, Antun Šegedin iz Žrnova, Matija Tomić iz Kčare, Ivan Šegedin iz Pupnata, Andrija Blitvić iz Kčare, Marko Curač iz Žrnova, Ante Rakić i Andrija Tolj iz Vrgorca, Jure Vitasović iz Drvenika, Ivan Jukić i Joze Grljušić iz Zavojana, Marin Erceg iz Raščana, Vice Radalj iz Vlake, Mate i Grgo Pivac iz Zavojana, Nikola Zderić iz Brista, Ivan Selak, Jure Erceg, Andrija Knezović, Jure Panžić, Ivan Kovačević, Jure Knezović, Luka Lendić svi iz Raščana.

Novo Doba, 3. VI 1924. br. 198; str. 3

O tužbama iseljenika za Australiju.

Na članak pod naslovom “Tužbe naših iseljenika za Australiju”, priopćen u br. 124 našeg lista, primamo iz Dubrovnika ove obavijesti koje su bile ustanovljene kod fe. Banac i Rusko, kao kod jedne od naših najuglednijih firma – obavijesti koje su bile kontrolirane sa cijelom prepiskom stavljenom na raspolaganje.

U prvu ruku ne stoji da se je od svakog putnika uzela kapara od L 10 za engleski parobrod kojim bi im se bilo obećalo da će putovati do Australije. Naprotiv, putnici su bili pojedince obznanjeni da im na parobrodu engleskog društva nema mjesta, pa ako žele, da mogu otputovati sa parobrodom francuskoga društva. Nakon pristajanja putnika da će putovati sa francuskim društvom, položili su oni kaparu u korist firme Gastaldi & Comp. u Napulju, koja im je po dolasku u Bari izdala voznu kartu.

Takodjer ne stoji da se putnicima kazalo, ako otputuju s francuskim društvom, da će stići u isto vrijeme kao i sa engleskim. Naprotiv izvjestilo ih se je da putovanje iz Marsilje do Australije traje 45 dana. Putnici su otputovali sa novim putničko-teretnim parobrodom “Ville de Strasburg” francuskog parobrodarskoga društva “Messageries Maritimes” koji je gradjen god. 1920., te ih se obavijestilo da je cijena putovanja sterlina 30 iz Bari do Australije, mjesto sterlina 38 iz Napulja do Australije.

Cijela ova cijena bila je plaćena firmi Gastaldi & Comp. Napoli, kako svjedoči izvadak iz tekućeg računa iste firme, a bilo je još plaćeno:

42 mjesta po	L 30 – L 1260.-
3 mjesta po	<u>L 37 – L 111.-</u>
Ukupno -	L 1371.-

Prema tome neodgovara istini tvrdnja da je na svakog putnika ostalo agenciji L 7.- sterlinga.

Što se tiče putovanja na parobrodu, spomenuti je ovo:

Treći razred na parobrodima koji putuju za Australiju ima kabine sa 4 i 6 kreveta te tako zvane “camerone”. Mjesta u kabinama trećeg razreda uvijek su skuplja od onih u “camerone”, tako da na parobrodu “Ville de Strasborug” mesto u kabini III. razreda zapada L 37.-, a u “camerone” L 30.-

Svi su putnici bili upozoreni da na francuskome društvu ne će imati onaj komfort kao na engleskom, ali da će zaštediti dosta veliku razliku. Nadalje su bili upozoreni da bi inače morali čekati dok ih dodje red da dobiju mjesto za putovanje i svi su rado pristali na dane im obavijesti.

Na parobrod francuskog društva bili su putnici upućeni iza kako je agencija preupitavši se za obavijesti primila brzojavku ovog sadržaja: “Na parobrodu Ville de Strasborug osiguravamo camerone i najbolje postupanje. Cijena forfait svi do odredišta 30 sterlinga. Trajanje putovanja tačno 45 dana.- Firma Gastaldi”.

U ostalom agencija Banac – Rusko u cijelome ovom poslu dala je putnicima, kad su došli u Dubrovnik namjerom da otputuju za Australiju, samo obavijesti o firmama preko kojih mogu iz Italije, imaju li sve zakonske uvjete otputovati za Australiju.

Novo Doba, 16. VII 1924. br. 163; str. 5

Iseljenicima za Australiju. Netom se pojačala struja iseljivanja za Australiju i Novu Zelandiju, naše se društvo stavilo na ozbiljan posao oko uspostavljanja redovitih putničkih pruga za te krajeve. U tu svrhu ono je dalo temeljno preurediti parobrod “Caprera” – koji baš danas polazi sa većom grupom dalmatinskih iseljenika – opskrblivši ga svim modernim komfortom i uređenjem za putnike trećeg razreda. Postelje slobodnih strana, sa bijelom rubeninom, zajednička blagovaona – fino uređena – gdje su putnici služeni pri stolu, moderna i higijenično uređena umivaona sa studenom i toplom vodom, posebna pušaona itd. sve to je bilo tačno i ukusno uređeno, e da bi se u svakom pogledu zadovoljilo putnika trećeg razreda, koji na tako dugom putovanju i potrebuje neke specijalne udobnosti.

Dojdući polazak za Australiju određen je na 31. augusta ov. god. sa parobrodom “Città di Genova”. – To je moderan parobrod dvostrukog vijeka, od 11.000 tona nosivosti u mrtvoj težini (D. W.) sa 5000 konjskih sila snage stroja, brzjavom bez žica itd. Polazi iz Genove, a pristati će slijedeće luke: Livorno, Napoli, Catania, Port Said, Suez, Aden, Colombo, Freemantle, Adelaide – Melbourne – Sydney – Brisbane.

Preporučamo našim zemljacima koji žele iseliti u Australiju da paze na slijedeće propise:

Svaki putnik za Australiju mora biti obskrbljen:

1. redovitim putnim listom za Australiju, vidiranim od engleskog konzulata u Splitu dotično u Zagrebu ili Sarajevu, prama tomu pod čijim djelokrugom spada;
2. Liječničkom svjedodžbom, da je zdravog tjelesnog sustava i sposoban za putovanje, potvrđenom od Kotarske oblasti;
3. Svjedodžbom dobrog ponašanja, da nije bio nikad kažnjen i da protiv njega ne postoji nikakav kazneni postupak. Obe ove svjedodžbe ne smiju da budu starije od tri mjeseca.

Putnici za Novu Zelandiju trebaju osim navedenih svjedodžaba, još i “Dozvolu za iskrcanje” – “Affidavit” kojeg dobiju preko svojih znanaca, od tamošnje useljeničke vlasti.

Molimo putnike, koji se žele okoristiti ovom prugom, da se čim prije prijave Ispostavama Putničkog Ureda Jadransko-podunavske Banke u Šibeniku, Splitu i Dubrovniku.

Novo Doba, 27. VIII 1924. br. 198; str. 7

ISELJENIKE otpremamo za: Australiju, Novu Zelandiju, Južnu Ameriku, Kanadu i Sjedinjene Države, i to sa parobrodima prvih svjetskih parobrodarskih društava – Za sve informacije u pogledu iseljivanja i potrebnih putnih isprava, izvolite se obratiti na firmu: **BRAČA MATKOVIĆ**, mjenjačnica i agencija, Split, Zadarska ul. broj 2.

Novo Doba, 14. X 1924. br. 239; str. 5

Iz organizacije iseljenika, Split. Primamo: Sazivljem izvanrednu žurnu sjednicu glavnog upravnog odbora za večeras 9 sati u prostorijama kluba (Jug. Čitaonici). Na sjednici će se raspravljati o sekvstriranim novcima naših drugova u Australiji i Novoj Zelandiji. Preporuča se točnost. – Tajnik.

Novo Doba, 7. XI 1924.; br. 260; str. 7

Putnici za Australiju!

15. novembra polazi iz Genove za
Australiju veoma udoban i brz
parobrod "Re d'Italia"

Za upute obratiti se u poslovnicu Tt.

O. Dešković
Aleksandrova poljana 2

Novo Doba, 21. XI 1924.; br. 272; str. 5

Važno za iseljenike za Australiju. Dneva 5. decembra ove godine polazi iz Gruža za Australiju veoma udoban parobrod "Cephee" francuskog društva "Messageries Mar times". Cijene su za pomenuti parobrod snižene, tako da zapada prevozna karta trećeg razreda iz Gruža do Australije samo 26 engleskih šterlinga. preporuča se putnicima, da si mjesta na vrijeme rezerviraju, jer će usljed velike navalice putnika biti sva mjesta naskoro popunjena. Za sve potanje informacije obratiti se na firmu: B r a ć a M a t k o v i ć, mjenjačnica i agencija, Split, Zadarska ulica broj 8.

Novo Doba, 23. XI 1924. br. 274; str. 6

U AUSTRALIJU. Dne 5. decembra putuje iz Gruža za Australiju parobrod francuskog društva "Messageries Maritimes" "Céphée". Putovanje i cijela opskrba iz Gruža do luke odredjena zapada 26 engleskih šterlinga. Uza svu sniženu cijenu hrana na brodu je obilna i odlična. Jede se četiri puta na dan, a u podne i za večeru dobije se osim dovoljne i dobre hrane i po pola litre vina. Sve upute i obavijesti daje besplatno Agencija *Josip Jadronja – Š i b e n i k*.

Nikola Šprljan iz Vodica.

Novo Doba, 1. I 1925. br. 1; str. 5

TUTANKAMEN se više ne osvećuje onima koji diraju njegovu grobnicu nego onima koji ne kupuju čarape i rukavice kod M. Mladina, Split Bosanska ul. 14.

Pučka prosvjeta, br. 3.; str. 54 i 55.

South-Johnston, (Australija), 1. XII. 1924.

Gosp. Frani Ivaniševiću, uredniku "Pučke Prosvjete" u Splitu.

Dragi prijatelju! Primio sam knjižice i u istom omotu Vaše ručno pismo, na kom od srca hvala, takodjer su mislim i svi pretplatnici za koje sam Vam poslao pretplatu primili omote, u kojim nekoliko komada Vaše "Puč. Prosvjete".

U Vašem pismu izmedju ostaloga pišete mi, da bih bilo dobro, da što sakupim za dogradnju spomenika, koji ste s harnošću podigli našem narodnom mučeniku blagopokojnom Mati Brničeviću. Odmah sam nešto sakupio kod naših ljudi, koji su u mojoj blizini i dali su po malu svoticu, da neosjete, da je to kakav porez kako ste to Vi i preporučili. Dolje niže slijediti će imena doprinosioca, kao i svota koju dopriniše. Pri ovoj zgodi nadostaviti ću nekoliko redaka na prvi moj dopis od ovamošnjoj našoj Koloniji, za koje mislim, da će koristiti za naše ljude, koji se imaju doseliti ovamo u Australiju odnosno North Queensland. Pisao sam u prvom mome dopisu, da naša kolonija ovdje dobro napreduje, pak to i sada potvrđujem, da napreduje, kao nigdje drugdje ukoliko je meni poznato i da su u prvijem redovima bilo to kao radnici

ili "farmeri". Kogod će rijeti: kakovo je to čudo, a ja odgovaram na to, da to čudo nije, nego naravna posljedica. Ovdje je radnja poljska s kukom, motikom, sjekirom i kosjerićem, a to naši ljudi posjeduju po svojim djedovima i pradjedovima, a mal da ne svi su iz kršne Dalmacije, koji su tjelesno obdareni tvrdom snagom, kao što je i onaj naš krš tvrd.

Do duše gotovo svaki naš čovjek, kad ovdje najprije dodje uplaši se ne što će naporno raditi, jer to su oni svi naučni, kao što sam prije rekao. Njima je malo pomučno raditi tako hitro kao što se ovdje radi, nego naše radnje u domovini teške su bile, kao što je ono naše kamenje tvrdo i teško, koje je iziskivalo, da se pomalo prevrće, dočim ovdje kamenja teškog nema, nego meka zemlja i meko ono sve što na njoj raste, a ovi svi radovi samo ustrajnu brzinu zahtjevaju. Naši novi ljudi što dodju nekako su ukočeni, pak veliku muku pretrpe dok postanu gipki, a malne svaki teško zaželi gdje je došao, ali opet kroz 5-6 mjeseci gipkost mu dođe, a ukočenost prodje, kući pošalje 100 ili više šterlinga za otkup i slobodu svojih najmilijih i tako radostan postane, da zaboravi sve muke, koje je prvih mjeseci naročito prvih dana pretrpio.

Naš narod uvijek kaže u svojoj poslovice: "Nema para bez grdnjih rana".

Imena doprinosioca: Mato Drvenica (stariji) 10 šelina, Mato Drvenica (mladji) 5 šelina, Jele Drvenica 5 šelina, Zorka Drvenica 5 šelina, Milka Drvenica 2 šelina i 6 pena, Vladislav Drvenica 2 šelina i 6 pena, Ivan Katić 2 šelina i 6 pena, Mate Katić 2 šelina i 6 pena, Nikola Kovačević 2 šelina i 6 pena, Alfred Njakara 10 šelina, Prosper Kovačević 10 šelina, Spasoje Bilić 5 šelina, Mate Kosović 5 šelina, Jakov Banović 5 šelina, Jure Banović 5 šelina, Stjepan Pečar 5 šelina, Mato Kraljević 3 šelina, Joseph Jujinović 10 šelina, Manda Jujinović 5 šelina, Baldo Fabris 5 šelina, Anton Alfirov 10 šelina, Marijan Sumić 5 šelina, Marin Sumić 5 šelina, Mijo Pavić 2 šelina, Ante Klaričić 5 šelina. Skupa Lira 6, šelina 7 i pena 6.

Uz pozdrav Vaš sam odani

Mato Drvenica.

Iseljnik, 1925. god. br. 9, str. 4

Što je nova kod kuće?

- Banda od 10 razbojnika provalila je nedavno u virovitičku tvornicu drvenih kalupa Kutaš i Vajda. Noćobdiju susjedne pilane, koji je razbojnik zamijetio, prisilili su banditi da položi oružje i da se pridruži k njima. Zatim su iznijeli iz pisarnice blagajnu sistema Wertheim, tešku preko 300 kilograma, natovarili je na jedne ornice i odvukli par kilometara izvan Virovitice u jednu šumicu kraj Rezovca, gdje su je obili, povadili novac i nestali. Noćobdiji, koji im je morao pomagati, dali su 25 dinara. Vlasnici orobljene tvornice tvrde, da u blagajni nije bilo više od 340 dinara.

- Kotarski kancelista, Kopic, kojega je prije tri mjeseca kotarski predstojnik dr. Špoljar ranio iz revolvera u mušku snagu vratio se ovih dana iz osječke bolnice, gdje je bio operiran, ali to nije uspjelo te je ostao nesrećan za cio život.

Slavonija

Djakovo – Osijek

- U Đakovačkoj Satnici, u kući ratara Karla Fruka, odigrala se žalosna obiteljska drama. Karl Fruk poslao je svoju mlađu sestru u dućan po duhan, a kako se mala vratila bez duhana, ispovao ju je i čušio. Mati Anđela, da zaštiti kćerku, poleti na sina i udri ga našto sin, koji je baš jeo slaninu, udari mater nožem u trbuh. Karlo se sam prijavio sudu.

- U Đakovu je uhićen Franc Šket, kočijaš cirkusa "Renlow" radi neke velike krađe u Celju. Šket se na dan uhapšenja imao da vjenča s jednom Đakovčankom.

Dalmacija.

+ Mišurac Andrija iz P. Šepurine ne može da živi u rodnome mjestu. Često dolazi u Šibenik te pod firmom siromaštva posjeti razne kuće, pa tom prilikom krađe sve što mu ruku dodje. Sad je opet uhapšen.

+ Doživivši visoku starost ovih je dana u Zadru preminuo Stjepan Ivančić, franjevac i glagoljaš, koji je po cijeloj Dalmaciji poznat zbog svojih propovijedi održanih na hrvatskom i talijanskom jeziku.

+ Luketa Ante iz Primoštena baratao je nabijenom dvocjevkom koja opali i teško ga rani.

+ U svojoj kući u Benkovcu nadjena je umorena Tonka Stanković. Pokraj nje je nadjen nož. Samoubojstvo nije počinila. Zlikovci da sada nijesu pronadjeni.

+ Na veliki se petak u katoličkoj crkvi u Kninu desio nemio slučaj. Neka žena iz kninske okolice odbjela je od svog muža. On je išao u potjeru za njom, pa nakon duga traženja našao ju je u crkvi. Rasrdjen na ženu, izvadi nož pak joj nemilo zarinuo u vrat. Ranjenoj ženi prištila je krv iz vrata, a svećenik obustavi crkvenu funkciju. Izranjena žena nije u pogibelji, a njezin je muž uapšen. Crkva se morala da nanovo blagoslovi.

+ Kako se javlja, već je odobren kredit za prenos šibenske preparandije u Knin. To bi imalo da se izvrši već koncem ove godine. Radi toga vlada u Šibeniku veliko neraspoloženje i nezadovoljstvo.

+ Zuzimanjem g. dra. P. Grizogona odobrio je g. ministar narodnog zdravlja 50.000 dinara pripomoći općini hvarskoj za gradnju kupališta.

+ Prošloga je ponedjeljka u Splitu počino samoubojstvo Miljenko Bukarica, stud. filozofije i suradnik "Hrvatske Sloge". Pokojni Bukarica nije za sobom ostavio nikakvoga lista, a naslućuje se, da je uzrok samoubistva nesretna ljubav.

+ Težak Ante D. iz Kaštela pucao je iz jurećeg vlaka te je prijavljen drž. odvjetništvu a samokres mu je zaplijenjen.

Novo Doba, 12. I 1925. br. 9; str. 10

Štrajkovi u Australiji. Iz Australije se javlja da je tamo po raznim gradovima ovih dana bilo više velikih štrajkova radnika. Vlasti su ušle u trag raznim dokumentima, iz kojih se doznaje da su ti štrajkovi povedeni u vezi sa instrukcijama iz Moskve.

Novo Doba, 4. III 1925. br. 53; str. 5

“TRANSAOCEANIK”

Jugoslavensko d. d. za putovanja i prevoze
ZAGREB – Petrinjska ul. 6. – ZAGREB

Šibenik: kod firme Lušić i drug – Split: u palači Jadransko-Pod. Banke – Dubrovnik: Izmedju Polača br. 341,
Beograd: Nemanjina ul. 3 – Sarajevo i Ljubljana u Jadransko-Pod. Banci.

Glavno zastupstvo
NAVIGAZIONE GENERALE ITALIANA, GENOVA.

VOZNI RED:

Sjeverna Amerika:

	Odlazak iz Genove:	Dolazak u New-York:
s/s “Duilio”	10. marta	21. marta
s/s “Colombo”	27. marta	9. aprila
s/s “Duilio”	21. aprila	2. maja

Južna Amerika:

	Odlazak iz Genove:	Dolazak u Buenos-Aires:
s/s "Pssa Mafalda"	26. februara	16. marta
s/s "Re Vittorio"	5. marta	24. marta
s/s "Europa"	9. marta	30. marta
s/s "Giulio Cesare"	17. marta	1. aprila
s/s "Duca Abruzzi"	2. aprila	21. aprila
s/s "Taormina"	9. aprila	30. aprila

Srednja Amerika:

Južni Pacifik:

s/s "Napoli" 18. marta

Luke ticanja: Trinidad, La Guayra, P.to Columbia, Colon, Guayaquil, Callao, Mollendo, Arica, Iquique, Antofagasta, Valparaiso (43 dana vožnje).

"Kuba – Antilski otoci – Srednja Amerika":

Odlazak iz Genove:

s/s "Indiana" 1. marta

Luke ticanja: Santiago de Cuba, Havana, Puerto Barrios, Puerto Limon, Colon, Cartagena, Puerto Columbia, Curacao, Puerto Cabello, La Guayra, Trinidad, Barbados.

Australija:

Odlazak iz Genove:

s/s Palermo" 16. marta

Luke ticanja: Port Said, Colombo, Fremantle, Adelaide, Melbourne, Sydney (46 dana vožnje).

Putovanje željeznicom iz Trsta do Genove traje 12 s.

U Genovi nema karantene.

——
Novo Doba, 13. III 1925. br. 61; str. 5

Ograničeno useljivanje u Australiju. Primamo od Iseljeničkog komesarijata: "Naše Poslanstvo u Londonu javlja da je, na njegovu intervenciju, dozvoljeno našim iseljenicima, koji su 5. decembra 1924. otputovali iz Gruža (s parobrodom Cephee), da se mogu useliti u Australiju. Medjutim, u vezi sa tom dozvolom o useljivanju, australijanske vlasti odlučile su takodjer da za mjesec januar, februar i mart ograniče broj useljenika na 50, s tim da svaki emigrant mora imati pri sebi bar 10 funti. Od aprila mjeseca ponovo će biti dozvoljeno da se 100 emigranata usele u Australiju mjesečno, s tim da svaki od njih mora imati bar 40 funti.

——
Novo Doba, 16. IV 1925. br. 89; str. 4

Australijski doživljaji jednoga našega sugradjanina. Pred nekoliko dana došao je u odjeljenje opće policije u Beogradu jedan čovjek po izgledu još mlad samo je u kosama imao mnogo bijelih vlasi. Kazao je da se zove Josip Marčeta i da je rodnom iz Splita i tražio je dozvolu za otvaranje agenture tvornice likera u Velikom Bečkereku. Njegov život koga je ispričao na policiji predstavlja niz najneobičnijih doživljaja. Marčeta se odselio u Australiju još 1896. Tada je bio puki siromah. U Melbournu, prijestolnici Australije, dobio je tako zvani blekbuk (knjiga koja daje pravo na trgovinu bez držanja radnje). Kupio je vreću sitničarske robe, sjeo na konja i prešao cijelu Australiju.

Dolazio je u vezu sa divljim plemenima, kojima je prodavao ogledala i zvončice. Divljaci, koji obožavaju takve igračke, primali su ga rado, ali, bojeći se bijelih ljudi zbog vatrenog oružja, ta trgovina vodila se na vrlo čudan način. Marčeta je morao ostavljati svoje stvari na jednom mjestu u pećini. Kad bi se udaljio, dolazili su divljaci, odnosili stvari i ostavljali nagradu, koja se sastojala u raznom dragom kamenju.

Poslije dugog lutanja kroz poludivlju zemlju, Marčeta dodje u Auckland, gdje stupa na rad u preduzeće za kopanje smole Diks Martens i Komp., gdje je bio nadstojnik radnika. Direktor preduzeća bio je tada Levis Medžores. Dvije godine docnije Marčeta je postao njegov sekretar.

Tada je Marčeta izmislio jedan kolosalan plan, koji se upravo sastojao u prevari, jer je preduzeće, raznim lukavstvima i podmićivanjem eksportiralo prvoklasnu gumu, kao trećeklasnu. Na tome je preduzeće oštetilo državu za 62 miliona funti, prevozna društva za 42 miliona funti, a radnike sa oko 20 miliona funti. Pune tri godine sprovodio se Marčetov plan, ali 1905. godine prevara se otkrije. Direktor preduzeća Levis Medžores pobjegne blagovremeno u Nicu, a Marčetu uhapse.

Punih 10 godina, sve do 1915., Marčeta je ležao po australskim tamnicama. Ali tada država zapadne u veliku novčanu krizu, zbog otplaćivanja dugova, a preduzeće joj stavi sav svoj kapital na raspolaganje. Podstaknuta ovim gestom, država je odmah pustila Marčetu na slobodu i izdala mu pismenu obavezu da ga zbog te krivice niko nikada neće zvati na odgovornost, a priznajući ga istovremeno za svoga podanika.

Ipak, Marčeti je bio u Australiji život onemogućen. Njegovi zemljaci, kopači smole, kojih ima preko 3000, a koji su naročito bili oštećeni njegovim planom, spremali su mu osvetu. Neki Nikola Pavlinov udario ga je nožem u ledja te je morao odležati četiri mjeseca u krevetu.

Marčeta je jedva dočekao da se svrši rat i odmah se vratio u domovinu.

- I eto, ja sada mogu javno tvrditi da sam lopov, završio je Marčeta, pokazujući svoj dokumenat. Ali, ja smatram da i najveći lopovluk, samo ako je genijalan u ideji i po ciljevima, nije nikakav zločin.

Novo Doba, 3. V 1925. br. 103; str. 9

Iz domaće kuhinje.

VOLUJSKI JEZIK SA ŠUNKOM

Jezik se kuha u slanoj vodi sve dotle dok mu se koža može lagano oguliti. Kada ga se ogulilo omući ga se brašnom i prži na masti ili maslu dok se malo zažuti na obe strane. Zatim ga se izvadi na pladanj i izreže na kriške, ali svaki urez povuče se samo do sredine jezika tako da se on ipak drži u jednom komadu. U masti koja je preostala zažuti se fino isječena peršina (petsimul) i crvenog luka (kapula) te kockasto izrezane sirove šunke pa se onda to porazdijeli u zareze između krišaka jezika i onda se tako ispunjen jezik postavi u onu istu mast i na tihoj vatri lagano peče u peći. Pri tome se nadolijeva malo po malo juhe tako da mu isti njegov sok služi i za umaku. Može se nadodati i malko soka od rajčice (pomidora).

HRSKALICE (CROSTOLE).

5 cijelih jaja dobro se stuče sa dvije žlice šećera, malo kanele, soli i pol žlice masla ili masti, doda se 1-2 žlice bijelog vina ili drugog alkohola, a brašna se stavi toliko koliko je dostatno da se sve to može mijesiti. Zatim se izvalja iz toga list i sa običajnim kolašcem (rodela) izreže se prst široke vrpce koje se zavežu na čvor. Prži se na masti, a do potrebe kod nas i na ulju.

Novo Doba, 3. V 1925. br. 103; str. 5

ISELJENICI koji kane putovati u Južnu i Sjevernu Ameriku, Australiju, Mexico i Braziliju, neka se za sve informacije obrate na adresu **Banaz & Rusko – Split**, koja će ih firma besplatno informirati te otpremiti sa najboljim kondicijama i najbržim parobrodima.

Novo Doba, 30. V 1925. br. 125; str. 5

Iseljencima za Australiju.

Dne 15. Juna uslijediti će iz Genove odlazak udobnog i modernog parobroda "CITTA DI GENOVA" Društva NAVIGAZIONE GENERALE ITALIANA za glavne luke Australije.

Tko želi odputovati sa ovim lijepim i velikim parobrodom nek nam to odmah javi dok imademo raspoloživih mjesta.

Sve upute usmeno ili pismeno daje: "TRANSOCEANIK" Jugoslavensko d. d. za putovanja i prevoze SPLIT, F. Jančić DUBROVNIK, Lušić i Drug ŠIBENIK i Sinovi Josipa Jelavića METKOVIĆ.

Novo Doba, 7. VI 1925. br. 131, str. 3

D'Annunzio je čini se poludio. O posljednjem posjetu Mussolinijevu kod D'Annunzia u Gardone pričaju se vrlo čudne stvari. D'Annunzio zove po franjevačkom običaju svoje četiri služavke "klariskinjama". On sam da se drži svecem i kada on koju od tih sluškinja zovne a i upita što je on, a u nje je slučajno kakav tanjur ili drugi koji predmet, onda ona mora da pusti predmet da padne na tle, te prekrstivši ruke tripud usklikne: "Sveče! sveče! sveče!" Njegovi se slugani zovu Dante i Vergilije. Dante mu čisti cipele a Vergilije krumpir. On sam za sebe veli da će se doskora iz polugenija prometnuti u čitavog genija. Napisat će djelo o mističkoj vezi između jednog vijka i aeroplana. To da će biti pravo objavljeno. Na mostu u Gardoni, koji se zove "Most milosti", reče D'Annunzio, da se smiju od boga izmoliti i milosti erotičke. Tako da mu je jedna dama iz Turina javila nedavno u poduljem pismu, da je baš na ovome mjestu izmolila i dobila takovu erotičku milost. U odajama se D'Annunzиеvim nalazi i njegov odar. Sve su njegove sobe pune svetačkih slika i indijskih idola. D'Annunzio reče, da mu je potonje dozvolio držati u svojem stanu sam državni tajnik kardinal Gasparri.

Novo Doba, 21. VII 1925. br. 168, str. 5

Iseljencima za Australiju. Dne 12 augusta krenuti će iz Genove preko Napulja za Australiju udobni i brzi parobrod "Palermo" društva "Navigazione Generale Italiana" tičući Freemantle, Adelaide, Melbourne, Sydney i Brisbane. Potanje upute za putovanje daje: "Transoceanik" Jugoslavensko d. d. za putovanje i prevoze u Splitu – Lušić i Drug u Šibeniku i Frano Jančić.- Između Polača u Dubrovniku.

Novo Doba, 29. VII 1925. br. 176, str. 5

Ostao ko bez hlača, ko bez cipela, a neki i bez kišobrana. Za vrijeme svečanosti veliki broj svijeta, naročito gostiju navalio je na kupalište Bačvice da se okupa i osvježi u moru. Broj posjetitelja kupališta bio je tako velik da su neke ćelije, koje su određene za 4 lica, primile 6-7 i više. Tu veliku gužvu izgleda da su kradljivci znali dobro da iskoriste. Poslije osvježanja u moru mnogi stranci doživjeli su tu neugodnost da su im pomanjkale ili hlače ili cipele, a nekim otočanima, osim odjevnih predmeta, još i njihov neizostavni pratilac – kišobran. Oštećenici su, poslije nego su ustanovili da su okradeni, tražili načina da se onako ogoljeni dočepaju grada a da ne izazovu javnu sablazan. Kradljivci tuđjih hlača, cipela i ostaloga nisu uhvaćeni.

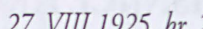
Novo Doba, 30. VII 1925. br. 177, str. 5

Neugodni doživljaji jednog policijskog organa. Jučer poslije podne jedan policijski organ obilazio je po službi svoj rajon u gradu. Kad je došao do Botičeve Poljane, dotrčalo je k njemu nekoliko građana bez daha i na brzu ruku su mu ispričali da u Reičevoj ulici, u nekoj kući, muž kolje ženu i da ona umire. Redar je brže bolje potrčao prema Reičevoj ulici i već iz daljega opazio pred označenom kućom okupljen velik broj svijeta, i čuo zapomagane iz te kuće. Pošao je

gore i u stanu našao onesviještenu na podu suprugu F. B. Ljudi koji su joj priskočili u pomoć, ispričali su redaru da su čuli njeno zapomaganje i da su dotrčali, ali da joj je suprug pobjegao. Kad je nevoljnoj ženi bila pružena pomoć, redar je pošao da potraži supruga. Rekoše mu da je pobjegao prema Križevoj ulici. U toj ulici ga je policijski organ dostigao i zaustavio. Pozvao ga je da ga slijedi na policijsku stanicu i spočitnuo mu što je na onako okrutan način maltretirao suprugu. B. je redara pozvao u svoju kuću i obećao mu da će mu tamo nešto pokazati što će imati znatna uticaja na tok policijskog postupka protiv njega. Policijski organ pošao je s njim u njegov stan. Kad su došli u njegovu bračnu sobu, bojadar B. je upozorio redara da će sada vidjeti ono što mu je obećao. Uzeo je stanovitu kućnu posudu, svukao hlače i htio da zadovolji najelementarnijoj čovječjoj potrebi. Redar ga je u tome spriječio, proglasio uapšenim i predveo na policiju, gdje je bio ispitan. Tamo je priznao da je izdevetao ženu ali je naglasio policijskom organu koji ga je ispitivao, da se to "policije i vlasti ništa ne tiče", jer da je njegovo pravo da deveta ženu kad to nadje potrebnim. Nadalje da mu je žena razbila glavu nekom šalicom. Policija se međutim nije obazirala na njegovu opomenu da se sve to ne tiče nje, nego ga je zatvorila. Njegovu suprugu koja je po tijelu imala nekoliko ozljeda, uputila je sudskom liječniku koji je konstatovao ozljede sumnjive naravi. Ona je bila ispitana i izjavila je da je njen život u braku cijeli pakao i da se scene slične jučerašnjoj često opetuju i da je ona uvijek žrtva. Priznala je da je ona supruga u samoobrani udarila staklenom šalicom u glavu.

——
Novo Doba, 6. VIII 1925. br. 84, str. 5

Iseljencima iz Dalmacije kroz dva mjeseca. Kroz mjesec april iselilo je iz Dalmacije ukupno 724 iseljenika. Od toga bilo je 401 muških i 323 ženskih lica. U Sjedinjene Države iselilo je 11, u Australiju 5, u Argentinu 59, u Braziliju 616, u Chile 9, u Urugvaj 2, u ostale zemlje Južne Amerike 22. Povratilo se kroz taj mjesec u Dalmaciju: iz Sjeverne Amerike 38, iz Australije 3, iz Argentine 3; ukupno 44. Kroz mjesec maj iselilo je iz Dalmacije: za Sjedinjene Države 6, za Kanadu 5, za Australiju 30, New Zealand 1, Argentinu 80, Braziliju 414, Chile 26, ostale zemlje Južne Amerike 26; ukupno 588, od toga 363 muških i 225 ženskih lica. Kroz isti mjesec povratilo se u Dalmaciju: iz Sjeverne Amerike 12, iz Chile 2, Urugvaja 2, iz Južne Amerike 1, ukupno 32.

——
Novo Doba, 27. VIII 1925. br. 204, str. 4

PUTNICIMA ZA AUSTRALIJU.

Gospodu putnike, koji se spremaju za Australiju, upozorujemo, da će ladja "CAPRERA" krenuti iz Genove za sve glavne australijanske luke **dne 29. septembra o. g.**

Ova je ladja bila nedavno temeljito preudešena, te na njoj uživaju putnici trećega razreda najveće udobnosti.

Mjesta treba zakaparisati odmah kod nas ili kod naših Zastupstva: LUŠIĆ I DRUG, ŠIBENIK; SINOVI JOSIPA JELAVIĆA, METKOVIĆ; FRANO JANČIĆ, DUBROVNIK.

"TRANSOCEANIK"

Jugoslavensko dioničko društvo

za putovanja i prevoza

Z A G R E B

PODRUŽNICA U SPLITU.

——
Novo Doba, 1. IX 1925. br. 209, str. 3

Najveća grobnica.

Amerikanci se svemu vesele. Oni su najveća svjetska djeca. Sve im je igračka i sve im odskake ispod uma i mišice. Oni hoće da i poslije smrti budu najveći ili barem u najvećoj grobnici. Stoga su New-yorčani sagradili na groblju Ferveje

ogromnu grobnicu, u koju može stati 1000 mrtvih i k tome barem stotina žara s pepelom. Ta se velika djeca vesele i ponosom naglasuju, da će njihova grobnica dočekati starost egipatskih piramida.

——
Novo Doba, 23. IX 1925. br. 231, str. 5

Naši iseljenici rade oko osnutka svoje vlastite banke. Radi nezadovoljstva sa kamatama koje im davaju banke za pologe, čujemo, da su naši iseljenici koji imaju znatnih kapitala kod raznih banaka, pokrenuli pitanje osnutka svoje vlastite banke u Splitu. Ako dodje do ovoga, oni bi povukli svoje kapitale sa drugih banaka i položili ih u svoju.

Novo Doba, 23. X 1925. br. 261, str. 4

POZOR ISELJENICI!

Dne 29. decembra ov. god. polazi za Australiju parobrod "PALERMO" društva "NAVIGAZIONE GENERALE ITALIANA" ticajući Freemantle, Adelaide, Melbourne i Sydney, a

31. decembra ov. god. panamskim kanalom parobrod "Napoli" za sve glavnije luke Srednje Amerike i Južnog Pacifika (Callao, Arica, Iquique, Antofagasta, i Valparaiso).

Sve infomracije daje

"TRANSOCEANIK"

Jugoslav. d. d. za putovanja i prevoza

Podružnica Split, te Ispostave: Šibenik – Lušić i drug; Makarska – A. Tonković i Dubrovnik – Franjo Jančić.

PROGRAM SVEČANOSTI PROSLAVE HILJADUGODIŠNJICE HRV. KRALJEVSTVA.

U subotu dne 24. ov. mj. popodne otvor svečanosti kod. Sv. Marte (na Bihaćima) u trogirsko-kaštelanskom polju. Odbor svečanosti polazi automobilima iz Splita u 2 s. popodne (okup kod Hotel Bellevue), a povraća se u 4 s. Kod Sv. Marte govorit će Mons. B u l i ć i prof. J u r a s. Tko se želi pridružiti ovome izletu, neka se još danas obrati Putničkom Uredu na Peristilu koji će se postarati za prevozna sredstva.

U nedjelju dne 25. ov. mj. u 9. s. u jutro Blagodarenje u Katedrali Sv. Duje. Sudjeluju predstavnici vlasti, odaslanstva društava i korporacija i građanstvo. Nakon Blagodarenja (u 9 s. i po) na Peristilu Dioklecijanove Palače veliki zbor na kome govore o značenju ovog milenijskog jubileuma gg. načelnik dr. T a r t a g l i a i Mons. B u l i ć. (Sudjeluje i vojnička glazba).

Popodne izlet u Solin. Vlak polazi u 2 s. i 14 č. Najprije se ide pred Gospu od Otoka (zadužbinu Kraljice Jelene), gdje će, poslije kratka uvoda Mons. B u l i ć a, govoriti prof. dr. K a t i ć. Zatim će slijediti svečano otvorenje dviju spomen-ploča. Od Gospe od Otoka ide se na Gradinu gdje su ruševine Basilike u kojoj se krunio Kralj Zvonimir. Mons. B u l i ć održat će kratka historička tumačenja. Povratak u Split, vozom, u 5 sati.

U večer svečana predstava u našem pozorištu. Početak u 8 sati. U programu sudjeluju "Guslar", Podsavez muzičara te članovi Nar. Pozorišta koji izvadaju II. pojavu iz V. čina Miletićeva "Tomislava" (Krunidba Tomislavova na Duvanjskom polju), sa jednim dodatkom: aluzijom na današnje doba.

Istodobno bit će u gradu svečana rasvjeta.

MODNI SALON
MARIJA HUBNER
Split

Narodni trg.

Narodni trg.

Tvorničke cijene za slamnate šešire i modele!
Lijep izbor cvijeća, vrpca, epatri i t. d. Izradjujem
nove elegantne šešire po narudžbi. Za tačnu izrad-
bu garantujem. Gospodje činovnika i modistice
maju 12 posto popusta

SKLADIŠTE svih vrsti, MIRODIJA cijelih
i najsitnije mlivenih, GROŽDJA Rozine i
Malaga, SMOKAVA DATULJA, oguljenih
LJEŠNJAKA i BAJAMA, KAKAO olan-
deškog

nabavlja se najpovoljnije kod tvrtke

P. M. Bonačić, Split

Otprema brza i tačna b

ŠLJIVE u sanducima
VLASTITI MLIN za MIRODIJE.
OTPREMAJU SE POŠT. PAKETI.
TRAŽITE CIJENIKE.

Protiv ernie (prodora)

Ernia (prodor) više ne opstoji za sve one koji
upotrebljavaju patentirani

„autourateur De Martin de Paris“,

koji je preporučan i cijenjen od svih medicinskih euro-
pejskih auktoriteta, medju kojima od glasovitog prof.
A. de Giovanni, rektora universiteta u Padovi, koji ga
je po vlastitom iskustvu nazvao »čudesnim«.

Zastupatelj patentiranog autourateura bit će :

U Šibeniku — Hotel Krka — 26. veljače,

U Splitu — Hotel Bellevue — 27. veljače,

U Korčuli — Hotel Evropa — 29. veljače,

U Dubrovniku — Hotel Imperial — 1. marta.

On će se naći u spomenutim hotelima od 10 do 17
sati.

Svi bolesnici koji trpe do ernije osjećaju neposred-
no i trajno olakšanje služeći se autourateurom De Mar-
tin i to uslijed njegovog posebnog i jedinstvenog sa-
štava, a tako i trbušni pojasi De Martin kad se apli-
cira za trbušne bolesti, omogućuju svaki trud i rad.

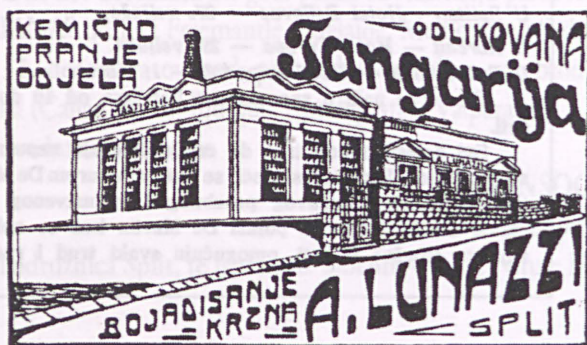
UMJETNIČKE
SLIKE
KUPOPRODAJA
STARIH SLIKA
OKVIRI
STAKLA

JVAN
GALIC

PERLEAUTO

„ZASTUPSTVO“
TEHNIČKI URED „ANT. PODGORSEK“
„SPLIT“ MARMONTOVA-POLJ“

Kino Čalić PRIKAZIVAČE DNEVA 18 i 19 tek.
DIRLJIVU DRAMU IZ DRUŠTVENOG ŽIVOTA POD
NASLOVOM: KAD ŽENA LJUBI. U 7 prekrasnih
 činova izmjenjuju se prizori puni života i osjećaja
 i gledaocu se pričinja, da po malo tone u dubinu
 ženske psihe. **FERN ANDRA**, koja igra glavnu u-
 logu, dala je sav svoj polet i svu snagu svoje lijepe
 umjetnosti, da osjećajno prikaže za mnoge neshva-
 ćenu žrtvu ljubavi. Kratak osvrt na sadržaj: Njez-
 na zaručnica... Na polju ubojite slave... U čez-
 nutljivom iščekivanju... Grozna istina... Sudbo-
 nosna sličnost... Nedužna varka... Idealna ljubav
 ... Bivša ljubovca... Zamamni glasovi... Borba
 sa osjećajima... Duševna slabost... Otkriće pre-
 vare... Konjske utrke... Nezgoda... Pobjeda vjer-
 ne ljubavi...

VMJETNIČKO
 FOTOGRAFSKI
 ZAVOD
ABOROVIĆ
 ZAGREBAČKA UL.

KINO KARAMAN

Remekdjelo sezone, prekrasni i u tehničkom i umjetničkom pogledu nenatkriljivi vele-
 film.

DVIJE SIROTE

U strašnoj buri života

jest djelo kakvo se u ovolikoj veličajnosti nije još vidilo i režiju kojeg je mogla da iz-
 drži samo dolarska zemlja — Amerika. — Veličina inscenacije postizava najveće di-
 menzije. U Parizu, Londonu, New-Jorku, Berlinu i svim ostalim gradovima, gdje se
 je prikazivao, publika je prosto bila presenećena tolikom divotom.

— ∞ —
Novo Doba, 6. XII 1925. br. 299, str. 5

Bura i kaputi. Otkada je dunula ova hladna bura sa Prologa, nema dana da nekome nije odnesen kaput. Jučer su odnesena dva kaputa. Iz kuće Ivande Ante u Matošičevoj ulici br. 8 netko je odnio ženski sivi kaput vrijedan oko 400 dinara. Iz dvorane br. 13 na okružnom sudu ukraden je jedan kaput nekom podvorniku za vrijeme dok je palio peč. Netko je opazio kako je u vrijeme kad je odnesen ovaj kaput, iz sudske zgrade izašao neki odrpanac koji se zakukuljio pod vojničkim kaputom ali ga nije mogao prepoznati.

KINO KARAMAN još danas subota 5. i nedjelja 6. igra HARRY PIEL u svojem najboljem filmu ČOVJEK BEZ ŽIVACA. Jamčimo publici da će se izvrsno zabaviti gledajući ovaj lijepi film.

— ∞ —
“Iseljenik”, Zagreb, 1926. god. br. 10. i 11. str. 2.

◇◇◇◇◇ Jugoslavenske kolonije u Australiji i njihov pokret za vrijeme rata.

Vel. Bečkerek, 20. V. 1925.

(Pismo uredništvu “Iseljenika”)

Pukim slučajem dopade mi do ruku br. 3. Vašeg cije. lista, pa kako sam člankom koji glasi: “Jedna prenegla zabrana” lično zainteresovan, umoljavam Vas, da mi dopustite staviti nekoliko primjedaba.

Na prvom mjestu pisac toga članka g. M. K. kao da baš nije najtačnije obavješten o pokretu Jugoslavena u Australiji pa niti o samom broju istih. U pogledu pak rodoljubivosti ovih Jugoslavena za vrijeme rata, držim da sam ovlašten jedino ja da govorim, jer je samo mojom inicijativom bio uspješno kraju priveden jugoslavenski pokret, koji je u Australiji bio inače osudjen na propast. Osim toga g. M. K. ne smije da miješa Jugoslavena iz New-Zealanda i one iz Australije, jer ovi nisu imali ništa zajedničkog, osim nekotih lica, koja su imali rodjake u toj zemlji, koja se nalazi na pet dana ladjom iz Australije udaljena. I jer se u njegovom članku govori o zabrani useljavanja u Australiju, ja ću se takodjer za sada baviti samo sa Australijom.

U Australiji nije bilo 4.000 Jugoslavena kao što piše g. M. K., već svega od prilike 1.650. U državi Western Australia bilo ih je oko 1.300 ljudi, žena i djece; ostali su se nalazili u South Australiji, ali najviše u Wales-u i Queenslandu.

U West Australiji ti su se naši ljudi bavili poglavito sječom drveta i radom na zlatnim poljanama u Boulder City-u, i na obali u Fremantle-u. Većina ipak bijahu rudari. Intelktualaca medju njima nije bilo, ali ipak su za vrijeme balkanskih ratova oni uspješno osnovali jedan klub, koji je brojio svojih 500 članova. Taj klub pod imenom “Croatian-Slavonic Society” kasnije je uslijed nesposobnog i rdjavog vodstva, a naročito u početku svjetskog rata, postao poprište medjusobnih svadja. Te svadje su se ispoljile najviše za to, jer se pristaše medjusobno proglašise na “Srbe” i “Austrijance”.

Nepismenost i nevaspitanje članova, a pogotovo neshvaćanje pravog nacionalizma, učiniše, da je ovaj klub skoro totalno propao i u njemu ostade svega do pedeset ljudi sa jednim birtašem na čelu. Ipak se ova skupina osjećala nacionalno svijesna, ali kao obični smrtnici i rudarski radnici, svojim fanatizmom padahu sve dublje, pa premda htjedoše da se pokažu onakim kakvi doista bijahu, ipak im tamošnje vlasti nijesu vjerovale i na kraju krajeva interniraše ih zajedno sa onim drugima, koji se osjećahu vjernim i odanim pristašama Austrije. Sada nastaje jedna epoha medjusobnih svadja i tuča u logoru, jer konačno oni lojalniji “Austrijanci” pojačani sa Nijemcima i Austro-madžarima udarahu na takozvane “Srbe”, koji usudiše, da izdaju “majčicu Austriju”.

Kada medjutim vojne vlasti koncentracionog logora na Rotnest Islandu ustanoviše, da krvavim razračunavanjima ne će biti kraja, i kada su se uvjerile, da su ipak neki od interniranih svjesniji, oslobodiše ih i dadoše im mogućnost, da se ponovno počnu baviti radom, kojim su se i prije zanimali. Sada nastaje opet mučan život za ovu šaćicu rodoljuba kojima tamošnji engleski rudari nisu simpatizirali, a pogotovo ne Irci. Kada ih na taj način sa svih radova otpustiše, većina od ove pedesetorice bila je prisiljena da u velike oskudjeva. Nije im vrijedilo ni to, da se desetak njih prijavila kao vojnici, koji bi

dobrovoljno stupili u redove australske vojske. Sada opet nastaju sukobi sa Italijanima, koji su kao saveznici stupili na stranu Engleske i koji su uživali veća prava nego li ovi nesretni podanici Austrije, koji joj ni najmanje ne bijahu skloni. Konačno su internirani svi oni, koji su i najmanje bili sumnjivi, pa je u logoru opet bilo ljudi, koji uslijed nepoznavanja engleskog jezika ne moguše uvjeriti Engleze, da su im prijatelji.

Početkom 1916. g. Australija koncentrirala sve neprijateljske podanike u jedan veliki logor u Liverpoolu kraj Sydneya N. S. W. Tu je bilo preko pet hiljada Nijemaca, Austrijanaca, Mađara, Turaka i Bugara. Ja sam na početku rata bio na najkrajnjem sjevero-zapadu i tada se javih dobrovoljno u konjicu, ali, kada otkriše moju identičnost smjesta me izvedoše pred sud pod sumnjom špijunaže, i najzad, pošto mi nisu mogli ništa dokazati, a opet nisu se u mene pouzdavali bijah otpušten iz vojske bez obzira na moje uvjeravanje da sam ispravan rodoljub, koji želi, da doprinese pobjedi Saveznika. I ja bivam interniran.

Kasnije zauzimanjem mojih engleskih prijatelja nakon mnogih napora oslobodjavaju me internacije, ali mi ne dozvoljavaju, da se ponovno upišem u vojsku. Tretiraju me kao toleriranog stranca. Baš u to vrijeme bijah obavješten od komandanta logora koji se je zvao "German Concentration Camp", gosp. J. Sands-a, da dolazi oko hiljadu interniraca Austrijanaca, ali da niti jedan od njih ne zna njemački, a skoro nijedan ni engleski, pa kako ja govorim sve moguće jezike zamoli me, neka mu pomognem oko smještaja tih novo nadošlih. Ja sam ostao, ali kada uvidim, da su ti "Austrijanci" mahom naši ljudi, žrtvovao se i ostadoh u logoru da budem uz njih i da gledam, da ih što više okrenem na pravi put nacionalnog spoznanja. Postao sam njihov glavar i svu odgovornost sam za njih snosio. Pogotovo sam se rado primio te dužnosti kada sam osjetio, da između tih ljudi ima nekolicina, koji nerado gledahu na ovu zajednicu sa Nijemcima i ostalim neslavenskim internircima.

Na moj zahtjev komandant logora odredio je, da se Jugoslaveni i ostali Slaveni odjele od Nijemaca, ali taj pokušaj skoro me je glave stajao i mogu da Nijemcima i Mađarima, sa kojima sam prividno dobro stajao, zahvalim, da me ne ubiše nekoji zanešenjaci, koji u mojem aktu vidješe neloyalnost prema "braći Germanima". Nakon nekoliko dana stvar se svršila povoljno, jer su i sami zahtijevali, da se za nas odijeljeno kuha, pa smo konačno promijenili i stanove. Sada sam bio siguran u uspjeh i ja se dadoh na posao potpomognut od nekolicine prikrivenih rodoljuba, koji su uspjeli, da skrenu pažnju mladjih zemljaka na nedostatke Nijemaca i t.d. U sporazumu sa komandantom ja sam sagradio pozorište, koje sam okrstio "Narodno Kazalište" i stvari nisu bile hrdjave, jer danomice sam sticao pristaše. Stupio sam u vezu sa g. Paškom Baburicom, predsjednikom "Jugoslav. Narodne-Odbrane" u Valparaiso, Chile (Južna Amerika), a konačno preko njega i sa Jugoslavenskim Odborom u Londonu. Faktički tada sam prvi put i doznao, da takav odbor postoji.

Sreća me nije u velike pratila, jer se moja veza sa tim prokušanim i rodoljubivim predstavnicima našeg naroda ubrzo otkrila i, ja sam bio napadnut; pozorište demolirano, a većina mojih pristaša premlaćena, pa su vlasti najposlije morale upotrebiti bajonete da nas spase od očite smrti razjarenih Nijemaca i naše zalutale braće. Posljedica je ipak bila, da je oko stotinu i dvadeset mojih pristalica bilo oslobođeno, a nekoliko mjeseci kasnije osnovao sam četu dobrovoljaca, koja je danomice rasla.

Konačno sam uzmogao da vidim rezultat moga napora i od svih premlaćenih i napaćenih zemljaka od kojih većina bijahu Hrvati iz Dalmacije i Primorja osim desetak Čeha i Slovaka. Sedamdeset ih je pronadjeno sposobnima za vojsku i stupismo u redove australske vojske po imenom "Special service battalion, Australian imperial forces". Ja sam četu nazvao "The yougoslav legion from Australia". Vodstvo te čete preuzeo je na moj zahtjev potkrepljen potpisima svih dobrovoljaca, g. James D. Walker, penzionisani potpukovnik australske vojske. On nam je bio najsimpatičniji, a mnogo se je gg. oficira za taj položaj otimalo kao što se može misliti.

Pred polazak moje čete, na naš poziv priljučili su nam se nekoji od onih ranijih interniraca iz West Australije, svega dvadeset pet ljudi, na čijem čelu bijaše brat Mihajlo Roščić, jedan od glavnih osnivača "Croatian-Slavonic Society". Dakle naša se četa sastojala od svega 91 vojnika, od kojih bijahu 9 Česi, 1 Poljak, 2 Srbina, 1 Talijan, 2 Slovenca, a ostali Hrvati iz Dalmacije i drugih krajeva naše domovine.

Na Solun stigismo sredinom 1917. g.

Oni ostali, koji nisu bili za vojsku sposobni, ostadoše na slobodi, pa prema tome u čitavoj Australiji bijaše samo oko stotinu slobodnih Jugoslavena, koji su radili, dočim svi drugi su bili internirani do konca rata, pa i dalje sve do konca 1919. godine.

Ovo je kratka historija jugoslavenskog pokreta, ali u toj historiji nema ni trunca spomena od nekih Jugoslavenskih Odbora i nekih novina, koje pisac g. M. K. spomije u naprijed navedenom članku. Ne stoji dakle, da je neki "Jug. Odbor" u Aucklandu u New Zealandu intervenirao, da se nas pusti na slobodu nit ma ko drugi. Mi smo pušteni na slobodu, kada su se vlasti u istinu uvjerile, da se mi ne možemo slagati sa našom nebraćom, kojoj je Austrija bila svetinja, pa kao rodoljubi ipak se ne koristismo slobodom, već podjosmo na polje slave da poginemo, ali da se oslobode naši mili i dragi krajevi.

Samo iz čuvenja po pričanju mojih drugova mogu kazati, da su odmah na početku rata otišla trojica naših zemljaka u Ameriku, da odande odu kao dobrovoljci na Solun; medju tima bio je g. N. Marić i g. Božo Lipanović i još jedan Srbin Hercegovac. Dakle moja četa izuzam ove trojice, bila je prva i posljednja dobrovoljačka jedinica ili skupina, koja je poslana iz "čitave" Australije.

A sada da se obratim na drugi dio članka. G. M. K. tvrdi, da je u New Zealandu bila spaljena austrijska zastava u Aucklandu i da je tome prisustvovalo 3.000 podanika Austro-ugarske. To ne može nikako da odgovara stvarnosti već je omašna pogriješka. U New Zealandu nije bilo niti jednu hiljadu jugoslavenskih podanika Austrije premda su oni bili većinom svjesniji od njihove braće u Australiji. Ovi su pokazali svijest na dan početka rata, kada su zapaliti austro-ugarski zastavu u Aucklandu (glavni grad New Zealanda), ali tome je prisustvovalo najviše dvjesto ljudi. Čovjek, koji je zastavu skinuo sa konzulata i koji ju je zapalio bio je M a r k o R a k i ć iz Vrgorca, ali je taj čovjek bio kasnije interniran, pa se nije našao niko, (u New Zealandu), da toga čovjeka spasi internacije, gdje su ga "Austrijanci" tukli radi njegovog gesta sa zastavom. Niti je bilo kakovog Odbora, jer u tom slučaju ne bi ni bilo tolikih svadja i nesloge, a niti bi broj dobrovoljaca iz New Zealanda, koji stupiše u tamošnju vojsku – prema informacijama, koje sam dobio – bio tek nekih tridesetak. Iz New Zealanda nije došao niti jedan jedini u četnu, koju sam ja osnovao u susjednoj Australiji, premda sam ja poslao nebrojene pozive. Samo jedan jedini, koji je odgovorio bio je naš rođjak, dobrovoljac imenom Ivan Despot (sada u Zaostrogu, Dalmacija), pa tako iz New Zealanda, gdje je svijest bila jača i gdje ih je bilo barem 700 svjesnih Jugoslavena niti jedan ne dodje da svojim prisustvom uveliča naš mali broj, dok australijski jugoslaveni, najviše 300 dadoše do stotinu dobrovoljaca dakle jedu trećinu.

Konačno moram navesti još jednu netačnost u spomenutom članku. Tamo se naime piše, da se je na početku rata u New Zealandu osnovala novina "Zora". Medjutim je ta novina postojala dugi niz godina prije, a baš za vrijeme rata prestala je izlaziti, što je pravo čudo pored tolikih iseljenika u toj zemlji!

Gosp. M. K. imao je sigurno najbolju namjeru, kada je navodeći rad Jugoslavena u Australiji zatražio razloge, zašto se zabranjuje useljavanje u tu zemlju. Držim, da sam u stanju objasniti ovaj korak onamošnje vlade. Australijske vlasti deportirale su ranije skoro sve one internirane podanike Austro-ugarske, koji su i poslije svršenog rata tvrdili da nemaju ništa zajedničkog sa novo stvorenom Jugoslavijom i, koji su prilikom deportacije svršetkom 1919. g. iz Australije preko Egipta do Trsta bili dotjerani pod bajonetima engleskih vojnika. Oko 800 interniraca, dakle skoro svi oni koji su bili u logoru u Liverpoolu N. S. W. (i skoro 70% svih Jugoslavena iz Australije!!) pri dolasku u Trst zatražiše da ih se otpremi u Wien kao lojalne "Austrijance".

Kada im je želji udovoljeno u velike su se razočarali, kada ih njihovi obožavani Austrijanci ne primiše, nego ih sa smješkom uputiše u njihovu Otadžbinu, koja je sada otpala ispod Austrije. Kada su ovi naša braća-nebraća iz Austrije uvidila, da nema više Austrije, koja bih ih uzela u zaštitu, onda polovina svih zatražiše utočište kod Italijana, jer se povratiše natrag u Trst, dočim druga polovica predje preko Zagreba i Bosne i Metkovića za Dalmaciju, odakle su bili kućama otpremljeni.

Obaviješten o njihovom dolasku, nalazeći se u službi kao policijski podnadzornik pri policijskog direkciji u Sarajevu, predao sam dvanaestoricu službenim putem Okružnom sudu u Splitu radi zločina, koje su nam nanijeli u dalekoj Australiji. Mjesecima su se oni vukli po zatvorima, ali najzad su pomilovani i tako su prošli mnogo lakše nego li su se i sami nadali.

Sada dolazi najinteresniji. Ova naša nebraća odmah su pokušala da se povrate natrag u Australiju i izmedju 1920. pa do 1924. povratili su se skoro svi oni natrag, a kada je vlada Ausralije uvidila, da se vraćaju ljudi, koje je ona deportirala i koji su prema tome bili uvedeni u crnoj knjizi, zabranila je dalnje useljavanje.

A dobrovoljci, koji su svojom krvlju stvarali ovu državu i kojima bi se na prvom mjestu moralo dozvoliti da se povrate onamo odakle su sa mnom zajedno i došli, ne mogoše, da postignu simpatije niti od strane tamošnje vlade, a još

manje od strane naših vlasti, koje izgleda da ni dan danas ne znaju ništa o nama dobrovoljcima iz Australije, koji smo pali iz neba onog dana, kada se iskrcasmo na krvavom solunskom razbojištu.

Jednom prilikom naša vlast se je službeno zauzela, da se internircima iz Australije nadoknadi šteta, jer su za vrijeme rata sjedili u udobnom logoru, opskrbljenim svim udobnostima, teatrom, bioskopima, kafanama i t.d., ali se ne sjeti niko, da se junačkim dobrovoljcima, koji dadoše sve na oltar domovine omogućiti kako bi se vratili natrag. Ja sam preko "Vidovdana" iz Novog Sada napisao jedan članak protiv toga zauzimanja za ljude, koji su se prema našoj ideji najgore ponijeli, ali ne dobih ni odgovora.

Bio sam skroman do sada, ali odsada nalazim, da mi je dužnost da ovu stvar vidim raščišćenu i pošto sam ja jedini pozvan da neupućene obavjestim, to držim, da mi uredništvo ne će zamjeriti ton i duljinu ovog dopisa za čije uvrštenje najsrdačnije zahvaljujem.

Joe S. Rendulić, Vel. Bečkerek (Banat)
(osnivač "Jugosl. Legije" iz Australije)

"Iseljenik", Zagreb, 1926. god. br. 10. i 11. str. 4

Drvlje i kamenje na naše iseljenike u Australiji

KAMENOVANJE I PROGONSTVA NAŠIH ISELJENIKA U AUSTRALIJI.- PASIVNOST POČASNIH KONZULA KRALJEVINE SHS U MELBURNU I SIDNEYU.- BARBARSTVU URODJENIKA UČINIO JE KRAJ JUGOSLOVEN GOSP. SKANSI IZ NOVE ZELANDIJE.

Apel na narodnu Skupštinu i ministre inostranih djela i socijalne politike.

Iz Aucklanda u Novoj Zelandiji primili smo ovaj jezoviti dopis, na kojega upozoravamo svu gospodu narodne poslanike u Beogradu, a napose gg. ministre Dra Ninčića i Dra Gjurčića.

Auckland, 25. III. 1925.

Štovani Gospodine Uredniče!

Najsrdačnije bi Vas zamolio da bi ste bili tako dobri te da bi ste mi ustupili malo mjesta u Vašem cijenjenom listu da opišem naše jade u ovoj dalekoj tudjini, jer smatram da je potrebno da naš narod u Državi zna kako mi, koji ostavljamo svoj rodni kraj, nastradamo u tudjini.

Prošle godine stiglo je skoro dvije hiljade naših iseljenika u Australiju da svojim radom spasu svoje obitelji u Domovini, ali na žalost mjesto da pomognemo svoje kod kuće, mi smo nagazili na neopisive nevolje i pretrpili glada i progonstva u Australiji kako nikakova narodnost još nikada u ovim zemljama nije pretrpila, i to stoga što u Australiji nemamo našeg Konsula koji zastupa naš narod.

U decembru mjesecu prošle godine došlo je samo sa jednim francuskim parobrodom oko 650 Jugoslovena u Australiju, (oko 450 samih Dalmatinaca) ali kako sam već spomenuo stiglo je u Australiju prošle godine, preko dvije hiljade naših doseljenika, i pošto su engleski listovi počeli napadati naš iseljenički narod a nije bilo ni jednog Konsula da nas obrani, tako se je to napadanje povećalo i listovi iznosili po cijele stupce protivu nas i naše narodnosti, te su napokom javno iznosili da se neprimaju Jugosloveni na nikakove radnje.

Možete i sami razumiti kako se je radi toga porodila velika mržnja prema nama od naroda u Australiji i kako je englesko pučanstvo stalo progoniti naše iseljenike. Nitko od nas ne može da dobije zaradu u Australiji. Skitali smo se na mjesec, ja sam se skitao devet mjeseci od nemila do nedraga ali od nikud nikoga da nam pomoć ukaže. Pohadjali smo naš Konsulat u Sydney i molili ga za zaštitu ali nam je Konsul odgovorio da on ne zastupa našu državu niti da nam može ukazati ikakovu pomoć. (U Sydney ima naša država počasnog Konsula jednog Engleza, koji je radi svojih posala otišao u

London i na svoje mjesto postavio Čehoslovačkog Konsula da oprema poslove pri njegovoj odsutnosti. Ovaj Englez nije nigda htio ništa poraditi za nas a njegov zamjenik ne će ni da prizna da zastupa nas i našu državu).

Dnevno nas napadaju razni listovi. U jednom slučaju kada su neki listovi napali naš narod i pogrešno pisali "Czechoslavs" ali ni jedne riječi na našu obranu kao naš predstavnik da nas narod ne smatra kao da smo crnci, i da iskaže i da uputi narod što smo mi, nego se još izbjegava svojeg položaja.

U Melbournu imamo jednog počasnog Konsula, takodjer Engleza te se i ovaj skriva i upravo ne će nikakove pomoći da ukazuje, niti itko zna za njega.

U ovom velikom zapustu i progonstvu mi smo nemilo nastradali i ima veliki broj naših iseljenika koji su primorani prosjačiti od vrata do vrata. Ima naših iseljenika, kojima osim poputbine nije preteklo ni jedna funta a na mjesec se klatare po Australiji; poderali ono jedno odijelo i jedne cipele koje su od kuće donijeli te izdrpani i bosonogi prosjače po Australiji.

"JUGOSLAV DEGO"

Podnosili smo u Sydney nepravedno progonstvo od naroda. Na nas su se nabacali kamenjem, blatom, koščem i gnjilim voćem i vikali "Dego Juglavs!" Morali smo se da tome uklonimo, u koliko je moguće, smo se sakrivati u kuću da se ne ističemo prigodu da nas narod ne napada.

U Broken Hill, četiri naša iseljenika, unajmili su jednu kuću od zinga i opeka u kojoj su stanovali, no jednoga dana navališe Englezi kamenjem na kuću dok su naši iseljenici u njoj bili te su ju svu izšupljali kamenjem i da se nisu sakrili za zid bila bi sva četvorica kamenovani. Sutradan su tu vijest iznijeli listovi pod nadpisom u debelim slovima "Kamenovanje Jugoslovena".

ZAŠTO SMO PROGONJENI?

Progonjeni smo najviše stoga što u Australiju dolazi veliki broj naroda iz Grčke, Bugarske, Turske, Italije, Albanije i Makedonije, od kojih se većina ne zna ponašati u tudjini, i budući Australija nova zemlja stoga njen narod nezna razabrati ljude ni njihovu narodnost, tako nazivlju sve spomenute narodnosti "Jugoslav Dego".

Nigdje u nikakvoj strani svijeta nije naša narodnost spala na niži stepen nego je spala u Australiji.

KO JE UZROK NAŠEM PONIŽENJU?

Svatko ko hoće da zrelo promotri ove naše nesretne odnošaje u Australiji uviditi će da pošto su Sjedinjene Države Amerike ograničile ulaz stranom svijetu i pošto je Australazija velika i bogata zemlja u kojoj su skupe nadnice, da će naš iseljenički svijet u većem broju putovati za Australaziju. Trebalo je da naša država odma poslije preloma rata postavi svoj Generalni Konsulat za cijelu Australaziju, središtem u Sydney ili u Aucklandu u Novoj Zelandiji, ali mjesto toga postavila je dva Engleza u Melbournu i Sydney, kako sam već spomenuo, i konačno našeg čovjeka gosp. G. L. Skansi za počasnog Konsula u Aucklandu u Novoj Zelandiji.

Posljedice su u Australiji, koje sam već naveo i koje sam na žalost imao vremena da lično upoznam i podnosim ja i na stotine moje braće iseljenika dok smo se klatarili na mjesec po Australiji.

SPASITELJ ISELJENIKA.

Dok smo još u domovini boravili čuli smo da je naš Konsul g. G. L. Skansi u Aucklandu u Novoj Zelandiji, svojom istaknutom ličnosti i blagodarnosti učinio velike koristi našem iseljeničkom svijetu da po njegovom vrijednom zastupanju naš svijet u Novoj Zelandiji uživa najprvo mjesto medju ostalim stranim svijetom. Medjutim znali smo da se bez ulaznica, koje novozelandska Vlada izdaje, nemože preći u Novu Zelandiju, ali kada je g. Skansi doznao za naše progonstvo priskočio nam je u pomoć i spasio nas. Uz sve zakone i strogosti on nas je preveo iz Australije u Novu Zelandiju i njegovo ime ne će nikada umrijeti dok mi budemo živi, jer smo duboko u našim grudima zabilježili njegovu blagodarnost.

Prije smo samo čuli ali sada smo se potpuno uvjerali kako naš gospodin Konsul Skansi ima jedan veliki upliv kod engleskog naroda i koliko se žrtvuje za naš iseljenički svijet i naše narodno ime. On je jedan veliki nacionalista i on predstavlja našu državu uz nacionalnu ambiciju, a tako i treba.

RAZLIKA U PREDSTAVNICIMA.

Kada nas je gosp. Skansi preveo iz Australije u Novu Zelandiju i kada smo stupili u luku Auckland, odmah smo oćutili kao da smo prešli iz pakla u raj. Naš gosp. Skansi, sa državnim Inspectorom svih parobroda, dodje sa "vaporetom" u susret parobroda s kojim dolaze naši iseljenici i uredi sve poslove prije nego na obalu dodjemo. Kada se iskrcamo krenemo kud tko hoće kao da smo došli u svoju zemlju. Na državnim radnjama u Novoj Zelandiji naši iseljenici odmah nadju mjesta a tako isto i kod privatnih radnja. U jednu riječ, naš je iseljenički svijet lijepo gledan i poštovan od engleskog naroda u Novoj Zelandiji, - listovi o nama pohvalno pišu i mi se slobodno krećemo kao u našoj domovini. Na tomu treba zahvaliti gosp. Skansi koji s visokog pogleda predstavlja našu narodnost.

Od prestanka rata u Novu Zelandiju nije bio slobodan ulaz za nikoje strance prije nego dobiju svoje dozvole od Ministarstva, dočim je za Australiju bio otvoren ulaz svakomu. – Uzrokom pravog i valjanog konsularnog predstavnništva u Novoj Zelandiji naš narod ulazi, čak i bez dozvola, a uzrokom nevaljalog i neurednog konsularnog predstavnništva a Australiji našem je narodu spriječen ulaz u Australiju.

Neka sada čitaoc sam sudi koja je razlika u predstavnicima naše države.

Medjutim potrebno je spomenuti da nikojoj drugoj narodnosti nije spriječen ulaz u Australiju nego našim državljanima. Pitamo: *kakova je to zaušnica našoj državi? Jeli ikoja bijela narodnost potisnuta na taj način? Dali bi ikoja država bijelih naroda primila takovo poniženje bez protesta?*

Kakogod se naši počasni Konsuli u Australiji nijesu potrudili da razjasne da svi tudjinci, koji dolaze u Australiju nijesu Jugosloveni, i kakogod se nijesu postarali da nas opravdaju i razaberu tako se nisu ni najmanje potrudili da protestiraju razlikovanju naše narodnosti od drugih bijelih naroda. Nebi mi bilo začudno da ne budu ni izvijestili naše državne Vlasti da se naš svijet razlikuje.

ISELJENIČKE MOLBE.

Za vrijeme našeg klatarenja u Australiji dokazali su nam naši stariji iseljenici, koji u Sidney borave, da su još lanijske godine prividili opasnost naše narodnosti u Australiji radi toga što naša država nije s visokog pogleda zastupana, te čjući da gosp. Konsul Skansi u Novoj Zelandiji namjerava položiti ostavku, odmah su postupili i podnijeli jednu molbu neposredno na naše Ministarstvo u Beograd da se žurno postavi gosp. Skansi za generalnog Konsula za cijelu Australaziju sa središtem u Sydney, ali da ta molba nije učinila nikakove koristi, ma i ako je bila potpisana od nekoliko stotina naših iseljenika, koji su predviđjali na što će sve ovo doći ako se g. Skansi ne postavi za generalnog Konsula, koji tako dobro poznaje ovaj svijet i koji bi bio spriječio ovu narodnu potištenost u u Australiji.

Kada smo došli u Novu Zelandiju doznali smo da su i u Novoj Zelandiji naši iseljenici podnijeli broj raznih molba takodjer neposredno našem Ministarstvu u kojima su u mnogo navrata zamolili da se g. Skansia postavi za generalnog Konsula za Australaziju.

Nadalje doznajemo da je iz Nove Zelandije konačno opremljena narodna molba sa skoro jednu hiljadu potpisa ali sve uzalud.

Zar naša Vlada ne uzima u obzir narodne molbe? Zar hoće da nas silomice otudjuje?

Ili prima nagovore od kojih Austrijanaca a ima ih i na pretek, koliko u Australiji toliko i u Novoj Zelandiji.

ŠTO ŽURNO TREBA?

Potrebito je da naša Vlada usliša naše molbe i postavi g. Skansi za generalnog Konsula. Naglasujemo g. Skansi zato, jer smo uvjerali da nitko ne poznaje ove Kolonije bolje nego on i uvjerali smo, ako bi on imao moć od generalnog Konsula da bi povratio naše narodno ime u prijašnje stanje. Istina je, ima i drugih čeličnih naših ljudi u državi ali nikomu

nisu poznate ove kolonije kao njemu. Medjutim treba pogledati u narodni rad ovog vrijednog rodoljuba za vrijeme rata i od kada je postavljen za počasnog Konsula.

Tkogod je čitao naš list "Zoru" koju je g. Skansi izdavao na našem jeziku i ko je pratio i čitao njegove brošure, koje je izdavao na engleskom jeziku za vrijeme rata i mirovne konferencije za našu narodnu obranu i ujedinjenje, svak će reći da ovaj narodni borioc zaslužuje visoko mjesto. Kada bi naša Vlada njega postavila za generalnog Konsula on bi, njegovom vještinom uredio potrebite stvari u Australaziji.

Australazija se sastoji od velikih, bogatih i novih zemalja, koje se zovu engleske kolonije ali koje imaju posvema svoju samoupravu. Nije istina da engleske Vlasti u Londonu imaju i najmanje riječi o stranoj emigraciji u Australaziji. Australazija i Nova Zelandija, svaka za sebe odlučuje te zakone bez ikakvog posredovanja Velike Britanije.

DRŽAVNA I NARODNA KORIST.

Mi ne zagovaramo postavljenje našeg generalnog Konsulata samo za našu korist nego za državnu i narodnu korist. Ima naših iseljenika u Australaziji po prilici osam hiljada, te recimo kad bi pomagao svoje u domovini sa samih 50 funta godišnje, tako naša država može računati na 250.000 engl. funti godišnje iz Australazije.

Ovaj se prihod ne smije zapustiti i otudjiti naše iseljenike, jer i osim toga svaki marljivi radnik u Australaziji može toliku još veću svotu prištediti svake godine. Naše iseljivanje u Australiju na veliku je korist naše države, te je potrebno da nam naša Vlada ukaže svoju pomoć i usliša naše molbe. Naš je iskaz istinit, naše su potrebe žurne, naša je lojalnost našoj Vladi i ujedinjenju bez ljage te očekujemo pomoć da tako budemo omogućeni opskrbiti sebe i svoje u domovini.

NA DUŠU I POŠTENJE

Napokon stavljamo na dušu i poštenje našem Ministarstvu, Narodnim zastupnicima bez razlike stranaka, i svim javnim ljudima u našoj državi i svim onim koji nam mogu pomoći, da nam pomognu da se usliša naša molba.

Takodjer molimo sve naše listove, bankovne zavode, i sve druge organizacije i institucije u državi da nam pomognu da se riješi naša molba, jer se nije koristi na nas obraćati za nikakve potpore ako nas se zapusti onda kada mi tražimo pomoći.

Da nije gosp. Skansi spasio naše iseljenike u Australiji bilo bi od nas vrlo žalosnih posljedica.

Zdravo!

Vaš sam odani
 IVAN MILAT MARKOV
 za sebe i lojalne isljenike.
 Auckland, NEW ZEALAND.
 55 Victoria Street West.
 Rodom iz Blata na Korčuli.

——
 "Iseljenik", Zagreb, 1926. god.

Što je nova kod kuće?

DALMACIJA.

+ U Splitu je izvršena velika kradja. Milorad Pejaković i Milivoje Sejić, ukrali su 100.000 dinara u gotovu te autom pobjegli put Sarajeva, prošli su kod Mostara i u Konjicu su uhvaćeni, kod njih se našlo Din 85.000 i nekoliko dukata.

+ Dragani Stjepan, bivši pučki učitelj umro je u Splitu.

+ U selu Boraji kod Labina pojavili su se vukovi. Od vremena do vremena vuci zalaze u sela i kolju ovce. Seljaci spremaju na vukove hajku.

+ U Makarskoj popilo je jedno 7-godišnje dijete otrov i smjesta umrlo. Vlasti su povele istragu kako je dijete došlo do otrova.

+ Dujka udova Budić rođj. Senjanović stara 80 godina, preminula je u Splitu.

+ Marija Hančević i Rajmond Rismondo vjenčani su u Gružu (Lapad) – Hvar.

+ U jednom kolenolomu u Pučišću htio je radnik Nikola Lučić da se spusti u 18 m duboki kamenolom, da upali mine. Pri spuštanju uslijed neopreznosti, omakla mu se noga i on se kotrljao nekoliko metara dok se nije ustavio o kamenje. Pri padanju udario je jako ledjima o jedan oštar kamen i zadobio tešku tjelesnu ozledu. Osim ove zadobio je pri padanju više lakših po cijelom tijelu.

+ U Dubrovniku pokušao je trgovac Ladislav Trebić, da u nastupu ljubomore ubije iz revolvera svoju konkubinu Gizelu Halunaj, a kada je ona srećom umakla, pokušao se sam otrovati lizolom, no u tomu je spriječen.

+ Josip Kolimbatović, radnik kod tehničke sekcije telegrafskog ureda u Dubrovniku upravljajući neke naprave na telegrafskom stupu, pao je tako nesretno sa visokog brzojavnog stupa da je na mjestu ostao mrtav.

+ Ivan Leo Baer, nastanjen na Dunavama (Konavli) traži svog oca i majku, te umoljavamo svakog onoga, koji za njih znade, da mu javi adresu.

+ Lina Grius, umrla je u Splitu.

+ Pavao Sabalić 14-godišnji brodolomac sa ostrva Brača, lutao je četiri dana po otvorenom moru u jednom malom čamčiću dok je konačno spašen.

+ U Bačinskom jezeru nedaleko Gradca utopio se 15-godišnji Ilija Kolić Petrov, 15 godina star.

+ U mjesecu julu doveženo je na šibensku ribarnicu 18.550 kg. razne ribe, za koju se uhvatilo oko Din 140.000. Prosječna je cijena ribi bila Din 12.

+ U cijelom šibenskom srezu rod je maslina dobar. Bolesti nema nikakove, to je nade da će biti povoljna berba.

+ Marko Mrša iz Zatona vrebao je ribu u Prokljanskom jezeru i zapalio pri tom dinamit. Nesreća je htjela da je dinamit prsnuo i odnio mu desnu ruku.

+ U selu Kuni utopili su se u samoubilačkoj nakani nakon devetgodišnje ljubavi Anka Škurlo i Ivo Medović.

+ Kod sela Žegar, na rijeci Zrmanji, nedaleko Splita, otkrio je jedan odio naših vojnika, kad su tuda prilazili, jedan misteriozan hodnik, koji sigurno datira još od najstarijih vremena. Visina mu je preko 4 metra, a širok je oko 15 metara.

+ Prema obavjestima iz Benkovca nadjeno je usmrćeno dijete Mlinar Stevanije. Konstovavano je, da je dijete silom usmrćeno. Istraga se vodi.

“Iseljenik”, Zagreb, 1926. god.

Što je nova kod kuće?

Hrvatska i Slavonija.

- U mjestu Zlogonju, opć. Bednja otrovao se karbolnom kiselinom radi svađe sa ženom seljak Antun Debeljak, ostavivši petero neopskrbjene djece.

- U selu Podgorju, opć. Bednja ubio je Slavko Jug svoga oca Franju (Centeka), nožem zbog familijarnih svađa.

- Ivan Simota, rodnom iz Drnja, krao je u bašči posjednika Branka Romanića u Zagrebu trešnje, pa je tom prilikom po Romaniću nastrijeljen u desnu ruku.

- Oružnička postaja Špišić-Bukovica uhvatila je zloglasnog provalnika Georgiju Ameljaka ruskog izbjeglicu, koji je sa svojim ortacima počinjavao drske provalne krađe u virovitičkom kotaru.

- Osječka opera polazi prije svršetka sezone na veću turneju i to u Beograd, Zagreb i Sarajevo.

- U Županji je prijavljen sudu mesar Karlo Pupiće, koji je noću polazio na pašnjake i tamo sjekrom prebijao noge govodima, koja su sutradan od njega jeftino kupljena. Njegova žena čuvši za to ostavila ga je od sramote.

- U Županji je otkrivena lopovska banda u osobama vojnicima Anđelku Bebić i njegovom ortaku Petru Nikolić, koja se bavila “liferancijom” (kradom) vojničkih stvari i oružja iz vojničkih skladišta, koje su stvari preprodavali građanskim licima.

- U Novoj Gradiški napao je iz čistog mira željeznički činovnik Štimac bokserom raznašača peciva Ivana Starčića i teže ga ozlijedio po glavi i leđima. Redarstvo vodi izvide.
- Na pustari "Grabovo" kraj mjesta Berak, izbo je prigodom kirvaja Franjo Majdajček momka Ignaca Barna, koji je na mjestu ostao mrtav, sve zbog čarnih očiju jedne lijepje Madžarice. Majdajček je predan sudu u Vukovar.
- U Bickom selu, općine Garčin gone blago i svinje na pašnjak zvan "Gaj".
- Pero Biondić svinjar ubio je u svađi nožem u hrbat svoga druga Miju Hodaka i smrtonosno ga ranio.
- Na daljskoj željezničkoj stanici pregazio je vlak seljaka Isu Miletića, 33 g. starog ratara iz Nere.
- U Koritni je došlo do tučnjave između radnika i kosaca, u kojoj je ubijen nožem Mato Štajduhar, 49 g. star radnik iz Pleternice po Ivi Đurđeviću.
- Dr. Miho Đuranac, odvjetnik u Vukovaru, dobio je dozvolu da premjesti svoje sjedište u Rumu.
- Dimitrije Radecki, član bivše carske opere u Petrogradu, umro je prošle nedjelje u Mitrovici.
- Antun Arnstein, trgovački pomoćnik i agilni član HPD "Davora", umro je prošle nedjelje u Brodu.
- U Ogulinu je buknuo požar u gospodarskim zgradama predsjednika Đure Mandvića, kojom je prilikom uslijed prenapornog rada, premda bolestan, pohrlivši u pomoć umro podzapovjednik dobrovoljnog vatrogasnog društva g. Forenbacher, a osim toga je u vatri izgorio i sluga Maravičev Joso Francetić, koji je pijan spavao na sjeniku.

"Iseljenik", Zagreb, 1926. god.; str. 4.

Dalmacija.

- + Prigodom proslave 1000-godišnjice hrvatskog kraljevstva imao bi se u Splitu podignuti spomenik Grguru Ninskom biskupu i kancelaru hrvatskoga kraljevstva, koji je u splitskoj crkvi sv. Duje uz kralja Tomislava prisustvovao velikom državnom saboru. Model će spomenika izraditi naš kipar Meštrović
- + Duje Šegvić pok. Ivana, umro je u Splitu u poodmakloj dobi.
- + Ana Šegović rođena Žuro, umrla je u Splitu naglom smrću uslijed slabog porođaja.
- + U Splitu je izgorila pecara rakije Karla Dvornika. Šteta iznaša milijun 300.000 dinara. Pecara je bila osigurana kod osig. društva "Dunav" i "Sava".
- + U gradu, predgrađima i u selima općine Splita nema od više vremena nikakvih zaraznih bolesti. Zdravstveno stanje u gradu je izvrsno.
- + Juro Gaće Jurina iz Zagvozda, osuđen već zbog razbojsva na 8 godina i u posljednje je vrijeme izveo opet nekoliko manjih provala. Uhićen je i predan sudu.
- + Starica Matija Božić u Splitu, našla je smrt u plamenu. Od svijeće zapalila joj se posteljina.
- + Učenica Marija Stipčić i đak Marinko Krezić iz Splita, ona sa ni punih trinaest godina, a njemu četrnaest, vodili su dulje vremena nedozvoljenu ljubav, što je imala za posljedicu, da je Marija nedavno rodila zdravo žensko čedo. Marija je po svojoj prilici najmlađa majka u Jugoslaviji.
- + U Dubrovniku je otvoren stečaj nad velikom trgovačkom tvrtkom u Gružu N. Detoni.
- + Ing. Frano Ströll, tehnički savjetnik u miru preminuo je u Dubrovniku.
- + U Metkoviću, na željezničkoj stanici eksplodirao je vagon ručnih granata. Misli se, da je uzrok eksploziji trenje bombi među sobom. Eksplozija je trajala cio sat. Vojnik koji je čuvao vagon, odletio je u zrak zajedno sa eksplozivima, i tek kasnije su se našli pojedini komadi njegovog tijela.
- + Ilija Božović, vrtljar na Lokrumu, star 85 godina, umro je u tamošnjoj bolnici.
- + Kod rta Sustjepana opazili su ribari morskog psa dugog oko 4 metra.
- + U Komolcu se zapalila kuća g. Paška Kolića. Krov kuće se srušio, dok je pokućstvo pravodobno iznešeno iz kuće. Šteta je znatna.
- + U Kaštel-Gomilici bilo je žalovanje u obitelji Ćurlina. Kada je pop izašao propade stari tavan i mnogo svijeta pade s prvog kata u konobu, te ih je nekoliko ozlijeđeno, a Ivanica žena Jure Marinova, slomila je nogu.

+ U selima Poljica, održan je oćigled radi razvlastbe zemlje i postavljanja stupova za elektrićnu struju. No komisija je naišla u Jesenicama na otpor seljaka, koji su htjeli, da sprijeće oćigled.- Kao kolovođe tog seljaćkog otpora uhićeni su posjednik Jure Karaman pok. Šimuna i Jure Naranća.

+ U Smokoviću benkovaćkog kotara ustanovljeno je nekoliko slućajeva crnih boginja. Zdravstvene vlasti poduzele su mjere, da se zaprijeći širenje ove epidemije.

+ Poznati naš tenorista Tino Pattiera, nakon uspješnoga gostovanja po Njemaćkoj, ovih se dana povratio na kraći odmor u svoje rodno mjesto Cavtat.

+ U Šibeniku je nepoznati individuum, provalio u kuću gđe Trossani Ivanice, naglo k njoj i zavezao usta, da nije mogla tražitii pomoć i zatim je iz ormara pokrao oko Din. 12.000 u novcu i zlata u vrijednosti od Din. 8000 te netragom pobjegao.

+ Ajdanić Božo iz Kljaka, uapšen je i predan sudu, što je u svojem neraspoloženju bez ikakovog razloga izgadio, ošamarao i bacio na zemlju seljakinju Lucu Ajdanić. Ajdanićeva je teško ozlijeđena prevežena u bolnicu.

Novo Doba, 1. I 1926. br. 1, str. 5

Vozi desno! Od 1. januara 1926. proširena je za cijelu našu državu odredba iz člana 2 Uredbe o načinu upotrebe svih javnih puteva, cesta i saobraćja na istima. Uredba glasi: Svaka kola, bila sa životinjskom zapregom ili na motor, moraju se kretati samo svojom desnom polovinom puta, ostavljajući lijevu polovinu slobodnu kolima i vozilima što se kreću u suprotnom pravcu.

Novo Doba, 5. I 1926. br. 3, str. 7

KANCELARIJSKOG

i drugog namještaja prodaje se vrlo jeftino. Upitati Nodilova ul. 1/I. kat.

STAN

od dvije sobe i kuhinje i nuzprostorije pogledom na Hajdukovo igralište sa elektrićnim svjetlom i vodom iznajmljuje se od 15. sijećnja. Obratiti se upravi lista.

Novo Doba, 16. I 1926. br. 12, str. 1

Pozor iseljenicima za Australiju!

Putnici okolice Makarske preuzeti od gosp. A. Tonkovića, koji su otputovali 12. novembra 1925. iz Genove za Australiju sa parobrodom "Città di Genova" društva "Navigazione Generale Italiana" dostavljaju nam slijedeće pismo, koje rado iznašamo:

Colombo, 7. decembra 1925.

Cijenjena agencijo,

želimo Vam pozdrav svi Jugoslaveni. Sasvim smo svi zdravo i zadovoljni u svemu. Ja koji sam putovao preko oceana već tri puta, nijesam još vidio ovakove čistoće i dobre promjene od hrane. Želimo Vam pozdrav. Molimo Vašu ljubav, da biste ovo tiskali u novine. Uz pozdrav.

Joze Borić pok. Šimuna i drugovi: Juraj Beroš, Božidar Beroš, Ivan Mijaćika, Mate Brbić, Ivan Čović, Andrija Čović, Marijan Maras.

Na 12. veljaće ov. god. polazi iz Genove za sve luke Australije naš moderno uredjen i udoban parobrod "Caprera". Raspomagajući još sa slobodnim mjestima, sve informacije daje:

"TRANSOCEANIK"

Split, Makarska, Metković.

Novo Doba, 17. I 1926. br. 13, str. 9

Pokret u Americi za moralnije rublje.

U Washingtonu je osnovana Liga žena kojoj je cilj da vodi borbu da se dokinu kratke košulje za žene i ponovno uvedu duge košulje. Žene koje su pokrenule tu Ligu tvrde, da su kratke košulje izvor padanja morala i da nisu higijenske. Miss John Kenderson je izjavila da je ta moda u suprotnosti sa lijepim tradicijama i običajima. Mi moramo da uputimo apel – ona kaže – na sve žene da nose duge košulje, koje će joj barem pokriti koljena. To je posljednji apel koji u ime sramežljivosti mi upućujemo poštenim i čestitim Amerikankama. Čak se i gospodje u Francuskoj koje već odavno bezobzirno upotrebljuju razne forme vanjske odijee, ipak služe "moralnijim" rubljem.

Novo Doba, 2. II 1926. br. 26, str. 6

OTVORENJE DOMAĆIM KULENICAMA. Prošle noći skoro da nije postradala cijela obitelj J. u Varošu od otrovanja domaćim kulenicama. Roditelji i 5 djece uzeli su za večeru kulenice. Oko ponoći uhvatiše cijelu obitelj užasni bolovi. Odmah je priskočio i pružio prvu pomoć općinski liječnik Dr. F. Dulibić, kojemu je uspjelo da spasi cijelu obitelj, koja je sada izvan pogibelji.

Novo Doba, 5. II 1926. br. 29, str. 6

PAŽNJA ISELJENICIMA. Općina je izdala oglas na pučanstvo, a potaknuta otpisom Iseljeničkog komesarijata u Zagrebu. Prema tomu, svi oni koji žele putovati u iseljeničke krajeve, imaju da prije toga zrelo promisle. Nek ne idu u ludo, već jedino na poziv svojih bližnjih, ili ako imadu osiguranu zaradu. Inače mogu dospjeti u najveću bijedu: Naša ih predstavnštva u inostranstvu ne mogu pomoći jer nemaju nikakvih kredita za potpomaganje i repatriranje, pak su dotična lica prepuštena sama sebi na stradanje.

Novo Doba, 21. II 1926. br. 43, str. 3

Užasan požar u Australiji velik broj ljudskih žrtava i ogromna šteta.

Stižu potankosti o strahotama koje je proizveo ogroman požar u australskim šumama. Taj je požar imao za posljedicu veliki broj ljudskih žrtava i silne štete. Preko 1000 obitelji ostalo je bez krova. Oni koji su se spasili, spasili su samo svoj goli život. Lord Mayer u Melbournu je sazvao na sastanak predstavnike javnih ustanova u svrhu organizovanja pomoći. Za to je sakupljena i veća svota novaca.

Potresna su pričanja onih koji su izbjegli nesreći. U onim predjelima zavladao je strahovit očaj i takvo je užasno stanje da je to nemoguće opisati. Najveći broj žrtava stanovao je u jednom selu kod Warburtona. U tome mjestu je 20 osoba, među kojima je bilo djece i žena bilo opkoljeno sa svih strana od plamena. Uspjelo je samo četvorici muškaraca da se spase. Svi su se drugi, obuzeti panikom sklonili iz kuća između stabala, ali je goruće lišće koje je padalo užeglo i ostala stabla, tako da su svi u novome valu požara poginuli. Jedna čitava obitelj bježala je u jednom kamionu, ali je morala da se sred šume zaustavi, jer nije imala kuda da izađe pošto je požar sa svih strana opkolio. Jedna je 15-godišnja djevojka htijući da spasi svoju mladju sestru vlastitim tijelom, bila strašno opržena. Jedanaestero djece, otrgnuto od požara s teškim opeklinama, položeno je u krevete a nad njima su prebačene ponjave koje su se stalno vodom kvasile. Jedan je čovjek bježeći pred požarom dohvatio iz naručaja jedne svoje susjede malo dijete želeći da ga spasi, ali je bio dostignut od plamenova te je skupa sa djetetom poginuo, dok je njegova majka ipak uspjela da se spasi. Stotinu je stanovnika mjesta

Noojeje kod Waragula uspjelo da se spasi pošto su se povukli u jednu zgradu od opeka, dok su sve ostale kuće koje su bile od drva požarom uništene. Bili bi i oni svi poginuli, da u zadnji čas nije nadošao ko nekim čudom svjež vjetar sa juga koji je okrenuo vatru u protivnom smjeru.

Novo Doba, 9. III 1926. br. 56, str. 5

ŠUNKA I KUHANI JEZIK DNEVNO SJVEŽI dinara 60 kg. (10 dkg. din. 6) dobije se kod A. Mitrović i sinovi, Zeleni trg br. 3.

Novo Doba, 16. III 1926. br. 62, str. 5

Racija na djevojke nemoralna ponašanja. Općinsko zdravstveno redarstveno povjereništvo upriličilo je ovih dana veću raciju po gradu na djevojke nemoralna života. Šest je pronađeno zaraženo. Upućene su u bolnicu na liječenje.

Novo Doba, 17. III 1926. br. 63, str. 4

U Splitu je osnovan Iseljenički klub. U nedjelju održana je izvanredna glavna skupština Iseljeničkog Udruženja na kojoj je bila izabrana nova uprava: predsjednik Krstinić, podpredsjednici P. Ivanović, Starčević, Stipinović, tajnici Lušić, Bartulica, blagajnik Matković, zamjenik Tadić, odbornici: Marangunić, Vučina, Jurišić, Galetović. Na skupštini su prihvaćeni neki predlozi o izmjeni pravilnika. Izabran je odbor koji će ispraviti pravilnik i predati ga na ponovno odobrenje vlastima. Na skupštini je donesen važan zaključak da se u Splitu osnuje Iseljenički klub. Za potrebe kluba bilo je odmah medju prisutnima potpisano 50.000 dinara, a sakupit će se još tolika svota. Klubu će biti cilj da, osim društvenosti, razvije veze građanstva sa našim iseljenicima. Članom kluba može da postane i svaki prijatelj iseljenika. Izabran je odbor od tri lica koji će raditi na tome da se Klub čim prije otvori. Klub će imati bogatu biblioteku sa stranim revijama i novinama.

Novo Doba, 5. IV 1926. br. 79, str. 7

Od naših iseljenika u Australiji.

South Johnstone (Australija) 12. II

(Potreba našeg konsulata). Ovamo je svakim danom sve veći broj naših doseljenika. Mnogi stradaju, a nemaju zaštite, jer nemamo konsulata naše države. Molimo naše Ministarstvo da imenuje svojeg konsulata ovamo za zaštitu naših ljudi i na ponos i ugled naše države. Molimo naše narodne poslanike iz Dalmacije i Jugoslavensku Maticu nek se zauzmu da nas se zaštiti. – Ivan Erceg.

ISELJENICI	BANAZ & RUSKO - SPLIT	ISELJENICI
	(Francuska obala)	
	Otprema za :	
	Čile, Argentinu, Sjevernu Ameriku, Australiju, Novu Zelandu i Južnu Afriku sa najbržim i najudobnijim parobrodima udešenim sa kabinama III. razreda. Putovanje za Čile traje samo 22 dana. Upute daje besplatno.	

ISELJENICI!

Polasci iz Splita preko Genove su slijedeći:

Za Južnu Ameriku:

s/s »Princ. Giovanna« 5. Nov.

s/s »Conte Verde« 9. Nov.

Ovaj parobrod putuje samo 13 dana iz Genove do Južne Amerike.

Za ČILE putovanje istog dana, izdaju se direktne karte za sve luke u Čile i Uruguay.

Australija:

s/s »Ville de Strasbourg« 2 Nov.

Sjeverna Amerika:

s/s »Conte Biancamano« 16. Nov.

(putovanje traje samo 9 dana)

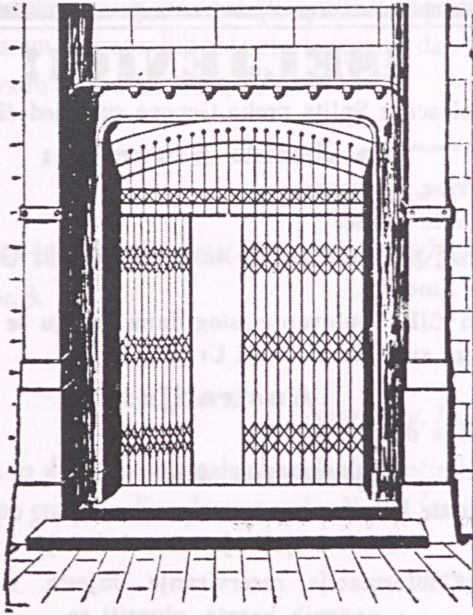
Za sve informacije, rezerviranje mjesta i kupnju vozničkih karata, obratiti se

BANAZ & Co. RUSKO
Dubrovnik, Gruž, SPLIT

MODA

VELIKA RADIONA GRADJEVNOG KOVACA ŠPIRO JELIĆ

SPLIT - Ban Mladenova l. - SPLIT
Nagrađena na Rimskoj izložbi g. 1910.

Izrađuje sve radnje svoje struke.
Na zahtjev i nacrtu sa predračunom,
kad vrši rad.

NA OSOBITI NAČIN IZRAĐUJE:
ŠKARASTE REŠETKE sistem BOSTWICK
za VRATA i PROZORE.

Konstrukcije za crkvena zvana.
Sve vrsti štednjaka (Spazier).
Željezne mostove i stupove za električne
linije vis. nap i t. d.

ZAJAMČENA IZRADBA, SOLIDNA I TAČNA
CIJENE STALNE I UMJERENE!

SALAMA

prve vrsti
nova roba posve zrela
dobiva se svagdje.

Prva hrvatska tvornica sa-
lame, sušena mesa i masti

M. Gavrilović-a sinevi d.
Petrinja.

Zastupstvo: P. SENJANOVIĆ i sin, Split

najbolje, najtrajnije, zato najjeftinije

DRAGUTIN PETRUS
civilni i vojnički krojač
SPLIT — Bosanska ulica 17.

Nabavljač svih vojničkih potrepština. Za mornarsko
oficirske uniforme prvorazredni štofovi, kao i kape
sa umjerenim cijinama. 9936

Aha!!! zato ovako
krasno bijelo
jer sa **Persil**om
oprano!

Persil samodjelujuće
sredstvo za pranje
Tvornica Vilim Brauns Celje

ŽEMPERE

od prave vune u svim bojama
Din. 34.—, pomodno uzorkast Din
32.—. Uvijač bluza od debele sive
vune Din. 76.—, moderan prsluk
Din. 98.—, vanredno fini Din. 150.
novomodna vunena gornja halji-
na Din. 220.—, razašilja trgovina
R. Stermecki, Celje, br. 16, Slove-
nija. Ilustrovani cijenik sa preko
1600 elika šalje se svakome bada-
va, uzcrke od sukna, kamgarna
razne manufakturne robe dobi-
ete 8 dana na ogled. Ne ugadja
i vam nešto i nije odsječeno, pro-
mjenut će se, ali pak povratit novac. Naručebe pre-
ko Din. 500.— šalje se poštarine prosto. Zastupnici
se primaju. Trgovci engross cijene. 7258

Karaman još danas igra **RODOLFO VALENTINO** u velikoj ljubavnoj drami **Žrtva zlata.**

K tomu se prikazuje šala u 2 čina **Billy kao detektiv.**

Novo Doba, 1. V 1926. br. 101, str. 7

Slamke za srkanje maslinovog soka itd. za kavane,

slastičare, buffeti itd. u najfinijoj izradbi (edelgebleicht) higijenično omotane i neomotane sa reklamnim nadtiskom po vlastitoj želji, nudja uz vrlo povoljnu cijenu JOSIP BELJAK, CELJE 43. CIJENIK I UZORKE BESPLATNO!

Novo Doba, 31. V 1926. br. 25, str. 3

Mussolini – porijeklom iz Macedonije?

Prema vijestima "Philadelphia Public Ledger" porodica Mussolinijeva je macedonskog porijekla. Leo Mussolini, jedan ugarski emigrant, dao je dopisniku gornjeg lista genealogiju obitelji Mussolini. Jedan od predaka obitelji Mussolini, bio je neki Mussolini, koji je vladao u 16. vijeku u jednom turskom vilajetu. Pošto je pao u nemilost sultana pobjegao je u Hrvatsku. U okrugu Modruš u blizini Rijeke podigao je svoj logor, gdje još i danas neka mjesta nose ime te porodice kao na pr. selo Musolin, Musolini. Karijera toga Mussolini paše, bila je jednog hajdučkog vodje u službi Austrije, koji je napadao na Turke. Dvapat je napao Veneciju i vratio se kući sa velikim plijenom. Veli se, da su te pokradene dragocjenosti još i danas tamo zakopane samo se ne zna mjesto. Seljaci okolišnih sela Musolin mučili su se da to pronadju, ali im dosada nije uspjelo. Svi potomci porodice Musolini bili su odlični ratnici i veoma dobri činovnici, koji su u povijesti Hrvatske i Austrije igrali važnu ulogu. Za vrijeme proklamacije rata je Alaksandar Mussolini u Beču bio znamenita ličnost. Stari viteški dvor obitelji Mussolini stoji još danas u blizini Jadranskog mora u mjestu Gomeria, koje stoji upravo nasuprot Ancone, gdje talijanska linija te obitelji ima svoju kolijevku. Prije sto godina jedan je od potomaka prešao u Italiju gdje se i udomio. Tip Mussolinija jasno pokazuje karakteristične crte jednog Macedonca. List još dodaje, da zato nije nikakvo čudo što Mussolini pokazuje toliku želju za Dalmacijom! Bilježimo kao kuriozitet, i ako bi moglo biti samo – produkt fantazije!

Novo Doba, 14. VI 1926. br. 137, str. 4

Ograničeno iseljavanje u Australiju. Kod ministarstva socijalne politike leži oko 1000 molbi za pasoše za Australiju. Najviše ih je iz splitske i dubrovačke oblasti. Australska vlada obavijestila je našu da je ograničila useljavanje iz naše države i da će odele maksimum doseljenika biti 100. Molbe se šalju samo socijalnom odjeljenju velikih župana, a ne direktno ministarstvu socijalne politike.

Novo Doba, 25. VI 1926. br. 146, str. 3

Iz Australije

South Johnstone, maja 1927.

(Uspjeh naših iseljenika). Godine 1918. doputovali su iz starog kraja ovamo Ante Banović i Martin Despot. Kao stari iseljenik vješt ovamošnjim prilikama dao sam im rada i nauka, kako da napreduju. I evo kroz nekoliko godina zaradiše trudom i radom lijepi novac pa se okučiše i danas imaju posjed na kojem rade sa motornim plugom i sa

nekoliko ispomoćnih radnika. Takodjer braća Petar i Nikola Sumić koji su došli kasnije lijepo napredovaše i oni imaju veliko polje na kom sade sladornu trstiku. S njima su dva brata Vela i Ivo Miličić, svi iz makarskog primorja, pa lijepo skladuju i rade marljivo i svakim danom napreduju. Kad sam ih posjetio priredismo veselicu pa se naša narodna pjesma odjekivala ovim krajem a naša misao letila u domovinu k našim milim i dragim. – **Mato Drvenica.**

Novo Doba, 13. VIII 1926. br. 185, str. 3

Rus protiv bubikopfa.

Neki ruski novinar poveo je oštru i temperamentnu borbu protiv bubikopfa. U jednom članku kaže on između ostaloga: “Ako se moderne dame čitavog svijeta počimaju odijevati u džepne rupčice, - Ruskinje neka se kane takovih modnih skokova. Njenim slavenskim licima pak najmanje pristaje podrezana kosa. Njihove široke lične kosti do sada ovjenčane divnom kosom, iskaču ovako tako grube, da se gubi svaki ženski charme. Zamislite sebi, kaže on dalje, kako bi izgledala Goetheova Grethen u toj frizuri. Vašu divnu toliko puta opjevanu kosu vi ste žrtvovali jednoj glupoj modnoj kaprici. Ako želite dobiti muža, koji vas ljubi, - vratite se madonskoj frizuri. Danas ste vi monotone i onda, kad ste na plesu ili u pyjama. Ja znam, nariče on dalje, da ćete mi uzvratiti: “Mi smo se ovako riješile onih velikih briga oko kose”. Ruskinje vi ne govorite istine! Baš naprotiv, vi ste postale upravo sada ropkinjama vaše frizure. Vi čitav dan ne radite ništa, već konsultirate friseura. Svoj članak završuje taj žurnalista: “Kosa kratka, suknja kratka, pamet kratka”.

Novo Doba, 19. VIII 1926. br. 190, str. 5

Neurednosti na “Bačvicama”. Primamo: Jučer se na “Bačvicama” između podneva i jednoga sata, dakle u vrijeme najvećeg posjeta, mogao da vidi jedan prizor, koji nije na čast ni na korist uprave kupališta niti grada. Buduć da to nije prvi put, a buduć se to isto opaža i u onom sektoru obale od kupališta Polo do Račićeva kupališta, donosi se u javnost, da bi svratio pažnju policijskoj vlasti. Jedna četica mladića uputila se jučer sa litica koje zatvaraju uvalu prema trampulinu psujući jedan drugome od milošte oca, majku i svu rodbinu riječima i frazama najniže sorte, a sve u tako visokom tonu da je brojna publika kroz čitavu uvalu mogla da čuje. Kad se četa pojavila na trampulinu, vidjelo se i u kakvom je stanju. Neki su imali prljave i polurasparane donje hlače, jedan je imao samo mornarsku gornju maju, a jedan – ni to. Za čitavo vrijeme svega toga nije bilo vidjeti ni jednoga redara ili kakovoga predstavnika vlasti. Na licu brojnih stranaca moglo se opaziti neprijatno razočaranje, koje je potpuno opravdano, pa bi na ovakove slučajeve trebale vlasti da pripaze.

Novo Doba, 29. VIII 1926. br. 190, str. 5

Iseljeničko predavanje. Poslije podne u 6 i pol sati priredjuje Iseljenički klub u prostorijama SMD Zvonimira predavanje za 40 iseljenika, koji ovih dana putuju u Južnu Ameriku.

Bacanje kamenja na vlakove. Policiji neprestano stižu prijave od željezničkih vlasti, da se svako malo dana dešava slučaj, da dječurlija uzduž željezničkog prokopa baca kamenje na jureće vlakove. Par puta od tih kamenica bili su ozledjeni i željeznički organi, koji su putovali vlakovima. Policija skreće pažnju roditeljima, koji su nastanjeni u ovom predjelu, da pripaze na svoju djecu, jer će svaki slučaj bacanja kamenja na vlakove biti kažnjen odsele teškom globom.

Novo Doba, 3. X 1926. br. 230, str. 5

Engleski mornari i pregaženi vo. U subotu poslije podne priredili su engleski mornari izlet preko Kaštela do Trogira sa desetak automobila. U nekim automobilima sami su šofirali. Između Staroga i Trogira jedan se auto izvrvno

ali se mornarima nije ništa dogodilo. Nato dalje drugi auto kojim je upravljao mornar udario je u jednoga vola. Vo je uslijed udarca odletio u jarak i ostao da leži u blatu. Izgledalo je da će crknuti. Vlasnik pogaženoga vola, koji se našao u blizini, zaustavio je automobil i tražio od mornara da mu ga plate. Ovi su, videći da su seljaku počinili štetu, bili spremni da je nadoknade. I sada je počelo pogadjanje za vola. Seljak je tražio mnogo, što mu mornari nisu htjeli da dadu. Prepirali su se neko vrijeme i na koncu mu davali 2000 dinara i pregaženoga vola. Seljak nije htio ni na to da pristane, tražio je više i pozvao žandarmeriju da ona riješi ovaj spor. Upravo kad su se žandari približavali pregaženom volu i skupini mornara sa vlasnikom životinje, vo, koji je od udarca bio samo omamljen, došao je k sebi, džipnuo na noge i pobjegao preko livade u polje. Seljak, vlasnik, zinuo je od čuda i kajanja što nije prije pristao na ponude mornara, a Englezi, videći vola živa i zdrava kako juri poljem, udarili u veselu dreku i krenuli automobilom dalje, ostavivši zabezекnutog vlasnika na cesti.

Novo Doba, 21. IX 1927. br. 220, str. 6

Iz naše sudnice.

“SOBA BR. 4”

Biciklista po znanimanju!

Crna športska maja, športske gaćice i jedne šandale na nogama, tri su komada odjeće u kojima je ispred prekršajnog suca jutros pristupio Petar Ozretić optužen radi nagle vožnje biciklom okolo česme na obali.

Sad kad ga cijeli Split zna, prelazimo na njegovo preslušavanje. Nakostrušene crne kose, glavom prignutom, skoro zatvorenim očima, malko kao namrgodjen, od sunca izgorenom kožom i obješenim rukama uz tijelo, mirno odgovara na pitanja g. suca.

- Koji si ti?
- Ozretić.
- Koji?
- Beg.
- Kako Beg?
- Tako nas zovu.
- A kako ti je ime?
- Balo.
- Kako Balo?
- Tako mene zovu.
- Dobro, to ti je nadimak, a ime?
- Bome Pero.
- Beg, Balo, Pere...
- E, a stric mi je Stipe-igra.
- Očevo ime?
- Duje.
- Koliko ti je godina?
- Biće 29.
- Koja ti je mater?
- Iz Marine.
- Koja?
- Bome Marija.
- A koja Marija?
- Grkor.
- Šta si, težak?

- Nisan težak.
- A što si?
- Biciklišta.
- Ali po zanimanju?
- Biciklišta.
- Kako?
- Lipo, oli ću bit veliki svjetski športman, oli ništa!
- Redarstvo te tuži...
- Pa neka tuži...
- Da si naglo vozio biciklom oko česme na obali...
- Di je ono naglo? Vajalo bi da Vi vidite ča je naglo...
- Za ovaj put 50 Dinara globe ili 1 dan zatvora.
- Dobro je, s Bogo' Van.

Novo Doba, 3. X 1927. br. 230, str. 5

Izletnički vlak za Sinj. Sutra t. j. utorak, na Sv. Franu, polazi iz Splita izletnički voz za svečanu proslavu franjev. jubilarne godine u Sinju. Popusta nema nego se plaća cijela vozna karta do Sinja i natrag. Vlak polazi tačno u 5 sati jutrom i sustavlja se na svim stanicama do Sinja, a u Sinj dolazi u 8 i četvrt. Dakle tri četvrt prije procesije sa slikom Čudotvorne Gospe Sinjske. Povratak istoga dana iz Sinja u 7 sati poslije podne, a dolazi u 9 sati uvečer u Split. Vozne karte činit će se u vlaku. Svijet koji reflektira u Sinj neka ne kasni jutrom u 5 sati.

Novo Doba, 14. XI 1927. br. 265, str. 5

Opazio svoje cipele na tuđoj nozi. Jedne od prošlih noći ukrali su nepoznati kradljivci Stipanu Vuleti sa pazara žute cipele. Nije htio da odmah prijavljuje kradju policiji, jer se nadao da će ih pronaći. I bio je u tome sretan. Jučer ih je opazio na nogama nekoga Tone S. Odmah ga je zaustavio i po redaru dao predvesti na policiju. Tone S. je tamo ispričao da je cipele kupio od nekoga težaka. Nije mu povjerovano pa je zadržan u pritvoru.

Novo Doba, 19. XI 1927. br. 270, str. 5

Ljudi koji imaju tešku stolicu i pri tom pate od obolenja debelog crijeva, navale krvi, u druge organe, udaraca u mozak, glavobolje, ubrzanog kucanja srca, uzmu svako jutro i večer ¼ čaše prirodne **Franz-Josefove** gorke vode. Liječnici velikih hirurških instituta svjedoče, da se prije i poslije operacije stomaka **Franz-Josef-ova** voda uvijek upotrebljuje sa najvećim uspjehom. Dobiva se svuda.

Novo Doba, 29. XI 1927. br. 278, str. 7

Gamaše – novost u ženskoj modi!

U Parisu se na veliko propagiraju gamaše za dame. Te ženske gamaše moraju biti od najfinije kože, duge su do koljena i imaju mnogo dugmeta. Stručnjaci ženske mode tvrde da ove moderne gamaše mnogo ističu liniju ženske noge. Osim toga spiječavaju blato da kvari svilene čarape, što i izgleda vrlo ružno. Blato na gamašama može se još i pretrpjeti.

Pored svega toga gamaše davaju ženama energičan i osvajački izgled. One su i vrlo udobne za zimske dane. Spriječit će mnogo i mnogo reumatizma kod modernih žena!

Novo Doba, 9. XII 1927. br. 285, str. 2

POZIV SVIM ISELJENICIMA – DOSELJENICIMA U DOMOVINI

Zagreb – Split, koncem novembra 1927.

Krajnje je vrijeme, da se i u našoj državi posveti veća pažnja iseljeničkom pitanju i da se vodi ozbiljnog računa o životu i radu našeg brojnog iseljeništva. Poput ostalih i dobro uredjenih i naprednih država i naša bi država trebala da vodi sistematsku brigu u organizaciji našeg iseljeništva, na taj način da jedan milijon našeg iseljeničkog naroda živi što tjesnijim vezama sa domovinom.

Za to je potrebna opća naša saradnja, cijele naše javnosti, a pogotovo, nas iseljenika-doseljenika koji znamo što za nas i za cio naš narod znači ovako ograničena i nedovoljna veza našeg iseljeništva sa domovinom i koji hoćemo da se kao i kod drugih naroda čija je emigracija brojna, povede u tome pravcu što važnija akcija i u inozemstvu i u domovini.

Pozivljemo Vas stoga, da se stavite u što veći doticaj sa našim organizacijama koje već postoje u Splitu i Zagrebu, u svrhu priprema za iseljenički kongres koji se imao održati u početku nove godine. Gdje god ima nekoliko doseljenika imali bi se organizirati i dogovoriti koga će poslati na kongres, ako već ne mogu svi doći. Sve upute, pravila i ostala obavještenja daju obe organizacije (u Splitu: Francuska obala br. 5, a u Zagrebu: g. M. Bartulica, tajnik Organizacije iseljenika, Akademski trg br. 12)

Skrajnje je dakle vrijeme da se s naše strane pokrene akcija oko uređivanja iseljeničkog pitanja, a u prvom redu oko zajedničkog rada na tome da sve naše vlasti znaju važnost iseljeničke stvari i cijene iseljeničko pitanje, kao jedno od naših najtežih nacionalističkih i ekonomskih pitanja.

Organizacija Iseljenika u Splitu i Zagrebu.

Novo Doba, 5. I 1928. br. 4, str. 7

Roditelji zapamtite! Kod i najmanjeg neraspoloženja Vaše djece, bez ikakvog predomišljanja, podajte im odma malenu kašiku praška Magna u malo vode mlijeka ili kave. Vi ste riješeni brige, jer prašak Magna, osim što čisti želudac i crijeva ujedno ih i dezinficira, te time zapriječuje opasnija oboljenja.

Dobiva se u svim apotekama i drogerijama, 1 omot točnom uputom 4 Dinara. Gdje nema naručite poštom na adresu: "LABORATORIJ ALGA SUŠAK" Tvornička 259. Za 2 omota priložite pismu 10 Dinara u markama.

Nove ploče D. 50 - razašlje

POUZEĆEM D. BONJOLO, SPLIT

Vladimir Popović, uz pratnju ciganske glazbe:

Ništa me ne bole – Mila majko podigni me malko	N. o 1.
Kradem ti se u večere – Zašto plačeš jedno srce	“ 2.
Uzmi mi srce moje – Da su meni oči tvoje	“ 3.
Djaurko mila – Bogata sam, imam svega	“ 4.
Širok Dunav ravan Srem – Jesi li se naspavala	“ 5.
Moj dilbere – Ugasnule oči čarne	“ 6.

Nova imena u sovjetskoj Rusiji.

Nakon revolucije, za ovo posljednjih 10 godina, Rusija je mnogo izmjenjena, pa je shvatljivo da su mnogi odbacili stara imena svetaca, kraljeva, itd. Sad se mnoga ženska djeca, umjesto Katjuša ili Vanjuša, zovu: Buna, Revolucija, Internacionala, a muškarci mjesto Vanjka i Pjotr, - Demonstrant, Boljševik, Bunt itd. Tako, ako putujete Rusijom, može vam se lako desiti da se upoznate sa jednom lijepom plavušom, svijetlih očiju i nasmijanih, koja se zove "Buna Demonstrantovna". Slično je i sa imenima ulica. Tako su nedavno u Moskvi jednu od najglavnijih ulica prozvali "Ateistička ulica", a jedan od glavnih trgova "Špartakus Trg".

Novo Doba, 13. I 1928. br. 10, str. 8

ODOJCI NA RAŽNJU po 40 dinara kg. svaki dan u svako doba. Primaju se i vlastiti odojci i purani na pečenje na ražnju sve u Kazališnoj restauraciji.

IZNAJMLJUJE SE ZRAČNI SUHI LOKAL, za svakovrnu uporabu u Vojnovića ulica 3. (Sadašnji dućan M. Mikačića). Obratiti se vlasniku Anti Vidoviću!

IZNAJMLJUJE SE za odmah blizu Narodnog Trga tri prostorije i neuzgredno, podesne za kancelariju, stan ili magazu. Za informacije obratiti se kod K. Bujevića, Dioklecijanova obala br. 4.

Novo Doba, 24. I 1928. br. 3, str. 5

Premetačine naših ljudi u Zadru. Zadnjih dana talijanske vlasti u Zadru izvršile su premetačine kod svih Jugoslavena koji primaju bilo koju našu novinu. Kako bi bilo da i naše vlasti uzvrate istim mjerama.

AGENCIJA DRUŠTAVA

CUNARD LINE

White Star Line, Red Star Line, Kr. Holandski Lloyd
SPLIT

FRANCUSKA OBALA 2.

javlja interesentima da su odlasci društvenih parobroda slijedeći:

Za Južnu Ameriku:

s/s "Gelria" dne 10. januara iz Splita;

s/s "Orania" dne 25. januara iz Splita.

Za Sjevernu Ameriku:

s/s "Majestic" dne 2. januara iz Splita;

s/s "Homerick" dne 5. januara iz Splita;

s/s "Winifredian" dne 8. januara iz Splita;

s/s "Aquitania" dne 12. januara iz Splita.

Za Australiju i Novu Zelandiju:

Redovne mjesečne pruge.

Rezervirajte mjesta, informacije, otprema i uredjenje dokumenata izvršava se besplatno!

Novo Doba, 14. V 1928. br. 88, str. 7

◆◆◆◆ Teško stanje naših iseljenika u Australiji. JOŠ JEDAN GLAS IZ AUSTRALIJE.

Jugoslavenska Iseljenička Organizacija u Splitu primila je slijedeće pismo iz Australije, koje nam daje još jednu sliku stanja onamošnjeg našeg naroda:

S i l v a n, pokrajina Victoria, 5. ožujka, 1928.- Čitam u novinama da u Splitu postoji Iseljenička Organizacija, koja se sastoji od bivših iseljenika, sa svrhom da radi za korist našega iseljenoga naroda. Molim vas da mi pošaljete vaša pravila, da se bolje upoznam sa vašim ciljevima. Ja sam spreman da postanem vašim članom. Istodobno vas molim da se zauzmete za nas iseljenike u Australiji, koji smo od svakoga zapušteni i zaboravljeni.

Mi Jugoslaveni u Australiji isto smo kao i da nemamo domovine. Niko nas ovdje od naše države ne zastupa, osim jednog Čeha u Sydneyu, koji je čehoslovački konzul, a naš počasni konzul. On vrši neke male dužnosti, ma kao tudj čovjek i koji nije u službi Jugoslavije, niti ima ikakvih sredstava na raspolaganju.

Ovdje u Melbournu i okolici, gdje je centar Australije, nema nikoga tko bi i znao za nas. Prema podacima koje sam dobio od jednog činovnika australijanske vlade, od godine 1920. do prošlog mjeseca, uselilo se je u Australiju preko 7000 Jugoslavena. Držim da njegove brojke nisu tačne, nego da je u ovu zemlju našega naroda došlo i za par hiljada više. Pa zar ovoliki broj našega naroda, koji zaraduje i u Jugoslaviju šalje mnoge milione, ne zaslužuje da ima svoga redovnog konsula u ovoj zemlji, kao da smo mi najzadnji medju svima naraodima?

Ovdje ima Talijana koji se izdavaju za Jugoslavene, jer inače nikad ne bi dobili radnje pod njihovim imenom ali tko da protiv toga protestira?

Pred dva mjeseca otišao sam kod vlade u Melbourn radi jedne molbe. Činovnik mi reče da trebam potpis našega konsula. Ja mu sa stidom odgovorim da ga ovdje nema, a on mi na to reče: Kakova je ta vaša zemlja Jugoslavija kad ovdje nema svoga konsula, a druge ga i manje zemlje imaju? Ja sam se postidio baš kao da sam ničigov. Mogao bih navesti mnogo drugih slučajeva. Hiljade iseljenika neprestano trebaju službu konsula, ali konsula nema.

A da znate kakovih sve stvari dnevne novine donose iz Rima o našoj zemlji, ali nikoga nema da te laži pobije. Mi neuki radnici neznamo, nego se u sebi grizemo i stidimo.

Ovih dana sam dobio knjigu od parobrodarskog društva Orient Line, u kojoj se upozoruje australijanske turiste koji žele da iduće godine putuju (tri put) sa njihovim izletnim parobrodima po Sredozomnom moru, tičući mnoge gradove. Što se tiče gradova drugih država, svaki je grad u toj knjizi prikazan u slikama i opisima. A naši gradovi se samo spominju i to pod tudjim, talijanskim nazivom, kao "Ragusa" i "Curzola". Mene je ovaj naziv "Curzola" još više zabolio, jer je Korčula moj rodni otok. Videći ova tudja imena u toj knjizi, koja dolazi tisućama Britanaca u ruke, bilo mi je od srdžbe da zaplačem. Ma zar tamo nikoga nema da ove stvari ispravi?

Više sam puta mislio da o svemu napišem dopis u "Novo Doba", ali sam svaki put batalio pero, misleći kad naše vlasti tako malo rade na korist naroda u domovini, sigurno ih nije brige za nas u tudjini, pak komu ću da pišem i naše jade kazujem? A sve me je strah da niti iko od naše narodne gospode za nas ne haje niti brige vodi.

Nemoj te mi na ovakovim izrazima zamjeriti, jer da je čovjek i najveći rodoljub – a ja ljubim svoju domovinu – nemože s manje a da gorko neuzdahne na domovinu, kada vidi da ova nepokazuje nikakove ljubavi za svoje sinove u tudjini.

Zato vas, braćo, molim još jednom, da mi pošaljete vaša pravila i potanje informacije o vašoj organizaciji, kao i upute na koji bi vam način mogao od ovamo pomoći u radu za naše iseljeničtvo. I ostajem uz rodoljubni pozdrav vaš

– Ante Skokandić, P. O. Silvan, Victoria, Australija.

ZIMSKI SPORT NA ST. MORITZU.

Lijevo: poznati champion Phil Taylor u "smokingu" sklize na snijegu. – Desno: drugi champion Poge Celerina imituje kinematografskog umjetnika "Charlota"

Slika je uzeta za vrijeme sportske sedmice u Chamonixu. Dvije najbolje sklizačice: lijevo Mlle Bouvier i desno Mlle Barbey

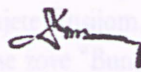
Nekoliko toaleta sa velikih utrka u Nizzi: otmjenost, gracija i chic

PROTIV HUNJAVICE
protiv nekih zaraznih bolesti

GRIPPOSAN

po dr. Besaroviću
(zašt. marka)

dezinficirajuća mast za nos.
Dobiva se u svim ljekarnama.

LONDONSKI IMENIK

koji odsjecima za provinciju i inostranstvo te poslovnim natpisima u pet jezika omogućuje trgovcima neposrednu vezu sa tvorničarima i trgovcima

u Londonu i provincijalnim gradovima, te industrijskim središtima Udružene kraljevine Irske, Evrope, Afrike, Amerike, Azije, Australije itd. Imena, adrese i druge pojedinosti razvrštene su u više od 3000 poslovnih naslova, koji uključuju i

eksporjne trgovce

s pojedinim potankostima o ukrcanoj robi i zalihama na kolonijama i inostranom tržištu.

Poslovne karte

tvrtki, koje žele proširiti svoje veze, ili preporučena pisma trgovaca, koji traže otpravništva štampaju se uz cijenu od 1 funte i 10 šilinga za svaki poslovni naslov, pod kojim se uvrštavaju. Veći su oglasi po 16 funta po stranici.

Imenik je od neprocijenive vrijednosti svakome, koji se zanima prekomorskom trgovinom, a primjerak će se poslati poštom uz 2 funte gotovog novca na narudžbu: Londonski imenik Co, Ltd., 25, Abchurch, Lane, London, E. C. 4, England.

Posao je utemeljen 1814. g.

KINO KARAMAM

subota 7. nedjelja 8

Charlo Chaplin

oduševljava publiku sa svojom najboljom komedijom u 7 činova

POTJERA ZA ZLATOM.

U ponedjeljak luksusna pustolovina

NOĆ PRED SVADBOM.

Bubikopf
ili ne ...

U svakom slučaju je potrebno glavu redovito masirati Dr. Dralle ovom Brezovom vodom sa koso. Jer kosa jako brzo pada, a pranje stvara se sapunom i kožnom masti jednu kiselu masagu, koja izaziva poru i usporuje porast kose. Osim toga nečisto je kožu glodajuće se steklene bakterije.

**Dr. Dralle-ova
Brezova voda za kosu**

očuvaće Vašu kosu od neželjenih uljeza, otinje je sjajnom, mirisavom — punom i glatkom. Prvi put ispuštanje kose anjesta srećaje

Depot za preprodavate:
ISIS D.D. Odjeljenje „GEORG DRALLE“
Zagreb — Palmotićeva ulica 66.

Šaljite pretplatu za „Jadransku Stražu“.

Zbrajanje! Računanje!

**BURROUGHS
PORTABLE**

Dolara 180.—
10 MJESEČNIH OBOROA

Besplatno i bezobvezno
predočenje

GLOGOWSKI & Co.
ZAGREB, Račkoga 7b.

99.999 999.99

NAREZAK.

Dnevno sviježi salame: Gavri-
lović, ljetna, šenkova, krakovske,
extraworst, pariška, špekova i t. d.

Dinara 40.— Kg.

Kranjske La Din 35.-- (35.--)

Hrenovke „ 2:50 par.

Srijedom i Subotom sviježe

Jestrenice Din 15-- Kg.

kod **MITROVIĆ & SINOVI - Solit.**

Zeleni trg. 3,

Telefon. 25. Krešimirova 8.

4457

**OGLAS ZARUKA I VJENČANJA U VELI-
ČINI 8×8 cm RAČUNAMO DIN 50.—**

VRIJEME.

IZVJEŠTAJ METEOROLOŠKOG OBSERVATORI- UMA NA MARJANU.

Danas, dne 10. XII. u 7 s. jutrom tlak zraka 771.4
temperatura 6.2, vjetar sjeveristočnjak 32 km na
sat. Nebo 1/4 pokr. Temperatura mora 16.0. Jučer dne
9. XII. najviša temperatura 9.6 najniža 6.6, srednja
7.5, za 1.0 niža od normalne. Najveća brzina vjetra
sjeveristočnjak 50-60 km na sa tođ 2300 do 2400
sat. Sunce sjalo 2.5 s.

Odio za inostranstvo-Foreign-Department

daje svaku uputu besplatno. Pisma adresirajte ovako: Slavska banka d. d. odio za inostranstvo, Zagreb, Jugoslavia.

Glavne izravne veze u inostranstvu

za Englesku: Bank of London & So America, Ltd i Midland Bank Ltd, London; za Francusku: Banque des Pays del Europe Centrale, Paris; za Italiju: Živnostenska Banka, Trieste; za Južnu Ameriku: Agencija Slavske Banke, d. d., (Calle San Lorenzo 1255). Rosario de Sta Fe, Argentina sve filijale kuće Jakas, Kokić, Ivancich & Cie; Banco Yugoslavo de Chile, Valpairaso i sve njezine podružnice; sve podružnice Bank of London & So. America, Ltd; Banco Mercantil, Oruro i sve njezine podružnice u Boliviji; Banco del Peru y Londres, Lima i sve njezine podružnice; za Njemačku: Deutsche Bank, Berlin; za Sjedinjene Države: Guaranty Trust Co. of N.-Y.; Chasn Natl. Bank; American Express Co., New-York City; za South Afriku: The Natl. Bank of So. Africa, Ltd. i sve njezine podružnice; za Australiju: Australien Bank of Commerce, Ltd. Sydney;

PUTNIČKI URED

COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE - Mihanovičeva ulica 4. - Zagreb.

Novo Doba, 24. VI 1928. br. 147, str. 1

Teške prilike u zapadnoj Australiji.

GLAS NAŠIH ISELJENIKA.

Iako je australijanska vlada obustavila svako izdavanje viza u Jugoslaviji za Australiju – ne navodeći razloge ni rok do kada. Iseljenička Organizacija u Splitu ipak smatra potrebnim da dade na javu slijedeće pismo, primljeno ovih dana od iseljenika g. Pava A-ća, iz Fimistona, W. Australia, da bi se prema njegovu sadržaju ravnali svi oni koji, pa i docnije ali na slijepo, misle putovati u onu zemlju u potrazi za zaradom.

Štovana upravo Jugosl. Iseljeničkog Udruženja – Vaše pismo od 9. februara primio sam na 24. marta pak na vašu želju odgovoram što držim da će biti za uputu i ravnanje onima koji imaju želju doseliti u Australiju. Ja najprvo žalim sebe i sve druge koji dodjoše amo pak onda sve koji bi mogli misliti da ne pišem istinu te se opteretiti putnim troškovima za ovu zemlju. Ovdje su prilike zarade vrlo slabe. Bez rada ima mnogo i domaćeg radništva a kamo li nas stranaca. Tko se optereti dugom za put do ovamo, teško će taj dug od ovamo povratiti. Oskudica rada vlada po svojoj Australiji i zasada nema izgleda da će se prilike poboljšati. Naprotiv, besposlica svakim danom raste, ima na desetke hiljada ljudi bez ikakova posla najviše stranaca koji su primorani da se duže za hranu, kao što i sam činim. Sreća je velika kada imaš kojeg znanca ili prijatelja, koji je ovdje dulje vremena, pak može da ti pomogne, teško mu je da se teže neda zamisliti. Već je skoro godina dana da sam došao i kroz sve to vrijeme radio sam samo četrdeset dana. Sličnih meni ima veliki broj, koji imamo samo jednu želju, da bi kakogod pašadj povratili i s mjesta se natrag u staru domovinu zaputili. Ali, kad će nam se, i hoće li nam se ta želja ispuniti? A ispuni li se, doći ćemo opet u staru bijedu koja nas je amo potjerala! Siromahu čovjeku je čisto da šene umom od brige i stradanja, jer zlo doma a zlo u svijetu, pomoći od nikuda, pak šta će i kuda će?

Radi slabih prilika domaći nas zlo vide u svojoj kući. To mi svi dobro vidimo i osjećamo, pak trpimo ne samo tjelesno nego i duševno. Nama se čini da su prema nama sebični i nepravedni, a oni kažu: Zašto se vaša zemlja ne brine da vam dade rada i življenja, zašto dolazite otimati nam rad u našoj kući? Iako mi, kada radimo, u zanosu i snazi dajemo tri puta više nego li primamo u plaći opet oni imaju pravo kazati svakome neka se njegova rodna zemlja za nj brine. A tko se u našoj zemlji brine da omogući sirotinji življenje kod kuće? I tako se brine kako je nama u svijetu i da nebi bili ovako napušteni sami sebi i zlo vidjeni? Mi u ovoj zemlji niti imamo svoga konsula, kako ga imaju sve druge zemlje. Ti konsuli, kada treba, posreduju u korist svojih zemljaka pak time štite i ugled zemlje kojoj iseljenici pripadaju. A mi nemamo nikoga, mi smo baš ničigovi, pak se s nama i postupa kao sa narodom za kojega ni njegova vlastita zemlja ne mari.

Ovdje naš narod nema ni svojih organizacija, kao na primjer u sjevernoj i južnoj Americi, u koje se radnici okupljaju u svrhu samopomoći. Radnici su naši neuki, ubija ih siromaštvo, neprestano treba da se kreću od jednog mjesta do drugog tražeći rada, a poštene inteligencije nema da ih organizira i predvodi. Da imamo par dobrih konsula mogli bi nas oni upućivati i podučavati na polju organiziranja u svrhu međjusobnog pomaganja. Ali konsula nema, jer niko za naše nevolje i stradanje ne haje.

Dajte, molim vas, ovo pismo u javnost. Znam da će moj glas ostati kao glas vapijućega kod naše vlade i naših političara, ali eto, eda li bi moje opomene bar odvratile one siromašne naše ljude koji misle amo doći, pak da ne upadnu u nevolju u kojoj se mi ostali ovdje nalazimo.

- Vaš P. A-ć.

Novo Doba, 25. XI 1928. br.300, str. 4

Stanje naših iseljenika u Australiji.

SLABA ZARADA – POTREBA KONSULATA.

Primamo od Iseljeničke Organizacije u Splitu:

Iseljenik J o s i p V u j i č i ć Ivanov piše ovoj Organizaciji iz Perth-a, West Australija: Obraćam se vašem društvu da uznastoji kod vlade u Beogradu da se postavi jugoslavenski konsulat u West Australiji. U ovom dijelu Australije ima veliki broj našeg naroda koji se nalazi u najtežim prilikama. Prilažem vam ovdje isječak iz mjesnog lista "The News" od 5. septembra u kome ćete vidjeti kakova se hajka vodi protiv jugoslavenskih radnika. Organizovani australski radnici održali su veliki zbor u Fremantle-u, da protestuju što se daje radnja strancima. Radnički vođa, J. W. Burgess, je na tom zboru kazao: "Na radnjama za uredjenje igrališta Golf Cluba uposlilo se 20 Jugoslavena, koji niti govore niti razumiju engleski jezik. Pored toga što se strancima ne smije davati prednost dok se australski građani vucare od mjesta do mjesta u potrazi za radom, dozvolilo se ovim Jugoslavenima da se utabore u blizini stanova bez ikakove pažnje na zdravstvene obzire".

Jadni naši ljudi žive pod čadorima dok rade i, razumije se, da nemaju sredstava, a mnogi i neznaju, da udese svoj život tako, da se ne zamjere kulturnom domaćem svijetu. Nego glavni uzrok hajke na naše ljude je taj, što vlada besposlica i među domaćim radništvom. Medjutim i mi smo ljudi, i mi moramo živjeti, a nikoga nema da nas uzme u obranu i opravda naše očajno stanje. Ako nas se pustilo u zemlju, zar da krademo da preživimo, ili da prosto crkavamo? Za zimskih 5-6 mjeseci naredjuje se da se ne smije dati rada nikome tko nije australski građanin, i to u šumama gdje, takorekuć, naš čovjek jedino može do rada doći. Po gradovima ne dadu strancu ni da se k radnji približi. Razni inspektori idu od mjesta do mjesta, dižu strani narod sa rabote i kažu - nemamo mi rada za strance. Useljenici iz drugih zemalja bore se svim silama protiv ovakova postupka, obraćaju svojim konsulatima koji posreduju i u zaštiti ih uzimlju. Mi Jugoslaveni nemamo kome. Oni iz Sydneya, što kažu da predstavljaju našu državu, nema ih čuti ni vidjeti kad je od njih potreba. U Jugoslaviju pišu da se oni zauzimlju za narod a to nije istina. Sve što ovi "predstavnici" znaju jest, da kao lihvari i gulikože uzmu novac od naroda – tako oni u Sydney kao i ovi u Fremantle. Ovdje bi se htjeo redoviti konsul i čovjek koji bi ne samo štitio iseljenike, nego koji bi i znao okupljati narod i poticati ga da se organizira u svrhu samopomoći. Jer teško ti ga iseljenicima u svakoj zemlji koji nemaju svojih organizacija da se međusobno pomažu. A mi smo neuki, sami neznamo i nemožemo, a poštene inteligencije nema da nas uputi i vodi. – Na hiljade našeg naroda gine i strada bez rada po šumama. Ljudi sami sebe ubijaju od očaja radi propasti svoje i svoje obitelji kod kuće. Djeca kod kuće umiru od gladi, a mi ovdje rada nemamo da im pomognemo. Evo Vam ovdje drugi isječak iz engleskog lista, u kome ćete vidjeti kako se je neki Pasko Golub ubio kad je primio od žene pismo da im bacaju imanje na dražbu za dug, a ona sa petero djece da ostaje bez zaklona i komadića kruha. To su stvari da čovjeku doista ne ostaje nego smrt da ga groznih muka oslobodi. Imao bih još da vam pišem, ali koja hvajda? Niti je tko mario za nas dok smo bili bez kruha u domovini, niti tko mari kako nam je amo.

- Iseljenik A n t e M a r i n a S k o k a n d i ć, rodom iz Žrnova na otoku Korčuli, piše Iseljeničkoj Organizaciji iz mjesta Silvan, pokrajina Victoria u Australiji. On je bio sretan što je u Australiju otišao sa znanjem zidarskog zanata, pak se uposlio na betonsku radnju. Otišao je u aprilu 1926., sa parobrod. Društvom Orient Line. Sa društvom se samo može pohvaliti, jer su njegovi parobrodi čisti i brzi, a na njima postupak sa iseljenicima najpohvalniji. Kroz dvije godine što je u Australiji, bio je bez rada samo dva mjeseca. Plaća mu je 9 lira i 10 šilinga svako 15 dana. U njegovom boravištu nema nego samo 4 naša čovjeka. Ali, kaže ako je njemu prilično dobro nije tako ogromnoj većini naših iseljenika u Australiji. Ljudi su mahom bez ikakova zanata, a u zemlji ima na desetke hiljada domaćeg radništva bez posla. Uklopio je u pismo nekoliko isječaka iz australskih novina, gdje je riječ o sabiranju milodara za pomoć nezaposlenu radništvu. Ustanovljuju se pučke kuhinje gdje se siromašnom narodu dijele obroci. G. Skokandić je otišao u svijet ne samo sa zanatom nego i sa priličnom izobrazbom, pak mu se je lakše snaći nego li posve neukima. Ističe svoju narodnu jugoslavensku svijest, pak među ostalim piše:

Želja je omladinaca u Australiji, a i ljuta potreba naroda, da se u Australiji imenuje generalni konsul. Molimo Jugoslavensku Maticu, koja se brine za braću u tudjini, da se postara, da se kao dosada ne zapušta naš narod u tudjini.

Ovo su sve vrijedni sinovi svoje zemlje, ali kao grana od stabla osječena. Koliko je samo među nama jugoslavenskih dobrovoljaca, koji su se borili na solunskom frontu za Jugoslaviju, a danas ih bijeda goni po ovoj zemlji, a domovina za koju su se borili ne daje im nikakove zaštite. U slučaju da ih domovina opet ustreba, hoće li se oni, uz ovakav nemar, njezinom pozivu odazvati svim srcem kao prije? Naši političari, koji se ne brinu kako će narod živjeti, ubijaju u siromašnom narodu svaku ljubav za domovinu. U ovoj zemlji ima dosta naših ljudi koji pravedni čame po tamnicama: ima ih zdrava uma a zatvorenih u ludincama; naši neprijatelji su preko Jadrana i ovdje nam pakostuju, ozloglasuju nas kao buntovnike i komuniste. Tko da se za nas zauzme, da nas zaštiti? Nema nikoga.

Molimo vas, svjetujte sve naše ljude kod polaska, da čim stignu u Australiju i dodju do zarade da odmah stupaju u radničke organizacije. Ovdje je sve radništvo organizovano u svojim radničkim unijama. Neorganizovanog radnika sve domaće radništvo mrzi i progoni. Naš seljački narod koji amo dolazi i ne zna što su to radničke organizacije, pak iz neznanja ostaje van njih, i tako biva napadan od radničkih listova i organizacija, što uvelike škodi našem iseljentištvu na džepu i ugledu. Što se rada tiče ovdje je stanje posve kritično. Na hiljade domaćeg radništva je bez posla. Za strance je stanje upravo strašno. Objavite sve ovo u tamošnjim novinama i kažite svakome da dobro promisli prije nego li se odluči da amo dodje. – Za vašu organizaciju prilažem ovdje 10 šilinga, jer vidim da se hvalevrijedno zauzimljete za iseljenike. Ja sam pretplaćen na više domovinskih listova i sve pratim. Član sam Jugosl. Maticе, Jadranske Straže i Orjune. Primam "Novo Doba", "Jadransku Stražu" "Svijet" i beogradsku "Politiku".

- Ova iseljenička pisma zavrijedjuju svaku pažnju domovinske javnosti, jer daju živu sliku života naših stradalnika u dalekom i istovremeno pokazuju nadležnim vlastima na iseljeničke potrebe kojima je država dužna udovoljiti.

Novo Doba, 24. I 1929. br. 24, str. 3

Odjek iz dalekih kolonija

Jugoslaveni Australije pozdravljaju Kralja Aleksandra.

U broju od subote otisnuli smo brzojavku ovoga sadržaja:

South Johnston – Queensland – Kralju Aleksandru – Beograd. – Vašem Veličanstvu srdačno čestitamo na energičnome istupu kod spasavanja jugoslavenske misli i načela blagopokojnog Kralja Petra Oslobođitelja.- Jugoslaveni Australije.

Ovu brzojavku mi nismo prenijeli iz koje druge novine, niti nam je bila priopćena od kojeg informacionog bureaa nego je od potpisaa direktno bila poslana iz South Johnstona u Australiji na uredništvo "Novo Doba" istodobno kada je bila upućena i Dvorskoj kancelariji u Beogradu. Ovo direktno priopćenje našem listu kao javnom glasilu narodne misli ima osobito značenje, na koje ćemo se danas sa par redaka osvrnuti.

Vrlo je požaliti da mi još nemamo točne statistike o našoj emigraciji, ali po općem mnijenju računa se, da je brojka naših iseljenika dosegla približno oko 1 milijona osoba, to će reći jednu dvanaestinu čitava pučanstva Jugoslavije. Tri velike skupine sastavljaju našu domovinu: njezini sinovi u državi, pa oni van granice, u kolonijama, i oni u robovanju pod tudjinskim jarmom. Sve tri ove čestice jesu komponenta misli i osjećaja jedne harmonične cjeline, koju nazivljemo Domovinom.

Nemile trzavice, kroz koje je prošla naša mlada država prvoga desetgodišta svog postanka, neugodno su djelovale u svim djelovima i skupinama naše domovine, pa je lako shvatljivo, što je Kraljev istup sa proglašom 6. januara o. g. pobudio snažan i ugodan dojam kod naših i najudaljenijih kolonija, te da su odmah u prvi čas dali oduška svomu srcu i uputili onako izrazitu brzojavku do Kraljeva prijestolja, jer su Jugoslaveni u tim kolonijama uvjereni, da će tim trzavicama napokon doći kraj. Nije bez značenja i to, što je brzojavka upućena i našem listu, jer se time htjede iskazati i kroz javne novine, osobito one, koje su najbliže širokom jugoslavenskom shvaćanju naših rodoljubnih iseljenika, koliko je radosti i nade u njihovu srcu pobudjeno sa ovim državnim preokretom.

Jugoslovenska emigracija u Americi, Australiji i Zelandiji bila je svedj na diku svojoj domovini. Da ne govorimo o njezinim tekovinama na inustrijskom i u opće privrednom polju, koje u ekonomskom svijetu predstavljaju velike vrijednosti, ona ima i jednu drugu veliku vrlinu kojom se može podičiti, a to je probudjena narodna svijest, kojoj se vrijednost ne da procijeniti. Poznato nam je iz nedavne prošlosti, što je za vrijeme svjetskog rata (1914-1918) učinila naša emigracija u Americi i Australiji za svoju domovinu. Svi oni zborovi, fondovi, dobrovoljačke čete, polaganje novca, izlaganje života na solunskom frontu – dokaz su velike duševne moći našega naroda, koja se moć u velike cijeni kod naprednijih naroda anglosaksonske i špansko-romanske rase u stranom svijetu. Za to na prigovore Italije Wilsonu godine 1917., zašto se toliko zauzimalje za Jugoslavene, on je veoma zgodno ovo odgovorio: “Ja nikad nisam vidio jedan narod, koji se sa takovim požrtvovanjem bori za slobodu i jedinstvo kao Jugoslovene, s toga ih priznajem”.

Poslije svih razočaranja, što smo ih u mnogočem doživili kroz prvi decenij u novoj državi, ljubav prama Domovini nije nimalo malaksala u srcu naših iseljenika, koji brižnim okom i toplim srcem prate sve što se u “starom kraju” zbiva, koji u svakoj prigodi prilažu svoje milodare našim rodoljubnim ustanovama na Jadranu, kao što su Jadranska Straža i Jugoslavenska Matica u Splitu. Najbolje svjedodžbe njihove iskrene domovinske ljubavi, jest i brzojavka čestitka, koju smo gore naveli.

U tom kraju. Queenslandu, položenu na sjevero istočnoj strani Australije, nahodi se nekoliko stotina naših iseljenika, većim dijelom iz dalmatinskog primorja, hrvatskog imena i plemena: Kovačići, Bilići, Stankovići, Pecotići, Ercegi, Urlići, Jelavići, Striko, Ravlići, Sumići, Juginovići, Banovići, Katići, Despoti, Vulete, i drugi, a osobito se ističe svojim rodoljubljem dični starina Mate Drvenica iz općine Stona, koji je tamo od mnogo godina nastanjen.

Treba se prenijeti mišlju preko dubokih i širokih oceana u taj daleki kraj Australije, udaljen od mora, od saobraćaja i zadružnoga života, gdje živi naš iseljenik, zaturen u samoću guste prašume, zaposlen u sječbi stabala ili šećerne trstike, gdje ne čuje majčina jezika, niti vidi domaćeg narodnog običaja, gdje bi se drugomu čovjeku skamenio mozak i očamilo srce, a naš jugoslovenski iseljenik ni tu ne zaboravlja svoje domovine, u njezinoj žalosti s njom se žaluje, a u radostnom času s njom se raduje, i kao što je u ovom slučaju, ne čeka vremena, nežali troška novca krvavo zaradjena, već iz tih neizmernih daljina šalje brzojavnu čestitku svom Kralju i svom narodu kroz novine, samo da dade oduška punoći neodoljivog osjećaja domovinske ljubavi.

Ova je pojava veoma značajna i utješljiva za sve one, koji nisu izgubili vjeru u zdrave kriterije našega naroda prama novoj državi, a veoma usvijestne je za one zlovidne mračne političare mešetare, koji su gotovo spravljali opijelo nad budućim grobom Jugoslavije.

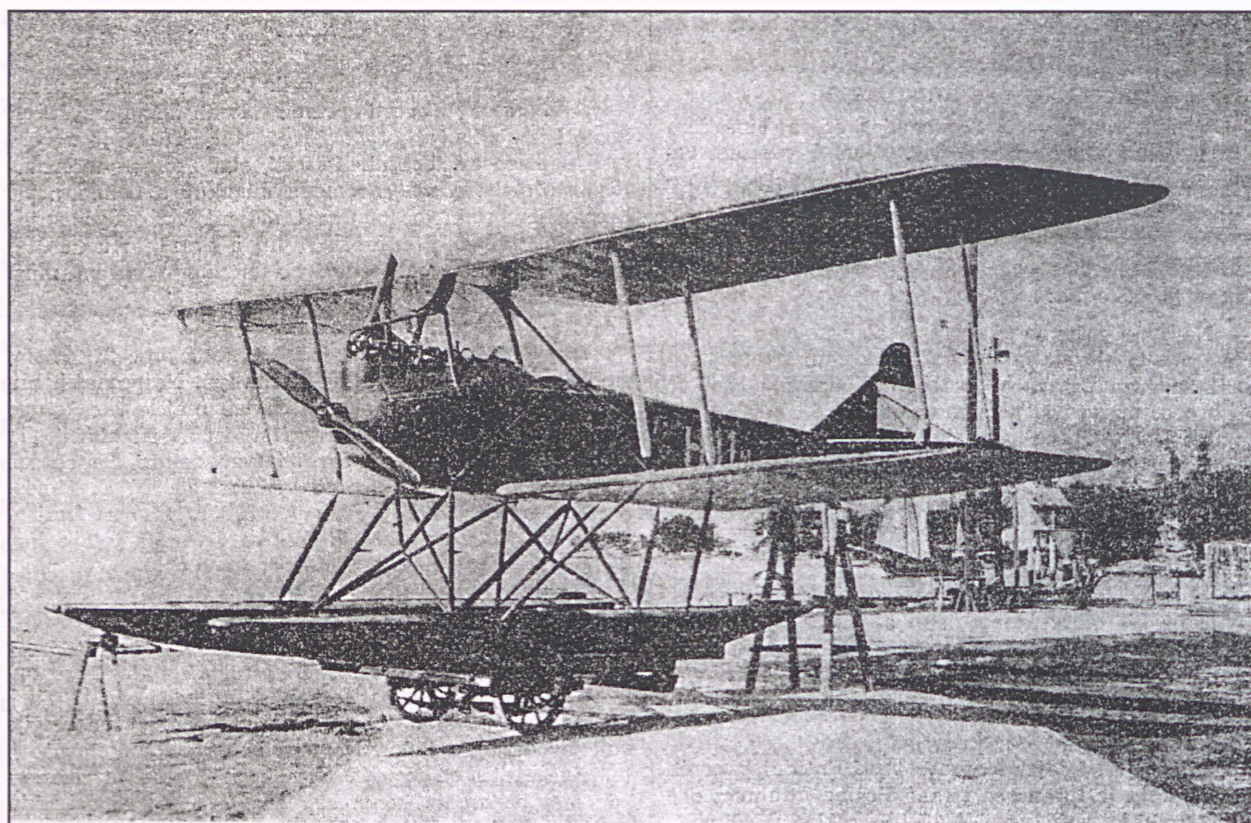
Treba priznati da po nekim našim kolonijama, uslijed raznih stranih upliva, ima i hrdjavih momenata. Mnoge je od njih zahvatio destruktivni duh poratnih vremena ali srčika naše emigracije ostajala je uvijek visoko rodoljubna i na svom pravom mjestu.

I za to nedvojbeno je da će novo stanje u našoj državi, ako ono doista pokaže plodove koji se općenito očekuju i ako opravda nade koje se u nj polažu, izazva iskreno radovanje i po svim drugim kolonijama, gdje žive naš narod. Naročito će izazvati veselje kod onih koji kane opet jednog dana u svoj “stari kraj”, gdje žele naći u ljubavi i slozi ujedinjenu ravnopravnu braću Srbe, Hrvate i Slovence. Poslije toliko godina poraznih partijskih borba, u kojima su jači izrabljivali slabije, da se nadjemo svi jednaki pred pravdom i pred zakonom, a za opće dobro cijeloga naroda.

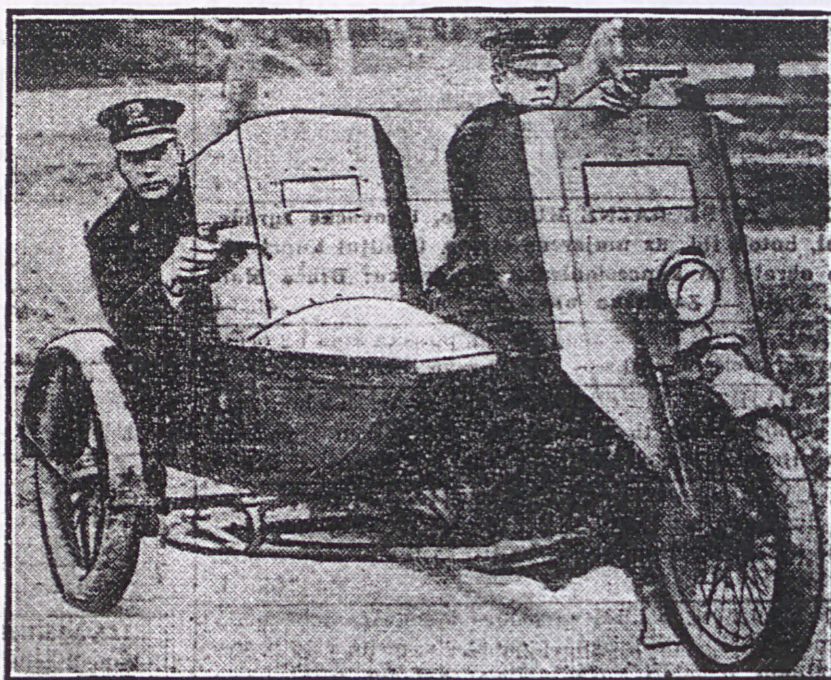
— — — — —
Novo Doba, 24. IV 1929. br. 108, str. 7

Zmija u zrakoplovu.

Kako se iz Brisbanea, u Australiji javlja, neki putnik je u avionu, čim se ovaj digao u vis, opazio zmiju otrovnicu zvanu naočarka. Pokušao je da je ubije, ali nije uspio, a zmiju je još više razdražio. Popeo se zatim na sjedalo i pokušao da je prignječi nogama, ali bez koristi. U užasnom strahu otvorio je vrata kabine i popeo se na krila avijona, gdje ga je pilot odmah primjetio, jer je aparat počeo da gubi ravnotežu. Zaslugom pilota koji je bio priseban, do katastrofe nije došlo. Pilot se oprezno spustio na zemlju i nesretnika je konačno oslobodio iz strašnog položaja.

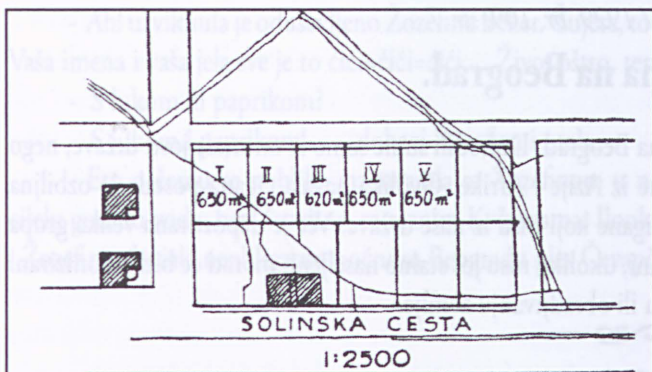

NAŠ HIDROAVION TIPA »RUMPLER« U DIVULJAMA KOD TROGIRA.

BORBE PROTIV ZLOČINACA U CHICAGU.

Da suzbije zločince i krijumčare, policija u Chicagu ima naredjenje da hapsi svakoga koji joj je sumnjiv. Naša slika prikazuje blindiran auto kojim policija lovi opasne zlikovce.

Na prodaju br. III, IV, i V. te sjev. dio I. i II. Regulacija odobrena. Obratiti se Solinska cesta, kuća Jurić II. kat. 7861.

Čarape za dame, gospodu i djecu u bogatom izboru, uz vrlo niske cijene.

M. MLADINA

SPLIT

Narodni trg. 16.

ORMARIZI ZA LED izolirani plutom za kaćanstvo, gostione, restavracije, pensione, delikatese i mesare izrađuje tvornica „**VEHA**“ Ljubljana društvo s.o.j. Gospodstva C.B.R. &

Za hladno vrijeme

Muška majica iz perl-trikota, veoma dobar materijal žutkaste boje, sve poželjne veličine, komad

Din 40'—

Poluvunena maja za manjeg muškarca

Din 55'—

za srednjeg

Din 65'—

za visokog

Din 75'—

Sve vrste u zajamčenoj kvaliteti.

Muške dugačke gaće iz linog i vrlo trajnog perltrikoa sve velične komad

Din 45'—

Muške gaće poluvunene manje

Din 60'—

srednje Din 65'— velike Din 72'—

Poštanske naručbe obavljamo poštomretno. — Naručbe preko Din 250'— šaljemo franko. — Jamčimo za dobru robu. Dajmo zamjenu ili vraćamo novac.

Kastner & Ober
Zagreb.

u **KINO EDEN**. Sutra **UFA**: vodeća marka

Kriomčarka s Korčule!

ENRICO BENFER - JENNY JUČO.

Novo Doba, 25. IV 1929. br. 109, str. 7

Navala cigana na Beograd.

U posljednje vrijeme nastala je čitava navala cigana na Beograd. Dohodili su ne samo iz unutrašnjosti države, nego i sa svih strana inostranstva. Dovukle su se čitave skupine iz Azije i Afrike. Ovolika navala cigana postala je ozbiljna opasnost za Beograd i policija je odlučila da protjera sve cigane koji nisu iz naše države. Već je deportirana velika grupa afričkih cigana, a za njima će slijediti i drugi. A domaći cigani, ukoliko nisu još stalno naseljeni, morati će biti kolonizirani na određena mjesta, gdje će se svaki posvetiti svom zanatu ili obradivanju zemlje.

Novo Doba, 5. VI 1929. br. 141, str. 7

Iz života i svijeta

Jedna vesela noć crnačke plesačice uz papriku, luk i čevapčice

NEKAD BILO SAD SE SPOMINJALO – ZABAVA BEOGRADSKIH NOVINARA SA JOZEFINOM –
OBEĆALA IM PLES ČEVAPČICA...

Gospodjica Žozefina Baeker ostavila je Jugoslaviju sa skoro jednim milionom, kako upućeni tvrde u svom bezdanom džepu, i nestala je u oblaku prašine koju je, u Zagrebu naročito, bila uzvitala. To je bilo i prošlo, i sad ni traga ni spomena o njoj, nigdje osim u nekim moralističkim novinama... Veseli beogradjani se tek po neku večer sjete nje, pri ponoćnoj mezi. Sjete se njenih plesova (tako ona zove svoje spontane kretnje) i obećanog "Ples Čevapčica". Zašto baš čevapčica a ne ražnjića, to valjda nije znala ni njena crnačka duhovitost. Svakako, ples čevapčica palio bi u Beogradu, kao i sve što je uz čevap.

Dakako, najveći njeni prijatelji u Beogradu, bili su naši veseli kolege. Ona živi s njima i, ako kažemo neće se bar ona srditi, od njihove reklame. Oni su je opisali svestrano, da rasonode sebe i publiku. Zabavniji su, dakako, za njih, bili intervjui sa Žozefinom crnom plesačicom bez Salominih velova, nego sa mnogim političkim ličnostima, naročito kad su ih ono, morali juriti po slavnoj kaldrmi beogradskoj u sparnim ljetnim podnevima.

Sjedeći u svojoj loži – opisivaše je jedan naš beogradski kolega – ispijala je šampanjac s prijateljima.

- Ne pijem nikakvo drugo piće, govoraše im ona, jer od vina se gojim a od šampanjca ne, pa zato jedino i pijem šampanjac, objašnjavaše im crna Žozefina svoje pojmove o zdravlju.

Bila je prošla ponoć, nastavlja beogradski novinar.- Publika je sa nestrpljenjem očekivala da Žozefina počne da igra. I kada je, na posljertku ustala i izašla iz svoje lože, bila je pozdravljena burnim aplauzom. Žaz je počeo da svira čarlston, specijalitet Žozefine. Pošto je napravila nekoliko temperamentnih skokova, Žozefina je odjednom stala i, sa izrazom zaprepašćenja, počela je da gleda po prisutnima. Bilo je odmah svima jasno, da to počinje "lov na čele". Uz urnebesane smjeh sviju prisutnih, Žozefina je počela prilaziti jednom po jednom od onih, čija se glava sijala kao mjesec. Sa čudjenjem i sažaljenjem posmatrala je njihova blješteća tjemena i pokušavala je da ih pokrije sa ono još nekoliko zaostalih pramenova kose.

Htjeli su da čuju njenu pjesmu. Žozefina se izgovarala umorom, ali, na posljertku pristala je da otpjeva samo jednu pjesmu. Aplauzu i klicanju nije bilo kraja, ali Žozefina se izvinjavala umorom od igranja i više nije pjevala.

JEDAN LIJEPI TROFEJ

Jedan od novinara pitao je Žozefinu:

- Volite li čevapčice?

- O, da, mnogo. Jedem ih svakog dana!

- Onda, vi bi mogli da komponujete jednu specijalnu vašu igru pod imenom "Ples Čevapčica".

- Ah! uzvikknula je oduševljeno Žozefina Beker. Čujete, to je sjajna ideja!... To je originalna ideja!... Hoću vjerujte!... Vaša imena i vaša jela sve je to čići=čići=čići... Živo, oštro, temperamentno... Takav će Vam biti i Ples čevapčića...

- S lukom ili paprikom?

- S lukom i paprikom!... - dobaci Žozefina i otrča.

- Eto o čemu se publika razgovarala sa Žozefinom u noćnom Beogradu. Razgovori uostalom koji se tamo kroz cijelu godinu vode, bez Žozefine, sa raznim Koštanama, Ilonkama i Majusama Semjonovnim... Neobligatno, kao što je i Žozefina obećala neobligatno noćnom Beogradu ples Čevapčića, s lukom i paprikom.

— ∞ —
Novo Doba, 28. VIII 1929. br. 211, str. 7

Bilanca moderne žene.

Jedan engleski pisac izradio je nedavno interesantnu bilancu moderne žene. Ta bilanca glasi:

D o b i t a k:

Izborno Pravo.

Izjednačenje u zvanjima.

Neovisnost.

G u b i t a k:

Ljepota.

Nježnost.

Dobro odijevanje.

Čovjek može, - kaže ovaj pisac - bez sumnje u mnogim slučajevima imati pravo, ali da i ova bilanca ima pravo, trebale bi da to priznaju i žene.

Novo Doba, 19. X 1929. br. 258, str. 10

Iseljeničke vijesti

Iz Australije: Engleski konzuli javljaju, da Landing Permits izdati Jugoslavenskim podanicima u međuvremenu od 1. VII. do 31. VII. 1928. god., se produžuju i važe do kraja ove godine, jedino što svaki iseljenik mora pri dolasku da plati taksu od 5 šilinga za ovo produženje.

Naš Iseljenički Odsjek ovom prilikom također izvještava, da je Vlada u Australiji riješila, da djecu ispod 3 godine starosti ne računa u kvotni broj.

Novo Doba, 2. X 1929. br. 269, str. 2

Odjek iseljeničke konferencije na iseljenike u West Australiji

List "The West Australian", koji izlazi u Perthu, West Australia, donosi u svom broju od 19. septembra ove godine, vijest pod naslovom "Jugoslaveni u državi - četrdeset posto nezaposleni", slijedećeg sadržaja:

"Gosp. Juraj Stella iz Midland Junction javlja nam je od jugoslavenskog konsula u Sydney-u, g. R. N. Nawby-a, primio prepis saopćenja od strane jugoslavenskog poslanstva u Londonu koje glasi: "Poslanstvo moli da objavite slijedeći telegram Ministarstva socijalne politike: Sa iseljeničke konferencije kojoj prisustvuju sve iseljeničke i socijalne

organizacije zemlje, sazvane da raspravi sredstva za zaštitu iseljenika, umoljeni ste da saopćite svim organizacijama i iseljenicima naš bratski pozdrav i želje za tješnjom saradnjom, a za dobrobit iseljenika i domovine. Potpisan, Drinković, Ministar socijalne politike.”

Gosp. Stella reče da je on odgovorio, da je ovaj pozdrav bio sa radošću primljen u Zapadnoj Australiji. U ovoj pokrajini ima 7000 Jugoslavena – više nego li u svim drugim pokrajinama. Četrdeset posto od njih nalaze se od dulje vremena nezaposleni, pa im je utjeha i ohrabrenje kada vide da vlada i narod u Jugoslaviji vode brigu za svoje sunarodnjake u prekomorskim zemljama. Vijest primljena od Poslanstva podiči će duh ovdješnjih Jugoslavena, jer sada znaju da, ma koliko izgledi bili crni, opet mogu da računaju na pomoć od strane svoje domovine. Gosp. Stella kaže da će Jugoslaveni i unapred biti, kao i dosada, lojalni i zakonu podložni građani ove države. Na koncu je nadodao, gledom na velik broj Jugoslavena koji ovdje borave, treba požaliti što ovdje nema Jugoslavenskog konsula koji bi ih službeno zastupao.”

Iz ove vijesti u australskom listu jasno se vidi, kako prava briga domovine za svoje iseljenike nailazi kod njih na gotov i dobar učinak. Jedini pravi način da se u iseljeništvu uzdrži i učvrsti ljubav i vijernost prema domovini jeste: briga domovine za njihovo dobro. Fil.

Novo Doba, 2. IV 1930. br. 77, str. 3

Fažizam i pomorski problemi

REGRUTACIJA FAŠISTA – 200.000 NOVIH FAŠISTA – VELIKE POMORSKE SVEČANOSTI

L. RIM, 2. Rimski pressburo javlja, da je veliko fašističko vijeće usvojilo program svečanosti i način izvodjenja četvrte regrutacije fašista. Ministar za vaspitanje izjavio je, da će ovogodišnji kontigenat iznositi preko 90.000 avangardista i preko 100.000 ballila, dok je 1927. g. bilo svega 47.000 avangardista i 60.000 ballila. Veliko fašističko vijeće odredilo je, da se regrutovanje fašista poprati velikim pomorskim svečanostima, kako bi se pažnja omladine skrenula na pomorske probleme i pomorski život. Svečanost će biti naročito velika u gradovima, u kojima će se izvršiti spuštanje u more krstarica “Fiume” i “Zara” i dvaju izvidjačkih brodova.

Pošto je uputio pozdrav novim generacijama, koje skupljaju pod liktorsku zastavu, i koje obezbjeđuju vječnost režima, veliko fašističko vijeće prešlo je na diskusiju o sindikalnim i korporativnim organizacijama. Ministar korporacija podnio je opširan izvještaj o radu na usavršenju uredjenja ministarstva, u cilju da se osposobi da bude direktan organ talijanske privrede i socijalne politike. (A).

Novo Doba, 4. VI 1930. br. 128, str. 1

Srušio se iseljenički dom u Genovi

PREKO 40 MRTVIH I VELIKI BROJ RANJENIH – PAROBRODARSKA DRUŠTVA SMJEŠTALA SU ISELJENIKE U STARU TROŠNU ZGRADU

L. MILAN, 4. U Genovi se jučer srušio iseljenički dom. To je bila velika zgrada na pet spratova, u kojoj su stanovali emigranti III. razreda radi liječničkog pregleda i drugih formalnosti, čekajući odlazak u prekoceanske zemlje. Ima nekoliko mrtvih.

Oko 250 lica raznih narodnosti nalazilo se je u zgradi iseljeničkog doma. Pred večer najednom se srušilo pola tavana nad spavaćom sobom u trećem spratu. Materijal je zatrpao ljude koji su se u tom dijelu zgrade nalazili, a ostali su u divljoj panici počeli da bježe. Odmah su došli vatrogasci, mornari i lučka policija i počeli da spašavaju žrtve. Nadjeno je 12 teže ranjenih, koji su odmah bili prevezeni u bolnicu. Vatrogasci su pokušali da drugi dio tavana obore, pošto je prijetila opasnost da svakog časa sam padne. Dok su to radili, zidovi su se odjedamput zaljuljali i čitava se kuća srušila do temelja. Tada je tek nastala prava katastrofa. U iseljeničkom domu bili su većinom iseljenici Poljaci, Mađžari, Arapi i Irci.

O katastrofi bile su odmah obavještene vlasti, te su došli jaki odredi vatrogasaca i vojske, koji su odmah pristupili spašavanju žrtava ispod ruševina. Na raznim mjestima zgrade ispod ruševina izvadjen je veći broj teško ranjenih, tako isto i nekoliko mrtvih. Za 40 lica još se ne zna ništa, jer su ostali zatrpani u unutrašnjem dijelu zgrade, ali se misli da su svi mrtvi.

Krivica pada zbog ove teške katastrofe na nekoliko parobrodarskih društava, koja su se služila starom kućom i samo je krpili, umjesto da iseljenike smještavaju u solidne zgrade ili da ovu trulu zgradu iz temelja poprave.

Vlasti su odmah povele istragu da utvrde kako je došlo do katastrofe.

“PUČKA PROSVJETA” izlazi početkom svakoga mjeseca .- Pretplata godišnja u Jugoslaviji: Din. 50, za đake i seljake Din. 40.- U Inozemstvu stoji Din. 100 za zemlje u Evropi .- U kolonijama: Sjeverna Amerika dolara 2, Južna Amerika argent. pesosa 5, Zelandija i Australija šilinga 10.- Slati u gotovu, papiru, čekom ili preko Poštanske Štedionice u Beogradu. Plativo i utuživo u Splitu. Rukopisi se ne vraćaju.

1. VIII 1930. god. br. 8

Poruke i odgovori

J. Brusić - Midgenoo (Australia) .- Od vašeg g. brata Antona iz Aleksandrova primili smo Din. 120. i uračunali na podmiru Vaše pretplate. Šaljemo Vam omotak knjiga i novina da razdijelite među našim ljudima, neka se sjetе svojeg doma i slatkog materinskog jezika. – Živjeli!

Novo Doba, 19. IX 1930. br. 218, str. 3

Naši u Australiji

JUGOSLOVENSKO PJEVAČKO DRUŠTVO “JADRAN” OSNOVANO U SOUTH JOHNSTONU.

South Johnstone, 30. VI.

Daleko od doma, rastrkani po pustim stepama, nehladovitim šumama, po ravnicama te plantažama slatkorne trske pregnuti, znojеći se na vrućim tracima tropskog australijskog sunca, trpeći, da iz tudje zemlje izvučemo nešto novaca, pa se onda vratimo u krilo svojih u domovini, osjećali smo vazda neizmјerno želju za nečim prijatnim, toplim, što bi nam barem u maloj mjeri nadomјešćalo sve ono, što smo ostavili za sobom preko oceana. Ali tudja zemlja, tudji svijet nije nas primio sa ljubavlju ili bar gostoprимstvom, nego je svaki pojedinac morao popiti čašu velikih razočarenja, patnje a i poniženja. Okrepe i bodrenja bilo je malo ili ništa, pa tako je već mnogi krenuo sa pravog puta i izgubio se u tudjem moru i domovina će ga teško ili nikako više vidjeti. Sami, svaki prepušten sebi i svojim mislima, bez iskrenog prijatelja, bez svojih društava, bez svojih domova pa čak i bez svoga konsula. Ko će dati okrepe klonulome, ko će uputiti zalutaloga, ko će nas zastupati pred ovamošnjim svjetom i vlastima, ko će se pobrinuti za nepravdu učinјenu pojedincu, ko će opskrbiti onesrećene, sjetiti se udovica i nevine sirotinje? Nekakvom resignacijom borili smo se za opstanak, za kruh. Divila se je tudjina snagi naših sinova, njihovim krepkim mišicama, njihovoj spretnosti i ustrajnosti – ali nas je slabo upoznala. Mnogo, da premnogo njih ne može razumјeti, da Jugosloven nije Talijan, Australijan, ili ko drugi.

I tako smo se borili napred, ali se na koncu došlo do spoznaje: “Pomozi si sam, pa će ti i Bog pomoći”. Ako se sami ne izbavimo iz tog stanja, neće nas drugi niko. Počeli smo misliti na organizaciju, ali kakvu i kako ćemo je osnovati?

Istina, ima priličan broj naših ljudi ovdje naokolo, ali su raštrkani. To su ljudi sa svih strana naše države, različitih nazora, raznih mišljenja, raznih ciljeva. Ali ideja ipak nije zaspala. Glas o sastanku nas Jugoslovena sa namjerom, da se kako bilo organiziramo, pa da zajedno istupamo pred ovamošnjim svijetom, zajedno da se borimo za naša prava, prodro je u najodjaljenije kuće, črgice, na farme i u šume.

Dne 8. lipnja se je vidjelo, da je skoro svaki Jugosloven (sa malim iznimkama) imao istu vruću želju za zajedničkim radom Jugoslovena u tudjini. Sastali smo se u kući g. Drvenice, neki prevalivši put od osamnajest milja, drugi ostavši svoje boravište dvanajst milja daleko, tako treći, četvrti, i t.d. Sladko=tužno zapjevale su gusle o našim narodnim junacima, veselo je zaorila naša pjesma, razvedrila su se lica, razveselila srca. I tako nas je naša pjesma združila, okupila nas je u jedno kolo gdje se sjećamo našeg doma, i svega miloga i dragoga. Osnovali smo dakle "Pjevačko društvo". Svi skladni, bez razlike sa kojega djela države je koji došao, izabrali smo vodstvo, u koje imamo povjerenje i tvrdnu nadu, da će nas voditi.

Lijepi i idealni su ciljevi društva. Pjesmom hoćemo da združimo naše iseljenike, da ih čuvamo da se ne odtudje, zalutale da dovedemo na pravi put, te da se pregnemo, da sagradimo svoj Dom i tako pokazemo tudjini koji smo, odkuda smo i kakvi smo.

Nema nas još mnogo (oko 40). Početnici smo ali imamo tvrdnu volju, a nadamo se, da će nam i domovina pružiti svoju moralnu potporu, kao prvome i jedinome jugoslov. društvu u zemlji, koje površina jest gotovo velika kao cjela zapadna Evropa i u kojoj ima blizu 10.000 Jugoslovena.

Jug. Pjevačko društvo "Jadran".

I. X 1930. god. br. 10

B. Popović – Fremantle. - List niste redovito primali jer ste dvaput promijenili boravište. Javite nam stalnu adresu pa će ići sve u redu. Predbrojba stoji za Australiju šilinga 10.- Izručite pozdrav gosp. Mariću. Da ste zdravo!

Novo Doba, 22. IV 1931. br. 93, str. 3

Po mišljenju mnogih higijeničara, intenzivno je mišljenje vrlo nezdravo. Medjutim su točna mjerenja pokazala, da mišljenje prouzročuje minimalni potrošak energije. Uzme li se u obzir potrošak kisika u tijelu, to se dolazi do začudnog rezultata, da kod duševnog radnika, koji intenzivno misli, u jednom satu potrošak hranjivih supstancija iznosi mnogo manju količinu nego li u tijelu jedne sobarice, koja za pet minuta počisti prašinu sa poda nevelike sobe. Jedan sat intenzivnog duševnog rada utroši upravo toliko energije, da se taj potrošak može nadoknaditi jednim zalogajem hrane. Ali u tome ne leži ništa što bi ponizilo duševne radnike, jer ne mjeri se kod nekog posla utrošak energije, nego rezultat toga posla...

1.V 1931. god. br. 5.; str. 117

Iz naših kolonija

Wilnova, 18. januara 1931.

(W. Australia)

Gosp. uredniče! Dozvolite mi par redaka u našoj "P. Prosvjeti", kojim da Vas obavijestim o nepovoljnim prilikama u ovoj zemlji. Otkada su prestale šumske radnje, prestao je i život za nas u ovim stranama. Na državnim radnjama isključeno je svako uposlenje za onog koji nije boravio pet godina u zemlji; tek tada zadobije građanska prava. Kompanijskih radnja malo je u ovoj zemlji, a ono što ima, teško je zaposliti našega čovjeka, tek jedan posto, jer ne poznaje engleski jezik. Mnogi su bili uposleni na spaljivanju šuma kod farmera preko cijele godine, pa na koncu rada morali su poći bez zahvalnosti, a kamo li da su primili plaću za svoj rad. Dosta dopriniše današnjem teškom stanju naša stara domaća "nenavidnost".

Ona se je u više prigoda odlično ispoljila i nanijela kvara. U prvom redu za naše buduće bolje življenje treba nam spretna konzula. Preporučite nam ovo vladi, neka nam bude pri ruci.- Iskreno Vas pozdravlja

Ivan Novak.

Napomena: Naš se je urednik osobno zalagao kod Iseljeničkog komesarijata u Zagrebu i ministarstva u Beogradu neka se izade u susret željama naših iseljenika u Australiji i Zelandiji, te izgleda da će se svemu tomu providiti i urediti to pitanje kao što se je potpuno uredilo i za naše kolonije u Južnoj Americi.

Uredništvo.

1.V 1931. god. br. 5

Poruke i odgovori

M. Visković. – Perth.- Upisali smo Vas od 1./4. i poslali br. 4. Ostali slijede redovito. Pretplata godišnja iznaša 10 šilinga. Bratski pozdrav.

Prizmić P. – Spearwood (W. Australia).- Promijenili smo adresu, pisali i poslali račun za god. 1930-1931.- Srdačno pozdravljamo.

1. III 1931. god. br. 3

Živković Nik. – Burra Gulla (W. Australia). – Poslali smo Vam čitav omotak raznih brojeva "Pučke Prosvjete", kada Vam se sviđa njezino štivo. Upisali smo Vas u redovite predbrojnike. Danas Vam šaljemo dva kalendara: "Zadrugar" i "Naš mornar" Jadranske Straže.- Sa 1 australskom lirom sve je podmireno do 31. decembra 1931. Bratski Vam pozdrav.

Marijan Bleus.- Perth.- Poslanih 12 šilinga uračunali smo na podmiru lanjske godine i djelomično za ovu godinu. Da ste nam zdravo!

1. V 1932. god. br.

Mick Visković – Harvey (W. Australia).- Potvrđujemo primitak 10 šilinga, kojim je podmirena predbrojba do 31./12. 1932. Šaljemo kalendar "Naš mornar" na novu adresu u Harvey.- Da ste nam zdravo i veselo!

Novo Doba, 9. I 1933. br. 6, str. 5

Iseljivanje u prošloj godini

IZ NAŠE BANOVINE ISELILO JE U PREKOMORSKE ZEMLJE SVEGA 160 LICA.

Usljed teških ekonomskih prilika u preoceanskim i evropskim zemljama, iseljivanje je u prošloj godini iz naše banovine znatno opalo. Svega je otputovalo u prekomorske zemlje 160 lica, i to većinom članova porodica koje još od ranijega imaju nekoga u prekomorskim zemljama. U Sjedinjene Države iselilo je 57, Chile 29, Argentinu 26, Australiju 20, Novu Zelandiju 11, Urugvaj 2, Boliviju 10, Kanadu 2, Meksiko 2.

Najviše je lica iselilo iz srezova Hvara, Preka i Splita za SDA., iz Supetra za Argentinu i Chile, a iz Makarske i Korčule za Australiju.

U Evropske zemlje iselilo je svega 103 lica, i to u Italiju 39, Njemačku 32, Austriju 9, Francusku 8, Mađarsku 5, Holandiju 3, Švicarsku 1, Englesku 1, Poljsku 1, Čehoslovačku 3. Osim toga u svrhe torbarenja dobilo je pasoše za Čehoslovačku 422 lica, a za Austriju 52.

Dok je ranije iselilo u prekomorske zemlje godišnje od dvije do tri hiljade lica, u evropske pak od tri do pet hiljada, sada iseljava od toga broja samo po prilici 5 posto za prekomorske a tek 2 posto za evropske zemlje. To opadanje iseljivanja pojačava neuposlenost i bijedu u zemlji, jer više mlada i zdrava svijeta ostaje kod kuće neuposlena.

Novo Doba, 11. I 1934. br. 9, str. 4

Prvi auto na otoku Hvaru

Starigrad, 9. I.

Jučer je prvi put stigao jedan auto u Starigrad. Vlasnik ga je prenio motorom iz Visa, jer je prije održao s njime saobraćaj Vis-Komiža. Buduć je cesta od Starograda do Jelse davno već gotova, sada će vlasnik njime vršiti prevoz putnika Starigrad-Jelsa. Njegov dolazak je prava senzacija za ovdješnje pučanstvo, a osobito za djecu, koja su po cijeli dan oko njega, te se čude toj novosti. Sigurni smo da će ova pruga vlasniku biti rentabilna, pa se nadamo, kroz kratko vrijeme, da će između Starograda i Jelse biti potreban i autobus, koji će moći da prevažava više osoba, jer to će zahtijevati i mnoga sela, koja se nalaze na cesti Starigrad-Jelsa.

Novo Doba, 2. II 1934. br. 28 str. 2

Borba Australaca protiv stranaca

POPALJENJE KUĆE I TRGOVINE – BARTOLOMEJSKA NOĆ.

(Naš specijalni izvještaj putem radia).

BOULDER, WA, 2. Na 29 i 30 jaunara izbio je nenadano strahoviti i nečuveni revolt Australaca protiv stranaca. Popaljeni domovi. Poništene sve javne i privatne radnje stranaca. Sve je u plamenu. U nekim gradovima priređene su dvije bartolomejske noći. Slijedi izvještaj – Jugosloveni.

(Donosimo ovu kratku radio vijest jugoslovenskih iseljenika iz Australije, očekujući detaljnije informacije).

Novo Doba, 7. II 1934. br. 32 str. 3

Što je sa našima u Australiji

POVODOM VIJESTI O NAPADAJU AUSTRALACA NA STRANCE

Zaostrog, 6. II.

G o s p. u r e d n i č e, prepali ste nas Vašim naročitim subotnjim brzojavom koji ste primili direktno od naših iseljenika iz Boulder W. A. o tamošnjem napadaju na strance, ali istina nije kriva što je kome neugodna. Mnoge žene kod nas još plaču ne znajući za sudbinu svoje djece ili muževa, jer upravo tamo u Boulderu ima naših Zaostražana i Drvenišana do 50 ljudi. Većinom svi rade u rudniku zlata.

Još nam ih je žalije što su nam u zadnje vrijeme slali i lijepih novaca. Nije baš mnogo, ali i jedna lira znači nešto, kada se za nju može kupiti 150 kg. pšenice. Iz drugih krajeva nismo primali ništa, ali iz Australije svako malo vremena stizali su preporučena pisma sa kojim čekom od 2-3 lire. Pače su nam pisali da se tamo sada živi dobro i da tko hoće da radi, može da ima rađe i zarade. Kroz prošlu godinu su iz našega sela pošle za Australiju dvije obitelji, a dvije djevojke su pošle svojoj braći. To je znak, da tamo nije bilo slabo.

I zato nas je ta vijest još više zaprepastila, jer osim neprežaljene (nedaj Bože) nesreće, ostao mnogi bez neophodno potrebite pomoći.

I dosada su Australci, - ne urođenici, nego Englezi, koji su prvi uselili i tu se udomili, krivim okom gledali druge strance, jer su im ovi bili krivi da je njima bilo lošije. Ovi novi naime stranci davali su svoju nadnicu za trećinu jeftinije nego već udomljeni Englezi, pa je to bilo ovima krivo. Ali do nečega oštrijeg nije nikada dolazilo, osim kadgod u vinu. Stoga mislimo da je sada po srijedi koji drugi razlog.

U Vašoj vijesti mi ipak nešto, što nas tješi, a to je da Jugoslaveni koji javljaju, ne govore da je koji od naših Jugoslavena poginuo. A drugo što su porušene i popaljene radnje (dućani). Te radnje (dućane) držali su od stranaca većinom Grci i Talijani, a od naših nitko ili rijetko tko, jer su naši bili većinom prosti radnici. A ako je tko štogod zaslužio, onda bi kupio svoju farmu i tu radio, a malo su trgovali u gradovima.

Mi smo već uputili i privatni brzojav u Boulder da doznamo što je od naših. Nadamo se da im neće biti zla, ali sačuvaj Bože ako bude, onda smo propali i mi. Trebalo bi da netko od pozvanih poduzme korake i unesrećenim bilo u Australiji bilo ovamo kod kuće, što prije pomogne.

Zaostrožanin

Novo Doba, 14. III 1934. br. 62, str. 3

Vandalski napadaji na strane radnike u Zapadnoj Australiji

POSTRADALO VIŠE STOTINA JUGOSLOVENSKIH ISELJENIKA – OPLJAČKANO IM, PORUŠENO I ZAPALJENO 80 DOMOVA. – BIJEG U ŠUME, STRADANJE ŽENA I DJECE

Boulder City, West Australia, 3. X.

Gospodine uredniče! Danas sam Vam brzojavio o strašnim događajima koji su se zbili ovdje i u susjednom Kalgoorlie dne 20 i 30 prošlog mjeseca januara, a sada ću da Vam i potanje opišem što smo ovih dana prepatili.

Ja sam neuk radnik ali, možda neću pogriješiti ako kažem da svjetska povijest ne pamti ovakova izliva mržnje protiv stranih radnika.

Sve što smo imali, sve nam je opljačkano, razoreno i zapaljeno. Cvatuća naša kolonija danas je jedno veliko garište. Do pred malo dana svi smo radili i prilično zarađivali, a danas smo puki prosjaci. Ni mi ni naše žene i djeca nemamo drugo osim što smo na sebi imali kad smo se u šume sklonili ispred bijesa mahnite rulje. A živimo od milostinje dobrih ljudi i ne znamo hoćemo li više biti na radnju primljeni. Mnogi su se članovi naše kolonije, svi koji su mogli, razbježali na sve strane, tražeći zaklona i pomoći kod znanaca i prijatelja.

Kako su izgredi počeli

Oko Kalgoorlie-a i Boulder-a nalaze se zlatna polja. Tu punom parom radi više zlatnih majdana, jer je danas cijena zlatu visoka, pak se zlatni majdani dobro isplaćuju.

Sa majdanima jednog velikog društva upravlja jedan Amerikanac. On iz Sjedinjenih Država pozna valjanost jugoslovenskih i drugih južnoevropskih radnika. Zna on da ovi rade za dva domaća radnika. Gazdama je u prvom redu do profita, a nama je jadnicima do zarade. Zato je američki upravitelj, između 3000 rudara koji rade u ovim rudokopima, namjestio oko 800 stranih radnika, ponajviše Jugoslavena i Talijana. Uz stalan rad i pun pogon, radnici su dobro zarađivali. Hvala njihovoj zaradi, nastalo je svuda mnogo iseljeničkih radnja – hotela, barova, klubova i raznovrsnih dućana. Ali i u Australiji, kao i po drugim zemljama, vlada kriza i besposlica. Mnogo je rođenih Ausralaca bez rada. Zato kod njih vlada velika mržnja protiv svih stranaca koji im, vele oni, otimlju kruh u njihovoj vlastitoj zemlji. Tako je po ostalom svijetu. Kad je besposlica, onda se najprije počne krivo gledati radnika. S druge strane strani radnik se bolje isplaćuje kapitalistima nego li domaći. Domaći je prosvjećeniji, žive boljim životom, ne da se izrabljivati. A neuki strani radnik mora se svemu podložiti. Tako je strani radnik s jedne strane mržen od domaćih radnika, a s druge izrabljivan od

kapitalista. Mučan je to život koji niko ne razumije nego samo onaj koji se u njemu nalazi.

Mržnja britanskih radnika nije trebala nego samo povod da bukne protiv nas stranaca. Taj povod se desio u nedjelju, 28 februara. U baru talijanskog Home hotela posvadiše se Australac Jordan i poslužnik u baru, Talijanac Mattaboni. To je bilo oko 8 sati večer. Nakon svađe Jordan pođe kući, ali se oko 9 sati povрати, da nastavi svađu. U svađi se i potukoše. Talijan udari pesnicom Jordana, koji se sruši na trotoar i tako udari glavom o kamen da mu se slomila lubanja, od čega je malo sati poslije umro u bolnici. Očevidno je da je Britanac Jordan svojoj nesreći sam bio kriv, jer da nije tražio svađu, ne bi se bio povratio u talijanski bar da se tuče.

Sasvim tim jedna skupina australskih radnika odluči da se za Jordana osveti svim stranim radnicima. Sabraše se pred Home hotel u ponedjeljak večer, 29 januara, i najprije baciše jedan kamen u prozor bara kao znak navale, a onda provališe u hotel, rušeći i razbijajući sve što im je pod ruke došlo. Kada sve porušiše i opljačkaše, onda podmetnuše vatru i zapališe hotel. Zatim se dadoše na pljačkanje i rušenje ostalih inostranih radnji. Kroz tri sata vremena porazbijaše, opljačkaše i zapališe tri hotela, tri kluba, nekoliko likorerija i četrnaest dućana. Sve su te radnje bile na Hanan ulici, koja je sutra dan predstavljala garište i ruševine.

Navala na Jugoslovene

Jugosloveni ga u ovaj talijansko-australski spor nisu ni najmanje ulazili. Ali su ipak pali još većom žrtvom pobješnjele rulje nego li isti Talijani.

Sutra dan, 30. januara, bijes rulje prešao je i na britanske radnike zaposlene u zlatnim majdanima, koji odmah sazvaše zbor i izglasaaše da se neće povratiti na radnju dokle kumpanije ne otpuste i zadnjeg stranog radnika. Taj se zbor održao u 10 sati prije podne i prošao je mirno. Ali britanski rudari sazvaše drugi zbor u večer. Međutim, dohrlaše u Boulder dva ministra da bi poradili na uspostavljenju mira na zlatnim poljima i posredovali u problemu zaposlivanja stranih radnika. Ali je večernji zbor bio tako bučan i nemiran, da niko ozbiljan, pak ni isti ministri, ne mogaše doći do riječi. Najgrlatiji su samo sipali mržnju na strance, vikali da strance treba dotući i odmah protjerati. Ovaj mahnuti zbor se održao nedaleko "kampa", iliti van kvartira u kome žive, to jest, u kome su živili Jugosloveni. Novine kažu, a Bog zna je li istina, da se za vrijeme zbora čula jedna eksplozija u pravcu jugosl. kvartira. Da je i bila eksplozija, od nje niko na zboru nije bio ugrožen, jer se desila više metara daleko, i među strancima. Ali bijesna gomila uzme tu, ili lažnu eksploziju, kao drugi povod za drugu navalu. Dvije hiljade njih pohrlaše, pješke i u motornim kolima, prema našem kampu. Buduć je policija bila posve nemoćna noć prije, i pošto je mržnja bjesnila na sve strance, mjesna policija nam bješe dala dozvolu da se branimo ako budemo napadnuti. I

Mi se oprijesmo navali,

kao što bi i svako ljudsko stvorenje koje je bez ikakva razloga i povoda napadnuto. Naš otpor još više razbjesni mahnutu rulju, koja nije mogla slobodno, kao noć prije, da pljačka i pali. Tada rulja pohita u grad, provali u dom ratnih veterana i u dućane oružja i municije, naoruža se mušketima i revolverima i zapčne pravu bitku protiv nas. Nama se oskudna sredstva obrane ubrzo iscrpiše i mi moradosmo odstupiti, najviše radi nezaštićene djece i žena. Skupa sa ženama i djecom pobjegosmo u daleke šume, ne mogući uzeti sa sobom ništa drugo osim ono malo odjela na sebi. Kad je rulja zaposjela naš kamp, dade se na pljačku i uništavanje. Sve nam uništiše, sve zapališe. Iz daleke šume smo gledali kako iz našeg kampa sukljaju k nebu oblaci dima i plameni ognja. Na duljini od jednog i po kilometra harao je jedan sami požar. Izgoriše nam 80 kuća i baraka i sve što je u njima bilo. Mnogi su naši radnici držali svoje uštede kod sebe koje su im u požaru propale. Naš bivši kamp danas je jedno ogromno garište!

U obrani naših domova, i života svojih i naših žena i djece, pade naš mili drug

Jozo Katić, pogođen puščanim zrnom.

Tri dana smo ostali u šumi, bez hrane i vode, bez ikakva pokriva i zaklona. Nema pera koje bi opisalo naše pretrpljene muke i stravu kroz koju smo s našim porodicama prošli. Ovaj divljački napadaj na žene i djecu ostaće vječnom sramotom i ljagom na britanskoj kulturi i imenu. Jer iako nas je ljuta potreba amo dognala, ušli smo u zemlju na temelju australskih zakona, poštovali smo i posluživali zakone zemlje i, napokon, ljudska smo stvorenja. Ali gordi Britanci misle da se sa "Južnoevropejcima", koje oni smatraju mnogo nižima od sebe, sve može. U stravičnom bijegu rastadoše se muž od žene, roditelji od djece. Zamislite naše muke, dok smo se opet našli i doznali za udes svojih milih.

Vojska spasa prva je došla u šume da nas potraži i da nam pruži prvu pomoć, osobito našoj gladnoj djeci. Za uvijek ćemo ostati harni ovoj pravoj kršćanskoj ustanovi.

Ovi napadi na nas tim su odvratniji i sramotniji, što među nama ima mnogo naturaliziranih građana, pa čak i onih koji su za vrijeme rata služili kao dobrovoljci u australskoj vojsci na Galipolju. Sva naša djeca ovdje rođena australski su građani. Pa ipak niko od nas nije bio pošteđen.

Sahrana Joze Katića

Na 1 februara, u 5 sati popodne, sahranismo našeg poginulog druga Jozu Katića. Ne mareći za sve opasnosti života, izađosmo iz naših šumskih skrovišta i u povorci od 300 gladni, prašinski, odosmo u Boulder, gdje je u mrtvačnici ležalo njegovo mrtvo tijelo, da ga ispratimo do vječnog počivališta – do jedinog mjesta gdje iseljenik-mučenik nađe pravog počinka. Nad rakom mrtvog druga izredalo se desetak govora u više jezika. Svi smo mu klicali: Slava!

Nad Katićevom rakom govorio je i jedan britanski radnik, rekavši da mu je Katić bio najbolji drug i prijatelj, svijestan radnik, prožet radnikovim idealima.

Osuđuje brutalnost rulje i obećao da će narod Bouldera pomoći postradalima da opet podignu svoje domove.

Ali mržnja na strance i dalje traje

Britanski rudari još uvijek štrajkuju, svaki dan drže zborove i traže da se ni jedan stranac ne smije zaposliti u rudokopima. Vlasnici rudokopa odbijaju njihove zahtjeve s izjavom da neće otpustiti nikog ko se sada nalazi na radnji, a prednost da će se davati britanskim radnicima. Samo Bog zna kako će spor svršiti.

Većina naših ljudi razbježala se na sve strane, to jest svi koji su imali mogućnosti. Drugi se obraćaju prijateljima i znancima da im pomognu izaći iz ovog pakla. Naš konzul u Perth-u, g. Nikola Marić, dao je oštru izjavu protiv napadaja. "Jugoslaveni su bili napadnuti posve nevini i ja imam muke da ih-uzdržim mirne jer su opravdano ogorčeni".

Domovina treba da nas zaštiti

Ovaj prikaz je samo najbljeđa slika počinjenih zlodjela na nama i naših stradanja, ali bi ipak moralo biti dovoljno da uzbudi osjećaj čitave Jugoslavije za udes nas iseljenika-mučenika, i da potakne našu vladu da od britanske vlade energično zatraži: da se našim postradalim građanima nadokandi sva pretrpljena šteta, i da se odšteti roditelje Joze Katića i gubitak sina-hranitelja. A ako nam se ovako nemoćnim ne ukaže pomoć i zaštiti domovina se lako može domisliti kakav će biti učinak u našim ojađenim srcima i dušama.

I. P., radnik-iseljenik

Novo Doba, 23. III 1934. br. 70, str. 5

Daljne potankosti o strašnim događajima u Zapadnoj Australiji

DRUGO PISMO JUGOSLAVENSKOG STRADALNIKA – PISANJE AUSTRALSKE ŠTAMPE – MRŽNJA
PROTIV STRANIH RADNIKA I DALJE TRAJE

Jugoslavensko Iseljeničko Udruženje u Splitu primilo je drugo pismo od našeg iseljenika I. Š. i stradalnika prilikom nečuvenih izgreda protiv stranaca na zlatnim poljima Zapadne Australija, 29 i 30 pr. januara. Pismo glasi:

Draga braćo!

Boulder City, Western Australia,
14/2, 1934.

Na 3 ovog mjeseca poslao sam Vam nekoliko isječaka iz mjesnih novina sa kratkim svojim pismom, da vidite šta se je dogodilo sa nesrećnim našim narodom u bijeloj Australiji od strane "kulture" britanske rase.

Ja sam preslab na peru da Vam to vjerno opišem, pak ću uraditi samo toliko koliko mi je moguće kao izmučenom i duševno potištenom radniku u tuđini.

Svi znakovi poslije onoga zlosretnog događaja: postupak vlasti, od ministra pretsjednika Unije i od svih sudbenih vlasti pak do zadnjeg uličara, daju mi razloga vjerovati da su oni svi jednaki prema nama nezaštićenim strancima i prema onim zločincima koji su najprije krali i odnosili sve što su mogli, a onda palili. Policija je kod mnogih našla svu silu pokradenog materijala, te ih tužila sudu za pljačku i palež. A sud? Sud je sve ove zločince osudio uvjetno na šest mjeseci, uz garanciju od 10 ili 20 sterlinga, i pustio ih na slobodu. To znači, ako budu "dobri" kroz šest mjeseci povratit će im kauciju, a poslije im slobodno – opet pljačkati i paliti. Ovakovi postupci poslije onakovih užasnih događaja čisto snobivaju čovjeka i oduzimlju mu moć mišljenja. Prilažem Vam isječak iz lista "Truth", koji izlazi u Melbourneu, da vidite kako taj veliki i odgovorni list indirektno podstiče da se svi stranci moraju istrijebiti sa zlatnih poljana.

Ona mahrita rulja bješe za nekoliko dana zaustavila svaki rad u zlatnim majdanima, uz zahtjev da se protjeraju svi strani radnici. Gospodari rudokopa, iz obzira na svoje interese, nisu htjeli na to pristati. Onda se je umiješala "unija" (udruženje rudarskih radnika) i uz prisutnost ministra Kenneally-a sazvala zbor, koji je zaključio; da niko ne smije raditi u rudokopima ko ne zna inteligentno i književno govoriti engleski – jer ko ne zna engleski da ne može ni razumjeti razne propise i opomene u vezi sa opasnim radom u majdanima. Doista, postoji zakon koji to propisuje, ali se zakon nije opsluživao, jer je fizička snaga stranih radnika vrijedila više nego li zakon. Eto, te su korake poduzeli oni odozgo da neizravno zadovolje pljačkaše i palikuće.

Koliko vlasti polažu na nečuvena počinjena zločinstva, vidi se iz "Morning Herald-a" koji izlazi u Sydney-u (od 5. o. mj.) u kome se označuje počinjena šteta sa cifrom od 100.000 sterlinga (25.000.000 dinara) pak ovako dijeli: na hotele i druge trgovine stranaca 60.000; na izgubljene radničke nadnice 18.000; na izgubljeni profit vlasnika rudokopa 13.000 a samo 9.000 sterlinga za popaljenih 60 kuća, koje su isključivo vlasništvo Jugoslovena. Naprotiv, jedna komisija koju su imenovali oštećeni Jugoslaveni i koja je uz prisutnost našeg konsula G. Nikole Marića procijenila štetu, pronašla je da je

Jugoslavenima učinjena šteta od punih 30.000 funti šterlina (7.500.000 dinara)

Kako vidite, najprije su nas uništili, a onda su nam učinjenu štetu sveli na najmanju trećinu. Radi toga je potrebno da naša vlada poduzme najenergičnije diplomatske korake za našu zaštitu. (To je naše Ministarstvo spoljnih poslova već uradilo preko našeg poslanika u Londonu. Op. pisca).

Kako ste bili izvješteni, početak izgredima je bila svadja u kojoj je Talijan usmrtio Australca. Tada su Talijanima popalili hotele i trgovine a Grcima restorante. Ali im kuće nisu rušili i palili, osim jedne jedine, koja se je nalazila u jugoslav. kvartu. A nama su sve kuće popalili. Slučaj je htio da je jugoslavenski "kamp" bio blizu, pak je rulja lako u nj provalila. Medju nama je bila i udovica sa djecom ovdje rođenom, ali to ih nije spasilo od bijesa rulje. Tako, primjerice udova Kata Ruljančić, rodnom iz Visa, sa četvero odrasle djece, rođene u Australiji, morala se spasavati bijegom u šumu, a kada se kući povratila našla je garište.

Kada sam se i ja iz šume povratio našao sam, dakako, svoju kuću izgorenu. Medjutim, u dvorištu sam imao iskopanu jamu, gdje sam sa još četiri druga držao vino što smo ga od kupljenog groždja pravili za svoju potrebu. Na mom povratku, našao sam Britanca u podrumu gdje moje vino toči i pije. A kad se je do volje napio, otvorio je bure i pustio sve da istoči. Idoh na policiju da ga tužim. Policija je moju tužbu zapisala na komad papirića, ali ni prstom nije makla protiv provalnika. Sinoć mi je kazivao jedan Talijan da kad se je povratio iz šume poslije tri dana gladovanja, da je otišao u jedan australski restaurant gdje mu ne htjedoše dati ni jedan zalogaj, ma da im je pokazao banknotu od 5 sterlinga, da ima isplatiti. Brojni su ovakovi slučajevi.

Uništena zgrada Hrvatsko-Slavenskog društva

Drugi dan po katastrofi otišao sam na razvaline Hrvatsko-Slavenskog Društva, da plaćem kao Jeremija nad razvalinama Jerusalima. Bio sam šest godina stalnim članom ovog našeg društva. Srce me bolilo, suze su mi navirale, gledajući šta su vandali uradili. Sve su porušili i polomili do najmanje sitnice. Zgradu nisu zapalili, jer su na obe strane bile zgrade Australaca, na koje je požar mogao preći. Ovo je još jedan dokaz da, iako je rulja mahnitala, ipak je po planu radila.

Hrv.-Slav. Društvo bilo je ustanovljeno god. 1912. Imalo je do 200 članova, lijepi i bogati inventar. Čuvalo je toliko lijepih uspomena iz svjetskog rata. Ono je bilo središte narodnog pokreta za cijelu Australiju. U njemu su se sakupljali prinosi za londonski Jugoslovenski Odbor i za australski Crveni Križ. Ono je bilo i središte za sakupljanje dobrovoljaca

koji odoše na solunski front. Svi su dokumenti bili čuvani u arhivu, kao i priznanica na 120 sterlinga koje je društvo dalo za australski ratni zajam. Pak nam do temelja sve uništiše, sve najmilije uspomene. Amošnje novine, kod opisa rušenja i paljenja, niti ne spominju naše društvo, osim jedne koja mu je donila sliku sa napisom, kao za porugu, da je to neki talijanski klub!

Među ruševinama sam našao jednu podrpanu sliku 84-ice australskih oficira kada odoše na solunski front. Odlučili smo da ćemo je poslati u narodni muzej u Perth-u, sa popratnim pismom neka im bude za uspomenu... Mi smo Australiju ljubili kao drugu domovinu, uz njezine vojnike svoju krv prolijevali, toliko smo joj svoje djece dali, a oni nama divljim napadajima uzvraćaju. Pravo je pjevao Preradović: Tuđa majka ljubi svoje, ne poznaje jade tvoje.

Naša je dvorana, sa inventarom, oštećena za 2600 sterlinga, pak bi pravo bilo, da se nađe dobra duša u domovini koja će se zauzeti da nam se ova šteta nadoknadi.

Šaljem Vam dva dokumenta koja sam našao među ruševinama: Jedan je zapisnik jednog odbora Jugoslavena u North Queenslandu od 23 septembra 1917, iz kojega će te vidjeti kako su rodoljubi iseljenici sabirali prinose za Jugosl. Odbor u Londonu, za dobrovoljce na solunski front, i za dobrovoljce-iseljenike koji će se iz rata kao invalidi povratiti, "sa bojnog polja, ratujući u redovima bratske srpske vojske". Drugi je dokumenat skica proglašava Jugoslav. Odbora na jugosl. iseljenike u Australiji. Pošaljite te ostatke iseljeničkom muzeju u Zagreb, tamo ih ne će pogaziti tuđa rulja.

Vaš brat iseljenik I. Š.

*

A sad se domovini nameće pitanje: Što sad? Svi naši protesti i zaštite ne će promijeniti raspoloženje urođenika protiv stranih radnika u useljeničkim zemljama. Kako kriza više pritište, tako, prirodno, raste mržnja protiv stranaca. To znači, da svaka zemlja mora da se brine za življenje svojih građana. Treba omogućiti narodu življenje u svojoj zemlji. A ako se to ne uradi, prirodne posljedice ne mogu izostati.

I.F. LUPIS-VUKIĆ

Novo Doba, 25. IV 1934. br. 97, str. 4

Kako je našima u Australiji

POSLIJE POBUNE PROTIV STRANACA

U nekoliko navrata izvijestili smo o velikim pobunama i paležima u Australiji, u kojima je nasradalo i našeg svijeta. Povodom prve naše telegrafске vijesti o tome, koju smo primili direktno iz Australije, donijeli smo jedno pismo iz Zaostroga sa nekim podacima o našem narodu tamo. U vezi s tim primamo sada slijedeće:

Boulder, W. Australija

20. marta

P o š t o v a n i g o s p. uredniče, Vaše cijenjeno "Novo Doba" od 7 februara ov. g. donijelo je članak pod naslovom "Što je s našima u Australiji", a članak je potpisao neki Zaostrožanin. Ja Vas molim da mi dozvolite ovo nekoliko redaka kojima ću se osvrnuti na taj članak:

Interes mog sumještanina za stanje naših u Australiji uistinu me veseli, ali u njegovom članku vidio sam da je promašio istinu. Između ostaloga, u njegovom članku se kaže da je, možda, razlog nedavnoj pobuni i paležu u tome što su stranci, a to smo mi, urođenicima otimali rad, radeći za trećinu manje nego je stvarna plata radnika. Svi mi ovdje dobro znamo da to nijedan nije, a niti je mogao da učini. Plata radnicima u zlatnim majdanima utvrđena je, i prema vrsti rada plata je jednaka svakome, isto kao što je plata, recimo, državnim činovnicima prema kategoriji. Osim toga, poznato je da Radnička Unija strogo vodi računa o tome. Ako je pak pisac članka, što mislim, nekad bio u Australiji i radio u šumi ili na farmi ili sam bio kontraktor, te su za nj radili drugi ispod cijene, to sa ovim nema nikakve veze, ni sa radom u zlatnim majdanima, ni sa pobunom.

Razlog pobune koji je već poznat (nedavno smo o ovome opširno pisali.- Op. ur.), jeste samo u ljubomori, a prema tome u mržnji Engleza ovdje koji su navikli bili na lakši rad, a moglo bi se reći na ljenčarenje, uz istu nadnicu, zbog čega su se i mogli u ovoj nezaposlenosti još neki da uposle. Eto, to je bio pravi razlog pobuni, dok se slučaj poginulog Engleza može da smatra samo kao povod.

Pisac članka takođe tvrdi da je u Australiji dobro, jer on prima pisma u kojima se tako piše. Nije isključeno da oni koji mu pišu imaju dobro uposlenje; ovakvih slučajeva ima i u zemljama u kojima vlada najveća kriza; ali par slučajeva kao ni par pisama, ne mogu da budu mjerilo blagostanja i uopće prilika. Nije mi cilj da govorim o stanju koje je ovamo, nego samo da odgovorim na članak moga Zaostrožanina; jer kad bi govorio o tom stanju, moga bi da vam pišem samo pod naslovom: "Stradanje u Australiji".

Ovoliko sam želio da bi ipak razjasnio javnosti kako spomenuti članak Zaostrožanina ne odgovara stvarnosti koja ovamo vlada.

Gospodine uredniče, zahvaljujem Vam na prostoru i srdačno Vas pozdravljam.

- Ivan Šerić.

Novo Doba, 16. V 1934. br. 114, str. 4

Nakon pogroma u Zapadnoj Australiji

NIKAKVA ZNAKA DA SE OŠTEĆENIMA NADOKNADI ŠTETA – TEŠKO STANJE NAŠIH LJUDI

Boulder City, W. A., 25 marta.

Molim Vas, gospodine uredniče, da mi dopustite informirati domaću javnost kroz Vaš cije. list o našem stanju nakon pogroma, koji je na nama izvršen 30. proš. januara.

Od onda, eto, prošlo je osam sedmica, a još se ne vidi niti sjene znaka sa ikoje strane da se pomogne nastradalima – da im se nadoknadi pretrpljena šteta i sagrađe popaljene kuće. Sada amo dolazi zimno doba, a sav se naš narod stiska, sa ženama i djecom, u ono nekoliko kuća koje požar slučajno nije progutao. Ima nas i do 30 pod jednim malim krovom. Ja, na pr., živim sa s e d a m n a e s t drugih u kući jedne naše obitelji gdje je troje djece i muž sa ženom. Kuća je mala, od pet sobica, tako da četvorica i petorica spavamo u sobicama od 3x3 metra prostora. Sve što smo imali bilo nam je opljačkano ili je u požaru izgorilo. Najvećim dijelom svi idemo u onome što se je na nama našlo one strašne noći kad smo bili napadnuti, a spavamo na golom podu. Ako netko i ima koju paru na banci, boji se da je potroši osim za najpotrebniju hranu, jer niko ne zna što mu neizvjesna budućnost nosi.

Pred petnaest dana ovdje je bio naš svjetski putnik g. Milorad Rajčević. Snimio je slike naših garišta. On je dopisnik Cicvarićevog "Glasa Beograda". Došao je u dobar čas da opiše ovo grdno nedjelo na nama izvršeno, bez ikakve naše krivnje, bez ikakva razloga i povoda.

Usput Vam mogu javiti, da je porota u Perthu riješila svake krivnje onoga Talijana Matabona, koji je usmratio Australca Jordana, a čiju smrt je rulja uzela za povod pogromima. Sama australaska porota je presudila da je Australac Jordan bio sam kriv svojoj smrti. To je najrječitiji dokaz, da smo mi svi nevino postradali i da bi nam australaska vlada morala štetu nadoknaditi. Zato se još jednom utičemo našoj vladi u Beogradu, da nas ne zapusti već da opetovano insistira da nam se pretrpljena šteta nadoknadi.

JUGOSLAVENSKI ISELJENIK

iz života i svijeta

POD KONAC KUPALIŠNE SEZONE

Jedna lijepa snimka sa Francuske riviere, gdje tri lijepe kupačice uživaju more i njegove plodove, zabavljene srkanjem kamenica.

Zrak
i

NIVEA

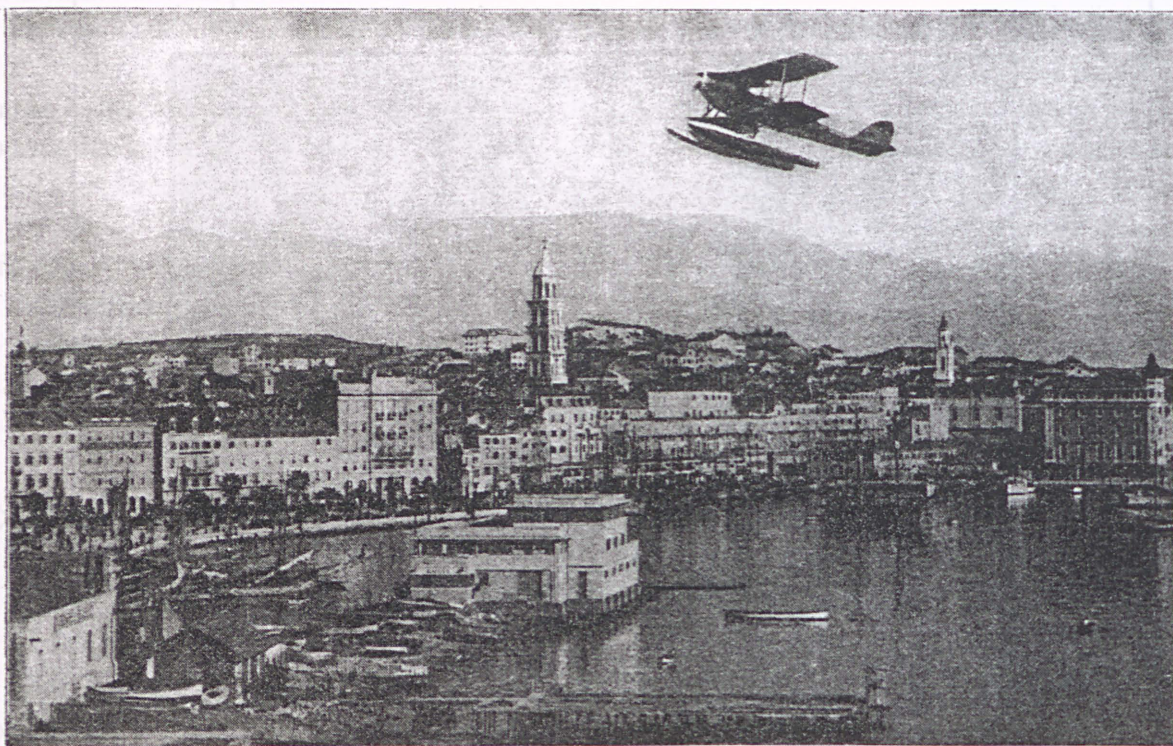
potamnjuju kožu, daju joj naravni jednolični i zdravi izgled. Zašto je dakle umjetno bojadisati?

Nivea pospješuje stvaranje pigmenta u koži, a o njemu zavisi njezina lijepa, svježa boja, veća otpornost i elastičnost.

SPLIT, SRIJEDA 24. DECEMBRA 1930.

» NOVO DOBA «

SPLITSKA RAPSODIJA

Jugoslavenska naesobina u Kalgarlie (Zapadna Australija) god. 1934.

Novo Doba, 11. VIII 1934. br. 188, str. 3

20.000 Jugoslovena u Australiji i New Zelandu

POVRATAK SVEĆ. MILANA PAVLINOVIĆA IZ NEW ZELANDA U JUGOSLAVIJU – U OKTOBRU SE VRAĆA NA DUŽNOST MEĐU NAŠE ISELJENIKE – POTREBA SAOBRAĆAJNE VEZE PREKO PORT SAIDA

Ovih dana vratio se iz New Zelanda don Milan Pavlinović, koji je šest i po godina tamo proživio, svraćajući i u naše kolonije u Australiji, kao dušobrižnik. Sam iz naroda, odgojen u rodoljublju, plemenitih osjećaja i pun aktivnosti, slušajući o nevoljama naših u dalekim zemljama preko mora, bijaše se odlučio da ode tamo; i u februaru 1928 g. ostavio je Podgoru, u kojoj je bio župnik, i otišao na New Zeland, gdje živi 4.000 našeg iseljenog naroda.

Kako se naši čitatelji sjećaju, ovih posljednjih godina donijeli smo više don Milanovih dopisa iz onih naših dalekih kolonija, u kojima je opisivao prilike tamošnjih naših iseljenika i pojedine radosne ili tužne prigode. On se tamo sasvim sljubio sa narodom, on mu je otac i majka, pa evo svratio je sad na par mjeseci u otadžbinu da kod naših i engleskih vlasti pospješri riješenje nekih pitanja.

Preko Londona, Beograda i Zagreba, stigao je u Split. Svuda gdje je bio, posjetio je nadležne vlasti, kojima je prikazao stanje naših u New Zelandu i Australiji. Posebno je za to zainteresovao naše poslanstvo u Londonu, kako bi moglo da zastupa interese naših zemljaka u onim engleskim kolonijama. Isto tako, u Beogradu bio je u ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja te u ministarstvu saobraćaja, a u Zagrebu u Iseljeničkom komesarijatu; i svuda gdje je bio, tražio je da se naše vlasti zauzmu ne samo za zaštitu interesa našeg iseljenog naroda, nego i za poboljšanje saobraćajne veze između Jugoslavije i New Zelanda. U tom poslu, dakle, u domovini će don Milan ostati dva i po mjeseca i u oktobru se vraća. Putuje preko Dubrovnika i Napulja i oni naši ljudi koji bi slučajno tad imali da putuju u New Zeland ili u Australiju, mogu mu se pridružiti i on će im sigurno biti pri ruci.

To nam je rekao juče, kad je posjetio našu redakciju. Pun života, srdačan i vedar, pričao nam je o stanju dalekih naših zemljaka. Uvjeren patriota širokih vidika, odan državi i svom narodu, pričao nam je otvoreno mnoge lijepe i tužne stranice iz njihovog života; i mi ćemo ovdje, iz tog razgovora s njim, iznijeti samo neke pojedinosti radi obavještenja javnosti.

Prije nego je pošao na put da se vrati u Jugoslaviju, don Milan je u maju ove godine obišao sve naše kolonije u New Zelandu, a i naše kolonije u Australiji u Sidneyu, Broken Hillu, Kalgoorlieu, Boluder Cityu, Perthu, Fremantleu, Swanu i Osborn Parku. Htio je tačno znati stanje u kom ih ostavlja.

Zamolili smo don Milana Pavlinovića da nam kaže nešto o njima i ukratko nam je kazao:

U New Zelandu ima 4.000 iseljenih Jugoslovena. Sad imaju konsulat u Oaklandu. Svi su Jugosloveni katoličke vjeroispovijesti, osim desetak pravoslavne. Žive u većim ili manjim skupinama, u raznim gradovima ili u njihovoj okolini, u: Oaklandu, Dargavilleu, Kaitaji, Wangareju, Taranakiu i Wellingtonu. Imaju svoju župu u Oratia, posvećenu sv. Ćirilu i Metodu i don Milan im je župnik. Tamo imamo i dva kluba, u Dargavilleu i Oaklandu, te Jugoslovensko pripomoćno društvo koje pomaže nezaposlene naše radnike i naše siromašne bolesnike po bolnicama.

- Čime se naši bave u New Zelandu, don Milane?

- U početku su se najviše bavili vađenjem smole, gajenjem stoke i voćarstvom, a u posljednje vrijeme među našima se razvilo i ribarstvo. Ali ima pojedinaca koji su obrtnici, mnogi imaju svoje gostione, radionice ili trgovine.

- A u Australiji?

- Tamo ima oko 16.000 naših iseljenika. I tu su Jugosloveni mahom katolici, osim par stotina pravoslavnih. Zamislite: Katolički biskup u Fremantleu našao je za shodno da u Jugoslaviju uputi jednog tamošnjeg svećenika da bi ovdje naučio naš jezik, kako bi u Australiji mogao među našim svijetom, da obavlja dušobrižničku službu na našem jeziku (u New Zelandu i Australiji don Milan je jedini jugoslovenski katolički svećenik) i taj australski svećenik je bio u Splitu godinu dana, i onda se vratio u Australiju. Naših iseljenika u Australiji najviše ima u Brisbaneu (šećer), Sidneyu, Broocken Hillu (srebro i olovo), oko Sidneya (voće i povrće), Melbourneu i Adelaidi (stočarstvo), Fremantleu i Perthu (stočarstvo, a vinogradarstvo su naši uzorno razvili, tako da su beskrajne poljane u nedogled posađene dobrom lozom), Kalgoorlieru i Boulder Cityu (zlatni rudnici). A imah ih i u drugim mjestima.

- Dali imamo konsulate?

Novi iseljenik, 1936. god.

Naši u Australiji.

Gdjica Mar. Plenković iz Fremantle u zapadnoj Australiji (West Australia) javlja slijedeće: "Naši iseljenici u ovim stranama sada svi posluju pa nema znatnog oskudjevanja među našim narodom; svi zaraduju dovoljno za življenje, dočim po rudnicima radnici su u vrlo dobrim prilikama i mogu da uštede lijepog novca".

Narod slabo putuje u domovinu i to radi rata u Africi, a mnogi su s istih razloga odgodili svoj put za kasnije.

Novo Doba, 30. II 1936. br. 42, str. 7

Mašina koja čita

Tehnika je obogaćena jednim novim izumom. Radi se o jednom stroju u koji se može staviti knjiga, ili kakav drugih ispisani komad papira. Ono što je napisano stroj glasno čita. Potrebno je naglasiti da ovaj pronalazak nije nipošto novijeg datuma, nego je nepoznat zato što su troškovi konstrukcije prilično veliki. Aparat je prvi put konstruisao Francuz E. E. Fournier d'Albe g. 1912 i nazvao ga je optophonom. Mašina se sastoji iz jedne kamere i telefona. Aparat će dobro doći svima onima koji su lijeni da čitaju, a u najvećoj mjeri olakšaće čitanje slijepcima. Iako postoji veoma mnogo djela koja su štampana za slijepce, ipak je njima veći dio literature potpuno nepristupačan. Zbog toga je britanski institut za slijepce odlučio da kupi više ovakovih optophona. Naime poslije dugih napora uspjelo je da konstruiraju jeftiniji aparat, tako da će takav aparat moći u buduću nabaviti i oni koji nisu bogati. Veći broj takovih aparata već se upotrebljava u Londonu. Slijepci su veoma oduševljeni ovim pronalaskom.

Novo Doba, 6. XI 1936. br. 261, str. 7

U pet sati iz Moskve u New – York KAD SE BUDE LETILO KROZ STRATOSFERU

Skupina sovjetskih inženira koja se bavi pitanjem stratosferskih letova izradila je model aviona kojim su postigli značajne uspjehe. Taj avion o čijoj konstrukciji neće opširno da govore ima jednu napravu za disanje koja omogućava putnicima na velikim visinama da dišu bez maske koje su do sada morali upotrebljavati oni koji su letili u stratosferu. Nedavno je napravljen prvi pokus tim avionom u blizini Moskve. Avion s osam odličnih avijatičara digao se u visinu od 12.000 metara gdje je letio poprečnom brzinom od 800 km na sat. Prema izjavi stručnjaka ta vrtoglava brzina može se još povećati. Poslije ovog leta aparat je bez i najmanje nezgode pristao u istočnom azijskom dijelu Sovjetske Rusije. Svi učesnici ovog leta pripovijedaju da za vrijeme leta nisu imali nikakvih teškoća. Sprava za disanje radila je bezpriekorno. Avijatičari nisu osjećali zimu, jer su stijene kabine bile obložene izolirajućom masom koju su sastavili u nekom moskovskom laboratoriju i koju takodje drže u tajnosti. Brojni naučni aparati koji su se nalazili na krovu aviona omogućili su za vrijeme trajanja leta bogato znanstveno istraživanje. Učesnici leta nisu osjećali niti veliku brzinu niti ogromnu visinu. Avion se nije ljuljao, jer je letio visoko iznad svera u kojima bjesne vjetrovi. Prema mišljenju moskovskih inženira gradnja stratosferskih aviona, koji će nositi veliki broj putnika i mnogo tereta, pitanje je vrlo kratkog vremena. Sa tim avionima biće moguće da se put između Moskve i New Yorka prevali u samih pet sati.

Novi iseljenik, 1937. god.

Iseljenički kapital u Splitu

B. – Prema najnovijim podacima Organizacije Iseljenika u Splitu u godinama 1925. i 1936 uložili su u nepokretnine (većinom u kuće) u Splitu iseljenici povratnici 36.000.000 dinara, te ukupno sa prije poznatim investicijama iznosi uloženi iseljenički kapital u Splitu svotu od 336.000.000 dinara.

Novi iseljenik, 1937. god.

ISELJENICI!

Svaki iseljenik, koji danas u doba svjetske krize pruži pomoć svome bratu iseljeniku i nadje mu gdje bilo zaposlenja, zaslužuje najveću zahvalnost domovine.

POVOLJNI IZGLEDI ZA ISELJAVANJE U AUSTRALIJU.,

Š. – Protivno vijestima, koje su se do sada širile, naročito u stranoj štampi, o ograničavanju useljavanja u Australiju i u neke engleske dominione, beogradsko "Vreme" od 10. IV. 1937. donosi vijest iz Londona, po kojoj je MINISTAR PRETSJEDNIK SAVEZNE DRŽAVE VIKTORIJE GOSP. DUNSDEN IZJAVIO, DA U AUSTRALIJI IMA DOVOLJNO MJESTA ZA SVE DOSELJENIKE.

Prema gornjoj vijesti izgleda, da će uskoro Australija biti poновno jedan od glavnih pravaca našeg iseljavanja.

IMENOVANJE NOVOG JUGOSLOVENSKOG KONSULA U SYDNEYU, AUSTRALIJA

Generalni Guverner Australije potvrdio je imenovanje g. Joseph Mikuličić-Rodda, na položaj jugoslovenskog počasnog konsula u Sydneyu.

G. Mikuličić-Rodd, rodом je Jugosloven, te se već 25 godina nalazi u Australiji. Nakon rata g. Mikuličić je dva puta posjetio Jugoslaviju, a bio je prvi pretsjednik Jugoslovenskog kluba u Sydneyu.

Novog konsulata u Sydneyu je adresa: 2. Bridge Street.

"Iseljenički muzej", Zagreb, 1937. god.

Novi prilozi za iseljenički muzej

Jug. Klub. Sydney, Australija: 2 poziva za treći godišnji slavenski ples 18 jula u Sydneyu.

"Novi iseljenik", 1937. god., br. 3, str. 11

Iz naših naseobina

Prvi naš iseljenik-svećenik u Australiji

Ljudima, koji su imali prilike da promatraju rad, ustrajnost i poštenje naših ljudi u dalekom svijetu, dešava se kadgod da, poštujući napore naših iseljenika, nastoje da im pomognu što je više moguće.

Takova je pomoć pružena jednom našem mladom iseljeniku u Zapadnoj Australiji. Ona će mu omogućiti da si stvori bolju budućnost, te da posluži na ponos našem narodu.

1924. godine iselio se sedam godišnji dječak Ivan Cokolić iz Novog Sela, srez Sinj u Dalmaciji, sa svojim stricem Cokolićem u naselje Wanneroo, 25 km udaljeno od Perth, glavnog grada Zapadne Australije. Na poljoprivrednoj i vinogradarskoj farmi svojih stričeva, mali ih je Ivan pomagao u poslu, pohađajući ujedno do svoje četrnaeste godine osnovnu školu, koju je završio sa dobrim uspjehom.

Završivši školu, dječak je kroz dvije godine nastavio sa radom na posjedu svojih stričeva.

Kako u Wanneroo, gdje živi mnogo talijanskih i naših iseljenika nije bilo crkve, pokrenuta je akcija za gradnju. Prigodom posvete crkve, biskup, koji je sa mnogo odličnika došao iz Perth da obavi posvetu, upoznao je obitelj Cokolić i zainteresirao se za mladog Ivana, te je odlučio da ga na svoj trošak dade školovati. Ivan se preselio u gradski konvikt u Perth, te je velikim naporom i marljivošću uspio da nadoknadi dvije izgubljene godine studija. Nakon tri godine rada, mladi je Ivan 21. septembra 1936. god. otputovao s parobrodom "Orford" u Evropu, da u Rimu nastavi studije te da se konačno, nakon 6 godina, vrati kao svećenik u Australiju.

Za vrijeme svog boravka u Rimu, Ivan će Cokolić posjetiti svoju domovinu.

Mladom Cokoliću želimo mnogo sreće i uspjeha, te se nadamo da će svojoj domovini, kao i našim iseljenicima u Australiji služiti na čast, tim više što je to prvi Jugosloven iz Australije, a možda i iz čitavog Britskog imperija, koji je poslan na nauke u Rim.

"Novi iseljenik", 1937. god., br. 9 i 10, str. 15

O useljavanju u Australiju

UBLAŽENJE USLOVA ISELENJA ZA AUSTRALIJU

Iselj. Komesarijat saopćuje da "Informations Sociales" od 10 augusta 1936, Vol. LIX No. 6, donose na strani 199 ovaj vrlo zanimivi izvještaj o ublaženju uslova za iseljenje u Australiju:

INOSTRANO USELJAVANJE. U odgovoru, na pitanje stavljeno od strane šefa opozicije, Ministar Unutrašnjih Poslova, izjavio je 5. maja 1936 u kući pretstavnika, da je poboljšanje ekonomskih prilika dozvolilo da se izmijene ograničenja nametnuta inostranim doseljenicima.

Ministar je izložio da svi stranci koji žele da udju u Australiju da se tamo stalno nastane moraju, kao i ranije, dobiti dozvolu iskrcaja, ali otsada ove dozvole se izdaju u principu slijedećim kategorijama imigranata:

1) rođacima koji su na teret osobe već nastanjene u Australiji, pod ograničenjem izvjesnih uslova garancije (Izraz "rođaci koji su na teret" (dependent relatives) uključuje udove, maloljetnu djecu, kćeri i odrasle neudate sestre, očeve i majke i vjerenice,

2) strancima koji ne ulaze u tu kategoriju:

a) koje će označiti lica nastanjena u Australiji nakon što su jamčila da neće pasti na teret države,

b) koji će vršiti zanimanja, u kojima neće biti na uštrb australskim radnicima, i

c) koji će posjedovati 50 engl. funti prigodom svog iskrcaja.

3) stranci, za koje ne jamče lica nastanjena u Australiji, a vrše zanimanja u kojima neće biti na uštrb australskim radnicima, uz uslov da posjeduju 200 funti prigodom iskrcaja.

Kategorije iseljenika pod 2) i 3) dosada nisu bile puštene u Australiju.

Novo je uvođenje Landing money od 200 funti za ona lica za koja nitko ne garantuje.

PRILIKE SU U AUSTRALIJI SVE BOLJE

Iz pisma gdjice Margite Plenković

(Perth) od dne 12 augusta 1936.

Usljed porasta cijene zlata i vune ekonomski položaj Australije je znatno napredovao i time je besposlica znatno opala, osobito na polju manuelnog rada. Tako su naši ljudi sve zaposleni po zlatnim rudnicima, šumama, kamenolomima,

gradnjama, ribanju, svojim farmama itd., te svi zaraduju, tko više tko manje, da nitko više ne oskudijeva. Najbolji je dokaz tome, što se zadnjih par godina samo po koji stari, bolesni iseljenik obraća konsulatu u svrhu repatriranja, dok se ostali iseljenici rijetko po gradu vidjaju. U zadnje vrijeme su se podigle cijene zemaljskih proizvoda, što je opet u prilog naših zemljoradnika, kao sadioca duhana, vrtlara i ostalih malih farmera.

Takodjer se očekuje **revizija postojećeg imigracionog zakona**, koji je još uvijek ograničen samo za pojedine članove najbliže rodbine molilaca živćih u Australiji, pa neće proteći dugo, kada će se normalna imigracija barem djelomično uspostaviti, budući da ova zemlja ogromnog opsega potrebuje u prvom redu **zemljoradnih sila**. Zakon o useljavanju se već zadnjih mjeseci u toliko **poboljšao**, da sada može brat privesti k sebi svoga brata kao i otac odraslog sina, što se pred kratko vrijeme nije moglo. Naši ljudi jedva očekivaju promjenu zakona i već danomice se raspituju glede dobave rodbine i prijatelja iz domovine.

Pored škole u Spearwoodu (okrug Fremantle, 7 km udaljenosti) koju posjećuje do 60 naše djece u dobi od 6-14 godina, ove godine se **otvorila slična škola na Herne Hillu** (okrug Midland Junction, od Perth 25 km, od Fremantla 40 km udaljenosti). Ovu novu školu posjećuju isključivo samo jugoslovenska djeca, i to oko 50 na broju. Obje škole su u rukama Časnih Sestara, te ja u svakoj školi jednom sedmično držim obuku našeg jezika, povijesti itd., i to samo za onu odrasliju djecu, koja pokazuju lijepi uspjeh.

MOGUĆNOST JAČEG USELJAVANJA U AUSTRALIJU

Dopisnik Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja iz Perth u Zap. Australiji saopćio je slijedeće o mogućnostima pojačanja useljavanja u Australiju:

“Ekonomske prilike Australije se i nadalje **popravljaju tako da za manualnog radnika imade dosta posla, te naši svi posluju**. Obzirom na oskudnu populaciju Australije, zagovara se mnogo pitanja naseljivanja bijelih naroda i prema najnovijim izvještajima, emigracijski zakoni bi se imali znatno promijeniti tokom ove godine. Već sada su Federalne Vlasti u Canberri donekle **ublažile stroge postojeće emigracijske mjere useljavanja** time, da će se uvažiti molbe onih iseljenika – koji budu tražili **permit za svojtu** – ako su u stanju pružiti potpunu garanciju, da **dotičnik neće pasti na teret ove Države**. Suviše uz Permit će morati da posjeduje 50 livra sterlina novca kod iskrcavanja. Takodjer se zagovara emigracija **sa kapitalom**, tako da će moliocu za £ 200 gotovog novca kod iskrcavanja biti bolja mogućnost ulaska u Australiju. Naši ljudi se ovdje mnogo zanimaju za ovo pitanje doseljivanja, budući imadu rodbinu da privedu k sebi. Naravno nadošli – kad se pitanje doseljavanja potpuno uredi – morati će se zadovoljavati sa **minimalnom zaradom**, budući farmeri uslijed slabih tržišta nijesu u stanju drukčije egzistirati.

Novi iseljenik, Zagreb 1937. god. br. 3; str. 3

Dva vrlo važna rješenja

Naši iseljenici kao vojni obvezanici i gradjanji

Mi smo iseljenička zemlja. **Iseljenik je gradjanin**, kao i onaj koji ostaje kod kuće, i po zakonu je dužan **da se u svoje vrijeme prijavi na regrutovanje**.

Ali fizičke i druge okolnosti **sprječavaju iseljenika da toj dužnosti udovolji**. Ko joj ne udovolji, postaje dezertter.

No pošto se od iseljenika ne može tražiti nemoguće, a pošto ne može da bude u cilju države da, zahtjevom nemogućeg, od mladih iseljenika pravi dezerttere i da gubi narodne jedinice, trebalo je u tom složenom pitanju **naći izlaza**.

I našlo ga se, vrlo shodnog i pametnog, u članu 45 našeg Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice.

Ukratko, taj član određuje: **da lica, koja stalno žive van naše države u Evropi, osim zemalja u našem neposrednom susjedstvu, kao i lica koja stalno žive u prekomorskim zemljama, ili su tamo prirodjeni, i onamo su otišli na pet godina prije regrutovanja, neće se smatrati da izbjegavaju službu u stalnom kadru, ako se u vremeu njihovog regrutovanja, pa najdalje do navršene 25 godine njihove starosti, jave našim vojnim odnosno civilnim pretstavnicima u dotičnim**

zemljama gdje žve i regulišu tako svoju vojnu obavezu. Sva lica, koja su regulisala svoju vojnu obavezu mogu svake tri godine dolaziti kući, ostati ovdje šest mjeseci, i slobodno se povratiti na zaradu u svijet odakle su došli, bez da su dužna vršiti vojničku službu, ali za slučaj rata sva su dužna doći kući da vrše svoju dužnost.

Ovakav izlaz savršeno odgovara državnim interesima: 1) jer omogućava iseljeniku da ostane dulje u svijetu i da ne postane dezterter; 2) da slobodno posjećuje domovinu, da se kod kuće oženi, da uredi gospodarstvo a poslije i da svoju uštedu donese u zemlju. Takav izlaz pogoduje interese države i iseljenika. U protivnom slučaju rezultat bi bio štetan za državu: ljudi, postavši po zakonu dezterteri, ne bi se vraćali kući u mladjoj dobi, ženili bi se u tudjini, ne bi dolazili pod barjak u slučaju rata i konačno bi oni i njihove uštede za nas propali.

Ali najbolja namjera zakonodavca bila je iskrivljena od izvršioca zakona. Uredba o regulisanju vojne obaveze na strani, osujećivala je ono što je zakon htio da poluču. Jer, prema uredbi, iseljenik je samo tako mogao regulisati svoju vojnu obavezu, ako se lično prijavi “našim vojnim, odnosno civilnim predstavnicima u dotičnim zemljama”. Tim zahtjevom uredba je od iseljenika tražila nemogućnost i silom od njega pravila deztertera, i to iz ovih razloga:

U čitavoj Južnoj Americi mi imamo samo dva civilna predstavništva: poslanstva u Buenos Airesu i Santiagu (čileanskom). U čitavoj Sjevernoj Americi imamo samo tri takova predstavništva: poslanstvo u Washingtonu i konzulate u Newyorku i Chicagu. Za Australiju i New Zealand imamo jedino civilno predstavništvo u Londonu. U praksi je, dakle, raspis tražio da iseljenik, vojni obaveznik, sa boravkom u Australiji dodje regulisati svoju vojnu obavezu u London; ili iz Kanade u Sjedinjene Države, što mu ne bi bilo moguće, sve i kad bi htio i mogao, jer mu američke useljeničke vlasti ne bi dozvolile ulaz u Sjed. Države. A je li moguće i zamisliti da će mladi vojni obaveznik putovati na hiljade kilometara iz Magallanesa u Buenos Aires, iz Aljaške u Chicago, iz Perua u Santiago, kad on 1) može da bude bez sredstava pak se ne može ni maknuti iz mjesta gdje je, ili 2) ako je zaposlen, da će ostaviti posao (na koji stotine vrebaju) i putovati hiljade kilometara do najbližeg našeg civilnog predstavništva?

A ipak, neudovoljavanje ovim nemogućim zahtjevima automatski je stvaralo od vojnih obavezanika u inostranstvu vojne deztertere.

Ovoj grdnoj anomaliji učinio je kraj sadašnji ministar vojske i mornarice g. general Marić. On je, pod br. 22602 i datumom 5 oktobra 1936 g. izdao Naredjenje, da se u čl. 55 a Pravila o regrutovanju doda tačka 5 koja glasi:

“Regruti i obveznici, naši državljani, koji stalno ili privremeno žive u zemljama van Evrope a van sjedišta naših predstavnika na strani, ako ne mogu da lično pretstanu radi regrutovanja i regulisanja kadrovske službe i vojne obaveze, neće se smatrati da su izbjegavali vojnu obavezu, ako se u vremenu propisanim stavom drugim člana 45 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice jave pismeno pomenutim predstavnicima – Konzulatima odnosno poslanstvima.”

Eto pametnog, sretnog i cjelishodnog rješenja! Za ovu reformu zalagali su se godinama kongresi naših iseljeničkih organizacija i naša iseljenička služba, a pisac ovih brazda je više puta uzalud nastojao kroz štampu skrenuti pažnju javnosti i nadležnih na ovu ljutu potrebu. Stoga svako priznanje ide g. ministru Mariću, koji je, uvidjevši potrebu, i udovoljio joj na pravi način, i time doveo u sklad državne i narodne interese sa realnostima.

U dodatnoj tački 5, člana 55a Pravila o regrutovanju g. ministar naredjuje da svaki vojni obaveznik u propisno vrijeme treba da prikaže molbu nadležnom konzulatu ili poslanstvu, i u istoj navede: a) Prezime, očevo i svoje ime; b) mjesto rođenja, zavičajno mjesto i vojni okrug; c) dan, mjesec i godinu rođenja; d) kada je otišao iz otadžbine u inostranstvo; i e) tačnu adresu svoju (mjesto, ulicu i broj kuće gdje stanuje, ili gdje će se najbrže naći u slučaju potrebe).

Vrlo je dobro i za same iseljenike korisno što ministar vojske nadalje naredjuje: Sva pomenuta lica dužna su da se interesuju o svojoj vojnoj obavezi i da se zbog toga prilikom prolaska, kraćeg ili dužeg bavljenja u mjestu konzulata, odnosno poslanstva, ovima i lično javljaju, kao i da dostavljaju promjene o svojoj adresi.

Zadnji stav pomenutog naredjenja glasi: Na osnovi pismene prijave, konzulati i poslanstva, uvodit će ova lica u naročitu ustrojenu i za to pripremljenu knjigu, izdavati im potvrde o javljanju, a o tome izvještavati i komandu vojnog okruga, kamo dotično lice pripada.

Sa ovim naredjenjem g. ministra vojske i mornarice učiniti će se kraj bezbroju neugodnosti i šteta koje su se dešavale našim ljudima prilikom posjećivanja domovine uslijed raznovrsnog interpretiranja člana 45 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice od strane naših konzulata, vojnih referenata i vojnih vlasti. Ali i sami iseljenici-posjetnici podložni vojnoj

dužnosti, treba da budu na čistu o svojim dužnostima, da ne bi prilikom posjeta domovini imali zanoveti i štete. Sada je svakome dana mogućnost da može udovoljiti zahtjevu zakona, koji im ide na ruku i uvažava njihove prilike i potrebe.

Na našoj je iseljeničkoj štampi, i na našim konzulatima na strani da iseljenicima objasne naređenje g. ministra vojske i da ih upute kako će najpraktičnije – a za svoju korist – izvršivati svoje dužnosti.

I.F. Lupis-Vukić.

"Iseljenički muzej", 1938.god.

150-godišnji rođendan Australije

Sydney, augusta 1938.

Australija, sa bijelim Sydney-em, slavi u tekućoj godini 150 godišnji jubilej svog opstanka, t. j. od kada se prva naseobina bijele rase spustila na tlo ovog najmladjeg kontinenta.

Dne 26. januara 1788. doplovilo je 11 jedrenjača iz Engleske, pod upravom kapetana **Artura Phillip** i iskrcalo u zalivu "Port Jackson" prve bijelce doseljenike-koloniste, njih 1450 na broju. Pod ogromnim poteškoćama, na tom dječičanskom kontinentu, **započelo je prvo naselje**, po imenu "Sydney", koje je kapetan Phillip dao u počast Lorda Sydney-a, ondašnjeg ministra Velike Britanije. Ovi kolonisti na svom novom, netaknutom tlu imali su ponajprije svladati elemente prirode, da uz naporan i ustrajan rad udese okolinu prikladnu za barem najprimitivnije življenje, uz ono nekoliko životinja i biljaka privedeno skupa sa ladjama, u svrhu budućeg rasploda i razvoja svog novog kontinenta. Cijeli opstanak kolonije je ovisio o jedinjoj zalih dovezenoj na brodicama, tako je i prva vladina "zgrada" Australije, koja se sastojala od običnog platnenog šatora doplovala na jedrenjačama. Kapetan Phillip bio je prvi guverner Australije.

Sporo se je razvijala mlada kolonija do godine 1851, kada započinje nova era u historiji Australije, pronalaskom zlatne rude po Eduardu Hargrave. Veliki broj kolonista odmah je napustilo sve i dalo se u potragu za zlatom, te se ubrzo otkrile cijele pustare sa zlatnom rudom i time se otvorio novi prosperitet bogatstva i konačnog procvata današnje Australije.

Na ulasku nekadašnjeg zaljeva "Port Jackson", danas se diže gordi most, na ulazu ponosan, milijunski grad Sydney, koji slavi svoj 150 godišnji rođendan. Ovom veličanstvenom slavlju učestvuju mase naroda ne samo cijele Australije, već diljem Britanskog Imperija, kao i drugih stranih zemalja. U svečanoj luci Sydney usidrene su bezbrojne domaće i engleske ladje, ratni brodovi, suviše ratni brodovi U.S.A., Francuske, Italije i Holandije, da učestvuju ovom rijetkom jubileju. Slavlje će se odraziti u velikim civilnim, vojnim, te sportskim paradama i proteći će cijelu ovu jubilarnu godinu.

Za naš narod, slavlje Australije imade osobitog značaja, jer porodom, napretkom i blagostanjem ovog ogromnog kontinenta, otvorio se put hiljadama Jugoslavena, koji su ovamo iselili, našli uslove zarade, udomili se i potpomagali svoje u domovini. Od zadnjih 40 godina počeli su naši ljudi doseljivati, i to najprije kao rudarski radnici u malom broju, dok poslijeratnih godina više, te nas danas imade širom cijele Australije preko 15.000, po zanimanju su najviše rudarski i šumski radnici, zatim vrtlari, voćari, vinogradari, sitni farmeri, ribari, zidari, sitni trgovci, gostioničari i manji drugi obrtnici. Od poslijeratnih godina, pa do danas Jugoslaveni iz Australije otpremili su mnoge hiljade funti u domovinu i time doprinijeli razvoju i visini naše mlade države.

Jugoslavenski iseljenici Australije, sa ponosom se pridružuju veličanstvenom jubileju, i mogu se sa pravom nazvati pioniri – i ako ne oni raniji – jer su oni svojom željeznom snagom i uz silno naporan rad pomogli ispuniti stranice na razvitku Australije, i s njenim današnjim pučanstvom od 7 milijuna demokratskog naroda.

Iseljenički muzej, 1939. god.

Iz novog svijeta

NAPREDNA DJECA NAŠIH ISELJENIKA U AUSTRALIJI

Perth svibnja 1939.

Svi naši iseljenici svoju djecu odgajaju na materinjem jeziku. Tako kada ta djeca podju u školu ne znaju ni riječi engleski. Ali u toku ostalih godina učenja oni preteknu u svakom pogledu australijansku djecu. To svjedoče i govore mnogobrojne nagrade koje dobivaju na utakmicama, medju ostalom djecom raznih narodnosti.

Školska nastava u Australiji je na mnogo višem nivou nego u samoj Engleskoj. Svako dijete mora ići do 14 godine u školu. Pri kraju svake školske godine prirede se utakmice izmedju najboljih djaka svih škola. Tako je prošle godine prvu nagradu dobio sin našeg iseljenika mali Josip Mateljan. Ovdašnje novine su donijele u cijelosti temu o istoriji mašinerije, na kojoj je mali Mateljan dobio prvu nagradu. Učitelji su u svojim govorima održanim pred mnogobrojnom publikom stalno isticali njegovu darovitost i jaku volju za učenjem, želeći mu da produži i dalje tako. Ali on se nije mogao dalje školovati da bi svoj talenat predao nauci, već je silom prilika morao preuzeti motiku svoga oca.

Naši se iseljenici trude da njihova djeca dostignu zavidne rezultate u školi, kao i u društvu, ali nisu uvijek u mogućnosti da ih dalje školuju. Velika je šteta, što se ovakovi pojedini talenti upropaste. Kako bi bilo korisno svim ovdašnjim našim iseljenicima kao i na ugled cijeloj našoj naseobini, da je ime ovoga dječaka i dalje blistalo na višoj naučnoj pozornici ove zemlje, kao što pojedina naša imena sada blistaju.

F. Buktenica

Iseljenički muzej, VII 1939. god.

Oko 1,250.000 Jugoslovenskih iseljenika

POSLEDNJI PODATCI O BROJU NAŠIH ISELJENIKA PO SVIJETU. - OKO 3 MILIJUNA JUGOSLOVENA U INOZEMSTVU.

AUSTRALIJA I NEW-ZEALAND

I. AUSTRALIJA

Sve Sav. Države 14.000 prema podacima Iselj. Muzeja iz jan. god. 1939.

II. NEW-ZEALAND

5.000 prema privatnom izvještaju 1. I 1939.

OPĆI ZBROJ

1. SJEVERNA AMERIKA oko	825.000
2. SREDNJA AMERIKA oko	16.000
3. JUŽNA AMERIKA oko	236.014
4. AUSTRALIJA I NEW-ZEALAND oko	19.000
5. AZIJA oko	13.000
6. AFRIKA oko	6.800
7. EUROPA oko	131.730
Ukupno	1,248.344

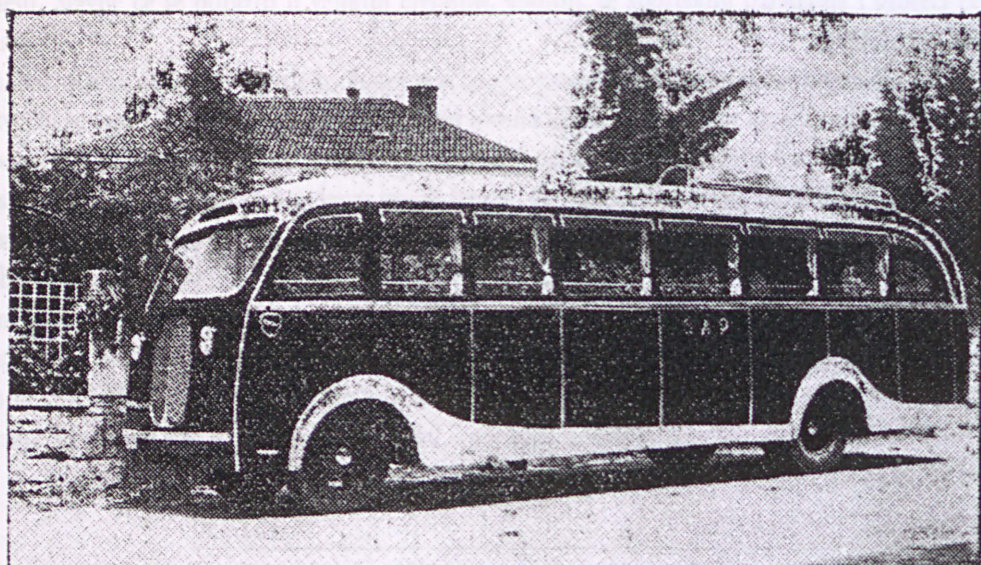
MINIATURNI PRIJEMNIK

Slika nam pokazuje doista jedan miniaturni, ali to je u stvari sasvim dobar prijemnik, i k tome vrlo jeftin.

PRVI TRAMBUS U SPLITU

NOVA VELIKA KOLA SPLITSKOG AUTOBUSNOG PODUZEĆA
SAP-a

Majka je mi-
stila, da je
Mirkova ko-
šulja bijela

...dok nije uprtio na ledja Stjepu,
čija je košulja prana Radionom!

Kad jednom vidite „Radion-bjelinu“, ne ćete nikada više biti zadovoljni sa običnim sredstvom za pranje. Pred „Radion-bjelinom“ izgleda sve ostalo sivkasto. Tajna je u tome, što Radion sadrži nenadmašiv Schichtov sapun prezasićen kisikom. Mjehurići kisika prodiru kod kuhanja zajedno sa sapunom kroz tkivo, te ostranjuju svu prljavštinu. I onu nečist, koja pri običnom načinu pranja može zaostati, odstranjuje Radion potpuno i temeljito. Kupite još danas paket Radiona za slijedeće pranje rublja.

**Schichtov
RADION
pere sam**

je prokušán lijek kod malokrvnosti, blijedoće, opće slabosti i pomanjkanja teka.

FERRODOVIM je ugodan lijek za djecu.

FERRODOVIM proizvodi
Mr. Ph. A. MRKUŠIĆ, apotekar u Mostaru.
Cijena fl. Din 40. Dobiva se u apotekama.
Ogl. reg. pod br. 6682-32.

„VELEBIT“

Dječja kolica

ZAGREB

Ilica 55

Najnoviji modeli za 1939 u specijalnoj najvećoj trgovini dječjih kolica. Prodaja za gotovo i na otplatu, Cijenik sa slikama besplatno. Podvoz plaćam do mjesta kupca.

Neobjavljena
vijest nađena na
papiru ubačenom
u splitski list
„Novo doba“ iz
1937. god.

Odlazak iseljenika

Sinve u 12 i po sat - se perobrodom „Drimo“ društva Adriatica spustovalo je iz Spleta na Trst - Genova 27 iseljenika na Austriju. Svi iseljenici su iz Dalmacije a putuju preko društva Lloyd Triestino.

Novo Doba, 18. II 1938. br. 41, str. 5

U Australiju za srećom

ODSELILE SU DVIJE MLADE SUĆURANKE I JEDNA GOSPOĐA IZ SMEDEREVA

“Trbuhom za kruhom” odavna seli naš svijet u prekomorske krajeve, i to emigriranje neprestance raste i pada, već prema tome kakove su tamo prilike za zarađivanje. Uglavnom u prekomorske krajeve sele muškarci, tjerani nevoljom iz naših pasivnih pokrajina. Međutim vrlo su česti slučajevi, naročito u poratno vrijeme, da u prekomorske krajeve odlaze i žene, i to kao supruge k svojim muževima ili pak kao vjerenice k svojim vjericima radi udaje.

Tako je prekojučer parobrodom “Kralj Aleksandar” otputovala iz Splita jedna grupa iseljenika za Australiju. Oni su preko Dubrovnika otputovali za Bari i Napulj, gdje će se ukrcati u veliki engleski preokoceanski parobrod “Orana” i prosljediti za Australiju. Među isljenim putnicima nalaze se dvije simpatične 17-godišnje Sućuranke, gđica Mila Božin Ivanova i gđica Marija Alfirević Dujina, te gospođa Kosara, rodom iz Smedereva u Srbiji, a udata za Višanina g. Nikolu Puhalovića. Mlade Sućuranke putuju na poziv svojih mještana vjerenika radi udaje u Fremantle, a gđa Puhalović k svome mužu u Adeleide. Kako smo obavješteni, gospođa Puhalović je prva žena koja iz starosrbijanskih krajeva putuje u Australiju. Mlade sućuračke vjerenice i gđu Puhalović dopratila je do parobroda u Split brojna rodbina, pa je njihov rastanak bio vrlo interesantan i dirljiv. Dobar im put i dobra im sreća!

Novo Doba, 8. III 1938. br. 56, str. 6

Na Bačvicama se kupaju a na Kamešnici skijaju

PRAVI LJETNI DANI VLADAJU U SPLITU – NA BAČVICAMA SE KUPAO VEĆI BROJ KUPAČA, A MOSORAŠI SU SE SKIJALI – HILJADE IZLETNIKA U OKOLICU GRADA

Može se reći da je u nedjelju vladao prvi pravi proljetni dan. Bilo je toliko toplo da su šetači izašli po prvi put u proljetnim odijelima. Ni vjetera nije bilo, pa je sunce grijalo još jače. Na Bačvicama su bili primjećeni prvi kupači, kojih je bio priličan broj. Isto tako veliki broj Splićana krenuo je u okolicu Splita na šetnju. Izgledalo je to prava “seoba naroda”. Na hiljade ljudi pošlo je u Vranjic i Solin, na Bačvice i na Marjan.

I brojni planinari poduzeli su jače ekskurzije u bližu i daljnju okolicu Splita. HPD “Mosor” zabilježio je rekordan broj ekskurzija u jedan dan. Tako su grupa od 40 planinara odvezla na Vaganj i odatle se popela na Kamešnicu, gdje je našla snijeg debeo jedan metar. I, što je najinteresantnije, dok se u Splitu na Bačvicama kupalo, na Kamešnici, tridesetak kilometara daleko od Splita, planinari su se skijali, i to uz vrlo visoku temperaturu od –20 C., tako da su kroz samo jedan dan pocrnili kao da su se sunčali usred ljeta. Divan je bio pogled sa Kamešnice na bosanske planine koje su zasute dubokim snijegom. Nebo je bilo i bez najmanjeg oblaka, a atmosfera bez i čuha vjetera.

Druga jaka grupa planinara se odvezla motornim čamcem na sjevernu obalu Čiova i prosljedila na Prizidicu, koja je opkoljena subtropskom florom u potpunom cvatu. Sa Prizidice planinari su pošli u Trogir a odatle u Split.

Treća ekskurzija planinara pošla je na Kozjak, na vrh sv. Jure, odakle se pruža krasan vidik na splitsku okolicu. Lijepi broj članova omladinske sekcije pošao je iz Splita pješke na sklonište pod Kunjevodom, a zasebni društveni autobus odveo je planinare u Srinjine, odakle su prosljedili na planinarski Dom na Mosoru. Bilo je svega 140 Mosoraša na ekskurziji.

I u okolini Splita počela se usljed toplih dana naglo buditi vegetacija. Bajami i vočke su ocvjetale. Isto tako pojavile su se i ljubice i prodaju se na Pazaru, a to je najbolji znak da ulazimo u tople proljetne dane.

Novi iseljenik, 1939. god.

Viganj – Dalmacija

Ova divna tačka čuvene pelješčanske rivijere pretvorena je zaslugom Saveza Organizacija Iseljenika u mnogo već traženo

MORSKO ODMARALIŠTE I DJEČJE OPORAVILIŠTE

koje vodi Turističko-domaćinska škola s internatom za odrasle djevojke, a pruža i omogućuje:

Najugodnije ljetovanje za odrasle i djecu uz sam morski žal sa slobodnim kupanjem u moru podno gorovitoga Pelješca, kojemu se je nasuprot, s druge strane čarobnoga morskog kanala, pružio bregoviti otok Korčula.

Najzdravije ljetno i zimsko odmaralište s umjerenom ljetnom toplinom i čuvenom blagom zimskom klimom te neobično bogatom južnom florom;

Dječje oporavilište s mogućnošću pohađanja redovite državne-osnovne škole i

Ferijalne kolonije muške i ženske, za odrasle i za mladež.

I internatom i domaćinskom školom upravljaju časne sestre Dominikanke iz Korčule, a penzion za goste te internat za dječje oporavilište daje školsko ugostiteljstvo pod upravom jedne svršene učiteljice i hotelijerke po praksi.

CIJENE VRLO UMJERENE

prospekte i informacije daje Turističko-domaćinska škola u Vignju, z. p. Kućište, Dalmacija, "Putnik" i Savez iseljenika, Zagreb, Branimirova 15-II, telefon 22-425.

Nikole Marića

poč. konsula Jugoslavije

Novi iseljenik, 1939. god.; str. 3.

Priznanje iz Australije

Iz daleke Australije primio je gosp. Lupis-Vukić slijedeće pismo:

F r e m a n t l e, 8 oktobra 1937.

Poštovani g. Lupisu!

Iz domaćih novina doznajem o Vašoj 60-godišnjici, i 45-godišnjici Vašega novinarskog rada pak hoću da Vam u ime mnogih naših iseljenika u dalekoj Australiji, čestitam, sa iskrenim željama, da još za mnogo godina budete zdravi, štiteći i zagovarajući mnoge potrebe nas iseljenika, a čiju važnost, za opću korist stare nam majke Domovine, Vi najbolje razumijete.

Naše duhovno poznanstvo datira još od god. 1900-ih, kada sam u Dubrovniku, kao mladi šegrt, čitao Vaše članke u "Novom Listu". God. 1908 iselih se i ja u ovu daleku zemlju, odakle sam pratio Vaš rad i Vaše zauzimanje za nas iseljenike u Dalmatinskom saboru. Bio sam pretplatnik Vašega "Hrvatskog Glasnika" kroz sve vrijeme što ste ga u Chicagu izdavali, i baš za to bilo mi je vrlo milo, kad smo se, pred više godina, sastali i lično upoznali u Splitu, prilikom moga posjeta staroj i nezaboravnoj Domovini. Bože daj, tamo i ovamo, junačkog zdravlja, pak da se i opet sastanemo.

A sada primite topli pozdrav od dobro želećega Vam

Nikole Marić

poč. konsula Jugoslavije

Hrvatski iseljenik, 1940. god.; str. 4; br. 7-8.

Iseljeničke vijesti

ISELJENIČKI TJEDAN U ISELJENIŠTVU

U vezi sa održavanjem **Iseljeničkog Tjedna** u domovini održana je isto takva priredba u **Jugoslavenskom Klubu u Sydney-u**, Austr. dne 2. III. ov. god., kojom je prilikom je ing. **George Bielić** održao predavanje. Priredba je vrlo dobro uspjela, a predavanje saslušano sa mnogo interesa i pažnje.

Hrvatski iseljenik, Zagreb, 1940. god.; br. 5-6

Prilike u Australiji

Inž. **George Bielić**, iz Sydneya dne 3. I. 1940 javlja:

“Može se kazati da za sad su prilike još uvijek uglavnom normalne, te koliko je meni poznato **svi su naši iseljenici zadržali uglavnom svoja uposlenja**. Treba imati u vidu da je naš iseljenik ovdje većinom ili farmer ili radi u rudnicima, te u tim granama naravno nema izgleda nekoj nezaposlenosti. Ima iznimke sa onima zaposlenim na gradnjama, koja je industrija naravno zastala, uslijed ratnih prilika – to su većinom zidari i kamenoresci sa dalmatinskih ostrva, isto tako je i sa onima zaposlenim u hotelskoj industriji kao posluga itd. Ali kao što sam kazao, za sada svi uglavnom imaju zaposlenje, ali se naravno ne zna, kako dugo, te će biti potrebno da se spriječi svako stradanje istih pogoršaju li se prilike i da se omogući barem povratak kući onima, koji to žele. U tu svrhu sam osnovao u Jugoslavenskom klubu u Sydneyu Potporni fond za jugosl. iseljenike, koji naravno u samom početku može da bude od male koristi istima”.

FILM O DOMOVINI U FREMANTLEU

Kao što smo već javili prikazivan je film o ljepotama naše domovine u Sydney-u Sjever. Australija, a sada dobivamo obavijest od konzulata u Fremantleu, Zapad. Australia, da je i tamo prikazan film, kojega su iseljenici gledali sa oduševljenjem, a nakon kojega su pjevane naše pjesme i priredjene nacionalne manifestacije.

Novi iseljenik, 1940. god.; str. 3.

Biskup u Australiji – Dalmatinski Hrvat

Prvi naš svećenik u New-Zelandu je također Hrvat iz Dalmacije

“Novosti”, Zagreb, 28. II. 1940. javljaju:

Australska štampa javlja, da je za katoličkog nadbiskupa u Adelaidu postavljen dr. **Matej Beović**, rodom iz Dalmacije i da su ondašnji katolici ovim imenovanjem vrlo zadovoljni. Dr. Beović je imao roditelje na Braču i sada ima tek 43 godine. Njegovi roditelji doselili su se kasnije u Caltorne, u Južnoj Australiji i tu se Matej rodio. Školu je svršio u kolegiju kršćanske braće u North Melbourneu 1922. godine, bio je u Rimu u zavodu za kršćansku propagandu, pa je u tom svojstvu mnogo putovao. Smatrajući ga jednim od najobrazovanijih katoličkih svećenika u Australiji, sada su ga australski Jugoslaveni srdačno pozdravili prigodom njegovog ustoličenja.

S.- Kako nam piše naš dopisnik iz Aucklanda, u Novoj Zelandiji u mjesecu prosincu zaredjen je za svećenika o. **Gjuro Marinović**, sin hrvatskih roditelja iz Podgore kod Makarske, koji je rođen u Novoj Zelandiji, a odgojen u hrvatskom duhu s poznavanjem hrvatskog jezika. To je prvi svećenik Hrvat, zaredjen u Novoj Zelandiji.

Naša kolonija će time vrlo mnogo dobiti na ugledu, a njegov svećenički rad bit će od koristi našem narodu, koji je ostao tamo bez svog svećenika.

Novo Doba, 24. II 1940. br. 46, str. 7

Dalmatinac nadbiskup u Australiji

ZA JUŽNU AUSTRALIJU U ADELAIDE

Južnoaustralski dnevnik "The Advertiser", koji izlazi u Adelaide, donosi da je imenovan i ustoličen za katoličkog nadbiskupa u tom gradu za čitavu Južnu Australiju Dalmatinac preuzv. Dr Matej Beović. List piše vrlo pohvalno o ovom imenovanju, naglasujući da je g. Dr Beović (po svojoj prilici porijetlom sa Brača) mlad čovjek od 43 godine, rođen je u Caltorne (juž. Australija). Škole je svršio u kolegijumu "kršćanske braće" u North-Melbourne, g. 1922 je bio u Rimu u zavodu za kršćansku propagandu, putovao je mnogo po svijetu predvođeci australske katolike na razne euharistijske kongrese i, prema pisanju australske štampe, slovi tamo kao jedan od najučenijih katoličkih prvaka.

Ovo postavljanje g. Dra Beovića na ovako visoki crkveni položaj u Australiji izazvalo je u našim kolonijama veliko zadovoljstvo, pa je mnogo našega svijeta, i iz udaljenijih kolonija u Australiji, prisustvovalo svečanom ustoličenju.

Novo Doba, 7.III 1940. br. 56, str. 6

Odlazak naših iseljenika

ZA AUSTRALIJU I ARGENTINU

Prjekjučer prije podne otputovala je parobrodom za Dubrovnik jedna grupa naših iseljenika radi odlaska za Australiju. U Dubrovniku priključila im se skupina od 15 drugih iseljenika, koji su parobrodom jučer otplovili za Bari, odakle će prosljediti za Napulj, gdje će se ukrcati u veliki preoceanski brod "Ormonde", te dalje kroz Suez za Australiju. Među putnicima nalazi se i g. Ante Doljan pok. Lovre iz Sinja, koji putuje u Brishave, u najistočniji grad Australije gdje ima lijepa kolonija naših farmera, kamo g. Doljanin putuje svom rođaku uglednom iseljeniku g. Nikoli Bošnjaku.

Sinoć je opet otputovala druga grupa iseljenika za Argentinu sa motornim preoceanskim brodom "Neptunia", koja je doplovila u Split u 11 sati na večer, a otplovila tačno u ponoći. Za Argentinu putuje 10 iseljenika, od kojih je polovica iz Dalmacije, a polovica iz ostalih krajeva države. I ovi putnici odlaze također svojim rođacima ili žene svojim muževima.

Novo Doba, 30. IV 1940. br. 101, str. 6

Iseljenici za Ameriku i Australiju

U POSLJEDNJIH PAR DANA OTIŠLO IH JE PREKO DVADESET
– PROMJENE LAĐA NA AMERIČKIM PRUGAMA

Iako je rat na morima, naš svijet još uvijek odlazi preko oceana. To su uglavnom naši ljudi iz raznih manjih mjesta Dalmacije koji odlaze preko naših i talijanskih luka, talijanskim brodovima.

U subotu 27 o. m. pošlo je deset iseljenika preko splitske luke u Genovu, a odavde u Australiju. Ti su putnici iz makarskog primorja, sa Korčule i iz Šibenika.

Sinoć, 29. o. m. u 11 i po sati motornim brodom "Vulcania" otputovalo je u Argentinu dvanaest iseljenika. Među njima bile su četiri časne sestre, a jedna od njih je vrhovna glavarica domaće družbe Kćeri milosrđa č. m. Marija Propetoga Petković.

Saznajemo da su na talijanskim prugama koje voze u Amerike izmjenjeni parobrodi. Za južnu Ameriku od sad će voziti motorni brodovi "Vulcania" i "Saturnia", mjesto "Oceania" i "Neptunia", a za Sjevernu Ameriku voziti će parobrod "Roma" i motorni broj "Augusto", i ovi brodovi će ticati Dubrovnik.

Г. н. 441 026121

1 441 026123

O-H 23. 03. 2006

A/ndy

poštariná plaćena.

NOVI

ISELJENI

GLASILO SAVEZA ORGANIZACIJA

ISELJENICI ORGANIZUJTE SE!

BR. 6

ZAGREB, 1. JUNA 1937.

GODINA XVI.

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA ZAGREB

sv.1
|| 85846

ISELJENIČKI MUZEJ U SPLITU

Godina XIII BIBLIOTEKA U SPLITU dne 8. Siječnja 1903.

Pučki List

Glasi Saveza organizacija u Splitu. Na godišnjicu osnivanja izdaje se 240. broj. Na godišnjicu izdaje se 2. broj. Broj izdaje 10. broj. Pismo i novac šalje se uredništvo Pučkoga lista u Splitu. Redovito se odnosi u Dječjoj ulici na području grada u Splitu.

Uzajamno se razmjenjuju i pučki listi: pučki list je otac, a zemlja majka naša. — Znamo pona, ne možemo piti snagu, tako čitajmo i pona.

PETAR SVAČIĆ
POSLEDNJI KRALJ HRVATSKE KRALJEVIČE

NOVO DOBA

Godina III.

Split, petak 13. veljače 1926

Pučki list

IZ DALEKIH KRAJEVA

Kurovany (W. Austr.) 12. 6. 19

Molim uredništvo Pučkoga lista da javite ova dva reda što Vam šaljem. Amo je nesretno stanje. Naši ljudi u Dalmaciji nepametni su, kada dođu na nejaku djecu na rad i dobitak. Amo se sjeku drva, a u Njemačkoj i Zelandiji, da mogu dobiti hranu. Teska je radja drva. Kada se vidi jedan gom od 7 i 8 nogu debela, valja ga okolo sjeći po kvarat robe, pak opet pila, koju je do 5-6 nogu. Tesko je i za jače ljude, a kamo li za naše ljude.

ŽELJEZNIČAR

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA BIBLIOTEKA ZAGREB

990274764

Izlazi svake druge subote po podne iz „Narodne Tiskare“ u Splitu. Redovito se odnosi u Orlićku kućipokraj kazališta, br. 727, I. kavan.

Priloga se, uredjuje i pred zakonom odgovara
DUJAM MIKAČIĆ.

Preplata: za Split kr. 2.- na godinu za A. U. monarhiju „ 2.50 za ostale države „ 2.- i pošt. Sveki pojedini broj para 8. s poštarinom. Za izdavanje svake godine izdaje se 5. broj.